

UVA BHSC

55555555555555555555
44
44
44
44
55555555555555555555

40

UPLAND, MISSOURI

UVA BHSC

58

741

Vladiv

741

UVA.BHSC

IMPERATORI
CAESARI RVDOLPHO.
II. P. F. AVGVSTO IN-
VICTISSIMO.

ET REVEREN-
DISS. ILLVSTRISSIMIS
QVESACRI ROMANI IMPERII SE-
PTEMVIRIS. PRINCIPIBVS. ELECTORIB. DANIELI MOGVN-
TINAE SALENTINO. COLONIENSIS IACOBO. TREVIREN-
SIS ECCLESIAE ARCHIEPISCOPIS LVDOVICO. COMITE
RHENI PALATINO, AVGVSTO. SAXONIAE DVCI. IOANNI
GEORG. MARCHIONI BRANDEBVRGENSI. RV-
DOLPHO. BOHEMIAE REGI. CLEMENTISSI-
MIS. GRATIOSISSIMISQVE PRIN-
CIPIBVS

GEORGIVS
BRAVN. ET FRANCIS-
CVS. HOGENBERGIVS.
DED. CONSECRANTQ.

ALEXANDRI GRAPHEI
A SECRETIS AMPLISSIMAE
REIPVB. ANVERPIANAE IN OR-
BIS TERRARVM CIVITATES
COLLOQVIUM.

INTERLOQVVTORES
THAVMASTES, PANOPTES.

Thavmas-
tes.

T quae rara meis nunc o pulcherrima rerum
Subjicitur facies oculis? miranda repente
Vnde haec, haec vnde in terris apparet imago?
Ecquid portendit subita hac mutatio? nam quae
Mortales bebet at rursus caliginis aura,
Prospicimusq; oculis dudum quae crassa tuenti

Eripit, en penitus nostris absterfa recepit:

Hinc mentem, cunctosq; nonis stupor occupat artus.

Quid referam? an fallax oculos sic ludis imago?

Non berclé: video, dictu mirabile, claris

Luminibus, nostro atque alio sub sole iacentes

Subiectas terras, mediusq; impositaq; terras

Oppida, & haud notas nobis sine nominis gentes:

Regnaque, sunt longe nostris quae distat a regnis:

Collibus impositas arces, turresque superbas,

Calicolum delubra Deum, fora plena tumultus,

Marmoreasque domos, operosa palatia Regum

Magnorum, longarum amplissima strata viarum,

Littoraque, & celsos curvato formice pontes,

Et portus, pulvis naualiaque apta carinis.

Nec videor mirum ante oculos haec cernere, et élé

Iupiter astrigero quam cum sublimis ab axe

Despicit, atque intus defigit lumina terris

Desuper aspectans, cum res, boninumque labores

Respicit, & rerum curam cum concepit omnem.

Ecce autem, & notas, nota in regione, vel ipso

Momento, cunctas Belgarum hincve orbis

Cerno: quas inter, felici illustria partu

Carole Gandavae tuo ter maxima lata

Mantia conspicio: bene noto nomine Brugas,

Mercurius & quondam externis, opibusque potentes:

Bruxellam altricem Regum, sedemque vetustam:

Et

Et quam florentem studijs, atque arte Minerva
 Præstanti, & merito dulces ante omnia Muse
 Delegere sibi, hic mirè splendida nuper
 Regifico luxu, Dia Andouerpa, superbo
 Luxurians fastu, insigni celeberrima cultu,
 Nympha Europæo longè gratissima calce,
 Et qua tantum alias inter caput extulit vrbes,
 Quantum lenta solent inter cuburna cupressi:
 Squalida nunc, omni penitus spoliata decore,
 En iacet, in formi vultu, turpique veterino
 Obscra, scissa comas, referens vix virginis ora,
 Indignis lacerata modis: hinc turbidus imis
 Flexu agnus placidum Scaldie caput occulit undia.

At licet ærumnis præsentibus obruta magnis,
 Innumerabilibusque malis pessundata, pene
 Succumbat defessa: tamen quandoque procedit
 Insanis, tenebris, & tempore atibus atris
 Depulsis, procul est claro mox sole reducto
 Lumine, tempus erit, res est certissima, fadet
 Haudquaquam, rursum cum cœu rediitna resurget,
 Attolens que caput celsum sub nubila condet,
 Et proiecta solo nunc marcida ferta, decora
 Cervici variata rosis reparata reponet.

At mihi quis reliquas vrbes, quas undique cerno
 Hic illic sparsas, nullo mihi tempore vsas,
 (Nam nunquam externas abij peregrinus adoras)
 Expediet? venit huc properans, en, forte Panoptes,
 Hoc poterit: namque is, passim toto orbe vagatus,
 Plurima narrauit, qua oculis instrauit acutis.
 Ergo opportune nobis te, care Panopte,
 Offeras: dic age, & hæc edissere vera roganti.
 Hæc vrbs est quenam, celebres qua amplissima colles
 Mœnibus includens septem complectitur atris?
 P. Dicam e quidem, neque suspensum te amice tenebo:
 Hæc, tibi qua ostendit Parisi vniouque columnas
 Marmore surgentes, & templa ex ære columnis
 Magnifico sumptu surgesta, palatia celsis
 Diuorum templis certantia celsa, Theatra
 Ardua, Thermarum vestigia prisca, ruinas
 Mirarum ingentes, veterum monumenta virorum:
 Hæc est illa potens rerum Roma, inchoyta bellis,
 Et quondam augustis Mauortia clara Triumphis:
 Hæc regna imperio præsit, populis que subactos
 Frenauit, totum vinctrix dominata per Orbem.
 T. Quis verò ille amnis, gratis qui flexibus errat,
 Cultra rigas? P. Est hic, dicitur quondam Albulæ, Tybris:
 Carniens Tybris, calo gratissimus. Illa,
 Ecce est præcipiti Florentia nobilis Arno,

Ter quater ingenij felix, spectabilis altis
 Turribus: hæc Senæ celsa sunt mania: Parma
 Armigeræ sunt hæc, prædiuitis vberè gleba.
 Partibenopen hæc parte vides: hæc parte capaci
 Insignis portu frondosis collibus Ancon
 Cernitur: hic celebris latis Ferraria campis
 Apparet ditæ Ligurum, Insubronque potentum
 Sint vbi, quòue loco posita, si forte requiris,
 Prima vrbes: est, nonne vides? hic altera: at illic
 Altera, sed vides geminam quò luminis acrem
 Intendas aciem: nonne hæc? surgentia celo
 Hic vbi se tollunt multa arte palatia, celsa
 Regia, cœu medio in pelago molimine magno
 Constructa ac fabricata manu, fundamina magni
 Neptuni, immota loco persstantia, quamuis
 Æliæ, atque imis vdas eructet arenas
 Sedibus iratum pelagus? terræq; mariq;
 Vrbi hæc est Venetum, longos dominata per annos.
 Hic Drepani portus, sua hæc statione Panormus:
 Hic Mamertini qua mittit munera Bacchi.
 Ecce, Tridentina letis in vallibus arcis
 Hic surgunt turres: montosa, atque aspera magnos
 Hic bus sex unum & pagos das cernere clarè
 Heluetia, æternum firmatos fixere certo.
 Dulcibus hic studijs, & mirè dedita Mosis
 Argentina sacris: illic Augusta, per Orbem
 Cognita terrarum, celeberrima, nonine vere
 Regiæ augusta, Lyco gaudens pulcherrima, latis
 Manibus, angustij operose addita Mineræ
 Acribus imprimis, hæc Noriberga vetustis
 Sedibus, en, illa est, diues Vormatia campis
 Fertilibus, Procerum celebris conuentibus: illi
 Qua vicina iacet, laudata est Spira, liquores
 Dulcia nectæreos que fundit vna, perita
 Sacrosanctarum legum, Thuu. Qua deinde Panoppe
 Vicina hæc vrbes, præclaris manibus amba,
 Ambe ille eximie? an. Rogat hæc harum altera, Rheni
 Que posita ad ripas est dicta Maguntia: magnam
 Hanc statuit molem quondam Germania victrix:
 Maxima hæc posuit Drusi monumenta subacti.
 Thuu. Ergo hæc, quam perhibent populisq; orbisq; dedisse
 Infanda arte typos arguta ex arte, perenne,
 Diminumq; opus, inuentum admirabile, visum
 Haud unquam? Pan. Illa ipsa: æternum cui plurima debet
 Posteritas olim tanto pro munere, Thuu. dic nunc
 Altera qua? an. dicam: rapido est Francfordia Mæno
 Nobilis, excellens claris virtutibus: illa
 Regales generose tibi dat Cæsar honores.

Sceptra-

Sceptraque promittis, sacri Imperijque tiam.
 Tunc At nobis nondum est cõpsecta Colonia. Pan. cernes,
 Hinc paulum desicte oculos: celebrissima longe
 Hec, Agrippina: ducens de nomine beatam
 Est: hanc felicem dicunt, meritoque beatam
 Dicier illa potest, si vel respexeris aliam
 Mania, si turres, excellentesque domorum
 Structuras, caelo surgentia tellus Deorum,
 Reliquias Divum, quibus est dotata: hicornis
 Si vel dona sine Rheinus pater ampla patens
 Que fundit, opere aut seruentia strata ruarum.
 Hec sint magna licet: amen est felicior illo
 Nomine, quod tam felici Respublica ductu
 Tanta est, et placida populus quod pace fruatur
 Felix, ante alias felix Vrbs: felicet, istis
 Temporibus duris, quod semina dira malorum,
 Innumera ablutum, quod mille incommoda rerum,
 Deplorandum sat nunquam, hanc senserit ipsa
 Lauda Fortuna quod non experta furentis
 Tela: nec, ut plures alia, quas fama fatigans
 Exerret Nemesis, duros est passa labores:
 Consilij moderat a pijs, virtute suprema,
 Arte Salentim, supremi Antistiti, alii
 Illius Herois, claro de sanguine cretis
 Fsenburgorum Comitum: Creopere salubri
 Consilio qui primus adesse docta Minerva
 Erudijt, tibi sacrosancta volumina Legum
 Nosse dedit, Sophia et incundos ore per hortos.
 Hec eadem, auspicijs magni moderata Senatus,
 Alma regit: cuius pars est non infima, multo
 Eximius splendore regit Visknebum, equis
 Legibus ut populum et iustis consultis habentis
 Iustitia regis, et prudens nunc temperat urbem
 Consulit et Musas mire complexus et arteis,
 Et fover, et colit ingenuas: queis dulcia cordi
 Carmina, laurifero qui Phœbo digna locuti,
 Hos generosus alit, diuino et mellare pascat.
 Nec minus has decies olim molitus habenas
 Est Sudermannus magna cum laude, probat a
 Et pietate grauis, canaq, atate verendus,
 Præclarus genitor tuus, o Henrice repostam
 Cui licet indogredi docti penetrat alia Phœbi,
 Magnarumq, graues rerum cognoscere causas
 Cui datur, Hansiacis et qui bene consulit acris
 Vrbsibus ingenio, dum res sub pectore versas
 Syndicus ambiguas, facundiq, explicat ore.
 Nunc vero hinc alias ut concedamus ad vrbes
 Præcipuas quasdam, tu lumine percipe porro

Quo digitum intendam non hic, en, cernis, apricis
 Collibus impositam, rignis & vallibus urbem?
 Non liquidos fontes passim per prata, per arua
 Læta soporifero manantes murmurei lymphis
 Agmina Nympharum vitreis mersare natantum
 Corpora? perpetuo hac dicas viridantia Tempe,
 Aspice: Aquisgranion est: hic Carole Mausoleum
 Conspicitur ter Magne tum: hic diademata prima
 Magnanimi accipiunt, genus alto à sanguine Divum,
 Induperatores acris que sulphure fumant
 Hac loca, sunt calidis Therma de fontibus orta:
 Egra salutifero reparant corpora Therma
 Flumine, vult a lue, & varijs exercita morbis.
 Mercurius, & studijs hic splendida Lipsiæ clara hic
 Vittenberga iacet: vastos Erfur dua muros,
 Vandalicos & saepe truces experta furores
 Hamburgum, & celsas turres, arcisq; superba
 Laubeca ostentat: ter maxima Praga potentum
 Nec minus ostentat monumenta insignia Regum:
 Et vastas moles, longi & curuamina pontis.
 Magna Vienna, sua hic en propugnacula, vinci
 Nescia, miratur, animosaq; despicit hostem.
 Hac Phœbea Rhodol: sunt hac tua mania Buda.
 Illa, illa est Magni de nomine Constantini
 Ducta, opibus Regum pulcre exornata, potenti
 Imperio, fama; ingens, magna æmula Roma.
 Porro hanc, cui fixis oculis suspensus inhaeret,
 Urbem, vallorum latè quam circulus ingens
 Ambit, miraris? ea qua sit demde requiris.
 Cernere pyramidum quæ dat spectacula, quæq;
 Clara sepulcrorum præbet miracula Regum?
 Est Memphis: fani iussa imperiosa Tyranni
 Quatuor ha didicere pati, & ingra dura subire
 Hæc misera hac Solymæ sanctæ sunt mania: frædè
 At nunc raptam anent, canibus data præda cruentis.
 Qua sit causa rogas? agnatis discordia fratres,
 Quos voluit duci ipse suo de nomine Christus,
 Hoc facit, ut proprios enses in viscera vertant
 Hæc sua, nec capiti studeant auertere pestem
 Vnanimes: nimia vana cupidine capti.
 Nunc age, præcipuas fecundis diuis Iberus
 Quas habeat terras, quas Gallia fertilibus orbis,
 Accipe. Quam cernes magnis, en aspice, muris,
 Est, sua quæ iactat coeco saturata rubenti
 Serica sila, olim populus, Granata, beatis
 Laudata. hac est Mercurio fundata, potensq;
 Hispalis: hic, toti felix notissima mundo
 Vlybonna iacet: nobis quæ dedita mittit

Munera

Munera, qua dat dives Arabi, qua decolor Indus,
 Quae nono quaruntur opes dudum orbe repero.
 Hanc Burgum dicunt: haec est, qua Barcino ponto
 Adiacet ostifero: medijs haec qua sita terris
 Ossentat sese, populi ducere Toletum
 Indigenae: magno ter felix Praesule. Thau. sed quae
 Haec? Pan. est, alioloquum Vatem qua clara Camanis
 Dulcibus Ausoniam peperit generosa, vetustis
 Maximus hic spectanda iacet Nemausus apertè:
 Illa quater semis vicis quae praesuis oleis
 Imperiosa: potens illa ecce Toloisa. Thau. sed haec quae
 Fluminis haerit apidi ripas qua splendida cultis
 Aedibus illustrat? Pan. iocundo est munere Divum
 Lugdunum omnigenum, longè celeberrima: at illa, est
 Urbibus Europa populosa Lutetia, certans
 Circuitu magno, latè complexa rotundo
 Orbe suo plani quam plurima iugera campi.

At nunc sas fuerit, vastum ostendisse per orbem,
 Praecipue insignes turritis moenibus Vrbes,
 Hoc Europaeo positas alioqui sub aese:
 Namq; ego, distincto si cunctas ordine pergam
 Enumerare frequens vastae aut quas Africa monstris
 Terra habet, aut Indi procul hinc sub sole repositi
 Occiduo, simul est nascenti: Asiae potentis
 Innumeras, cunctas est quas Sol lumine lustrat:
 Ante, Iteus atomos tenui quos corpore clarus
 Phoebus, ubi radius parulae per aperta fenestra
 Inserit, inter se motu miscere videmus
 Prælia perpetuo, enumeram, referamq; canendo:
 Omnia nec valeam numeris includere nostris
 Nomina: praecipitans est Sol cadit: ipsa domorum,
 Alpice, summa micant tantum fastigia, dignam
 Mox ab eo: hanc unam si designaero, dignam
 Quam videas: haec est cunctarum maxima longè
 Insula, caruleis pelagi qua tunditur undis:
 Auriq; argentiq; ferax, toto orbe Britanni
 Divisi, hanc habitant: longè pulcherrima regni
 Totius haec Vrbs est, Londinum nomine dicunt:
 Regia, magna, potens, multos regnata per annos.
 Cecropys olim, Latissq; habitata Camanis:
 Funera Rosensis magni, docti aspera Mori,
 Heu indignata, tantorum fata virorum.

Porro autem, plures alias, totumq; per orbem,
 Undique vel sparsas immensis tractibus vrbes,
 Si cognosse cupis: sunt, qui rara arte periti,
 Virtute insignes clara, quos maxima Pallas
 Erudijt, te oculis, est mente per omnia ducent:
 Hos adiuuge tibi socios, adervuntq; volentes.

Frontis Thau. *Qui precor hic? P. 20. est aliter bonus Hogbergus: at al-*
 Thau. *Esine Nouellanus? P. 21. Ille est. hic Iupiter agnus ter.*
 Pro meritis, cunctas artes cognoscere, terrarum
 Metiriq; oculis dedit in quacumq; repostas
 Parte orbis, quocumque alio sub Sole iacentes.
 His quoque, si Phabo est Musis dilectus amantis
 Tertius accedet, spectata Ortelius arte
 Eximus, deceret nobis: at tibi cuncta, vel vno
 Lumine, iussuranti, toto orbe errare licebit.

EIVSDEM FRONTISPICII
EXPLICATIO.

Thaumates.

 Erum age dic, hac est qua prestantissima moles,
 Ardua, nata recens operoso e marmore, celo
 Ductum opus augustum, cunctis memorabile seclis:
 Cui bunc effurgunt solido ex adamante columna,
 Perpetua, summas, admiranda arte columna,
 Regisco exstrucla sumptu? qua Diva? quid isti,
 Quid sibi, fare, volunt? namque hic fulgentibus armis
 Indutus, galea, et hypocque insignis, est hasta,
 En stat mole sua gravis, imperterritus: alter,
 Huic licet, at nudus recit a veste, minutor?

Præterea, quid id est, flammis crepitantibus hic quod
 Ingentem sylvam ramos frondentibus ignes
 Pascere conspicio? mirari, accurrere nudos
 Mortales? hic effossis habitare latibris,
 stramineosque casus illic componere? in dicam.

Principio genus humanum, discriminis omnis
 Atq; usus experti, inter spelæa ferarum,
 Quadrupedumq; domos, horrentia iussura, traxerat
 Vitam infelicem in sylvis, sine legibus vdis
 Movere feræ, vclumq; dabant immixta corna,
 Glandifera quercus, spum rubus asper, et herbæ
 Pabula præbebant, vnilis radicibus acrem
 Scinguebantq; sicut fontes, riuuq; fluentes.
 Mortales inter nudos Aphelicia, decora
 Non vdo cultu, simplex at, vndaq; et ipsa
 Versabatur inops, cunctarumq; indiga rerum.
 Atq; adeo, dum forte sedent, et dulcia lenti
 Oca agunt, et securi per mollia ludunt
 Gramina sub dio: dum magna furentibus Austris
 Exercet sylvas tempestas, turbeda torquens
 Nubila, et arbores vasso cum pondere rami
 Incumbunt ramis, ventisque frequentibus urgent
 Motibus inter se ramos magno impete, ab omni
 Parte: latent validus qua ab il ruse feruida truncis,
 Corticibusq; intus flammaram semina, crebro

Trita

*Tritam icant: frondes hunc nutrimenta ministrant
Aridula: mox at, conceptis viribus ignis
Æstuat, & ventus succrescentibus, atras
Fumorum nubes inter, Volcanus habentis
Immissis, populatur ovens densæ omnia sylvæ
Robora: iocundo si serpes spoliantur honore.*

*Hæc rara specie perterrita pectora miris
Vsq; modis: feruens ferret quid flamma, quid ignis
Fumifer ignari, portentosoq; calores:
Diffugiunt furor at postquam violentior ignis
Paulatim cecidit, flammaque, æstusque quierant:
Audaces propius, propiusque accedere tentant
Ignibus: hi, quæ, quantæ ferant mortalibus agris
Commoda, percipiunt: hi ne mox aduoluere certant
Robora cruda facis: trabibusque subinde fouere
Arboreis, primas æterna pascere flammæ
Materia statuum, omne & seruari per animum.
Ergo, alium atque alium, sacris secl' institibus, ipsi
Huc simul inuolant: huc omni ex parte frequentes
Conueniunt: mirè tepida dulcedine capti
Flammærum, inter se lati focia agnuna iungunt.*

*Hinc, vbi communis iam consuetudinis usus
Plurimus accessit, titubantes fingere linguas,
Et formare suas, si vera est fama, loquelas
Cæperunt, prima atque exordia sumere tandem
Vox inuenit iter, meditantq; verba sequuntæ
Paulatim, capitq; frequens crescere sermo.*

*Quare, hominis erectis spectantes ad hæc vultus,
Cum dederit Natura parens, sublimidq; ora:
Vt longè præset cunctis animalibus: ipsos
Mortales miseros baudquaquam passa iacere
Sordibus in sædis, angustam & depere vitam:
His cognosse dedit, quos ipsa creasset in usus
Vnguis armatæsq; manus, digitorumque micantes
Membrorumque agiles nodos, artusque decoros.*

*Hæc ergo experti, cælestia munera, tentant
Explorare nouas artes: pars fronde saligna
Tectæ parant: alij mox aptæ cauare latebris,
Esefi latere in montis, loca sicut hirundo
Garrula cen nidos tignis, inuolatus at alter
Hæc, cæno simul & viridanti rimine, rarum
Texit opus, menti sed vbi prudentia maior
Successit, præ longo vsu, suspendere furcis
Populeis sua tigna student, vtdique parata
Argilla, lentis & cratibus intertextis,
Ducitur arbuteis pariet: ramalibus inde
Aut sagi, siluæ leuis, vel arundine glauca
Integitur, seruentis umbra ut defendat ab æstu*

Corpora: non imbres, hyemis non frigora leuant.

Interea, his rudibus mortalia pectora curis

Dum sese exercent, studijsq; frequentibus illis

Intenta inuisant: dias sub laminis oras

Se prodit solers Industria, paupere tecto

Hac, laribusq; arctis nata olim, paruula quamuis

Effet, & in cunis recubans composita taceret,

Somno inquam paruos vix declinabat ocellas.

Mox, ubi cum pueris cepit colludere, mirè

Ipsa agilis, manibus paruis, digitisq; tenellis,

Plurima vel madido è limo, vel vinnis lento

Fingebat, nunc hæc tractans, nunc illa retractans.

At, postquam sensum, teneris crescentibus annis,

Sollicitam ignava ceperunt tædia vitæ:

Pauperiem duram fugiens, errare per orbem,

Densus in sylvas, solisque in montibus ævum

Degere constituit: oculis perquirere acutis

Singula, scrutari, mirari, mente capaci

Verfare abstrusas res, veltigare profundas

Et rerum causas, & que Natura creatrix

Alma parens, magna ingenio, admiranda dedisset.

Tandem edocēta probe, sortis miserata malignæ

Humanæ, insinuans hominum se mentibus vitæ,

Ipsa experta, suas dudum quas repperit artes

Edocet, ingenij & paulatim exercet acumen:

Ignarasque manus operum, insuetæque laborum,

Rebus inauditis, primum & nascentibus aptat.

Scilicet, hinc vsu pedetentim exercita longo

Pectora: dein, rerum perquam studiosa novarum,

Inque dies rebus magis oblectata reperiis,

Ingenio ingenium, præclaris artibus artibus

Exsuperant, nil quidquam intentatumque relinquunt.

Sic genus humanum, prude quondam, obtusaq; gestans

Pectora (ceu fera deposita feritate) per artes

Ingenuas, vsu, longa assuetudine vinctum,

Format inque aliam vitam, moresque decoros

Accepit, procul abiectis agrètibus, altè

Sapius insita sic, fisso cuneo securis

Arboris alterius trunco, syluestria sorba

Exuere agrestes animos, misescere succos

Conspicimus crudos, acres quisq; ante fuere:

At non tanta quidam quondam mortalibus ipsis

Sufficere hæc potuit vel sola industria, namq;

Et clara ba diua, cæso de culmine Olympi

Delapsa in terras, diuino numine plena,

Monstrauit vitam, Thau, sed qua? namq; aspice, tantùm

Conspicio hic vitam, referat qua? virginis, almæ

Aut Diuæ, aut Nymphæ vultus, dic, ista Panopte

Quæ

Qua precor est, hic quæ sublimi in sede locata
 Sublimis sedet, egregio exornata decore?
 Libella in dextra fabrilis cernitur: aureus
 Circinus in læua, & non fallax norma videtur.
 Pan. Hac illa est celebris, longè pulcherrima Nympha
 Illa, illa Fidee magnæ gratissima Matri:
 Illius eximius decorat quæ tempora fertis
 Turrata. hac illa est, docuit qua ponere primùm
 Fundamenta operum magnorum, calcis & cæsum,
 Coctiliumque dedit laterum: quibus artibus altis
 Montibus aut marmor, puteis aut saxa trabantur,
 Ordinibusque graues docuit disponere certis
 Structuræ rerum, fulgentes ære columnas:
 Testaque, sublimi turres educere cælo
 Aërias, signis coniungere tigna, vel ipsa
 Robora, fraxineisque trabes aptare bipenni.
 Præterea, quas aut facies spectare domorum
 Debeat ad cæli partem: qua parte locanda
 Atria, vestibulum, secretâ cubilia, xystis,
 Balnea, triclinia, & magnorum altaria Diuum,
 Et quid non? demum, latius quibus oppida terris
 Ponenda, aut urbes quibus in regionibus aptis,
 Morbida ne malè spirantis contagia ladant
 Aëris, continuo ne sint obnoxia ventis
 Corpora pestiferis, simulacra, stupendis
 Artibus, Heroum, spirantia signa, colossos
 Fingere marmorcos, ad sidera ducere moles.
 Ardua Pyramidum, variisque palatia Regum
 Picturis, varijs ornare coloribus ades:
 Ducere aquas longo per marmora candida ductis
 Fontibus e primis, metiri iugera gnoma,
 Cuncta manu doctæ regere, ut Ratione magistra,
 Norma vel à recto, vel ne quid aberres amissus.
 Hinc, magnæ merito donus quod talibus ornent
 Undique diuinis gremium Telluris apertum,
 Orbis Terrarum decus immortale, perenne,
 Cunctarum emerita est ea doctæ ornamentum. (edam
 Thau. Admirâda cæcis: proprium at quod nomen? Pan. ut
 Non opus: hac tantum, qua dixi, sedulus ipse
 Inspice, nomen habes. Thau. capio, quis hic alter ænis
 Qui squamis horres, clypeoq; hæsit, tremendus?
 Pan. Cuius nota bene hæc Diva est Tritonia Pallas,
 Bellipotens: quondam primat hæc condidit arcis,
 Surgentes moles, & propugnacula bello
 Tusa. Thau quis ille alter? Pan primo est qui primus in
 Ob scelus insandum fraterna cadis iniqua, (orbe
 Sanguinis & fusi, fugiens vltèria magni
 Arma Jovis, trisisteq; minas, dextræq; potentis

Fulmina, seduri presso signavit aratro,
 Et primam cunctis turris in manibus orbem.
 T¹²⁰ At cui sublatis ad caelum molibus altum
 Magnificè erecta has moles inscribitur ingens.
 Insignis titulis, insignibus argumentis?
 P¹¹¹ Illi: Europaeum lato qui temperat orbem
 Imperio, in terris est qui dat inra secundis
 Auspicijs felix, magno Max. Emiliano
 Induperatori, cingunt cui tempora lauri
 Victrices, his est qui sunt de stirpe creati
 Magnorum Heroum, claris natalibus orti.
 Quos penes est summam rerum, imperijq; referre
 Heroa ad virtute granem, queis prima potestas
 Designare, humeris cuius operosa recumbat
 Magnarum rerum moles, qui sceptrum, coronamq;
 Inuictus gerat, est magni molimina Turcæ
 Contundat, validis armis arma impia frangat.
 Thau. Quis posuit precor hoc opus immortale? quis au-
 P¹²⁰ Ille sunt, ante memoravi nomina quorum. (Et or)
 Quos repetam merito digni, præclaris, uterque
 Arte Nouellanus, bonus Hogebergus. Thau. at istis
 Hæc quis tam vix simulachra coloribus aptè
 Depinxit, pulcreq; stylo illi tranit acuto?
 Quis vel imaginibus latum hunc afflavit honorem?
 P¹²¹ Quis rogitat? est qui Graio Latinoque coturno
 Fuscus insignis, per amœna vireta, per hortos
 Aonidum ingreditur, dulces ante omnia Musæ
 Cui cordi, cui harumq; dedit cui Phœbus eburnam.
 Thau. Ergo, quod nobis, serijsq; nepotibus, isti
 Tantarum auctores rerum, voluere Panopte
 Consultum bene, est hunc tantum impertire laborem,
 Et nos his cumulare bonis, ingentibus, amplis,
 Perpetuis, vobis morituris tempore nunquam,
 Præmia digna ferent meritis pro talibus, ætus
 Juppiter his dabit, æternum ut per secula currant
 Omnia, est obscura subducant nomina leto.
 At nos, Posteritasq; simul, ventura, vicissim
 Carmina perpetuo, totos resonantia caelo,
 Dicemus læti, tanto est pro munere largis
 Laudibus in terris meritos tribuemus honores.

ALEXANDER GRAPHEVS
CANEBAT.

GEORGIVS

BRAVN AGRIPPINENSIS BENEVOLIS LECTO.

RIBVS S. D.

VANDQV IDEM celeberrimū Vrbiū Oppidorūq; topographicæ descriptiones, accuratissimè delineatæ præsentī hoc opere vobis proponantur ob oculos, Spectatores, Lectorēq; beneuolū non ita alienum ab instituto nostro fore putam, de primis Vrbiū inijs, progressu & incremento pauca quædam præfari vt primis earum principijs & causis probe per inspectis ac cognitis, eorundem institutum, vsus, ac finis penitus intelligatur. M. Vitruuius lib. de Architect. 2. humanæ societatis initium mira quadam industria explicans, causam, quæ homines in vnum co-

Constituta
liberata
propre-
tate.

gigit, & inter so terrentes ramos, ignem excitauerunt, ex ea flamma vehementi perterriti, qui circa eam locum fuerunt, sunt fugati, postea re quæta, propius accedentes, cum animaduertissent commoditatem magnam esse corporibus, ad ignis teporem ligna adijcientes, & eam cõseruantes, alios adducebant, & notu monstrantes, ostendebant, quas habere ex eo vtilitates. In eo hominum congressu, cum profundebantur aliter spiritus voces, quotidiana consuetudine vocabula, vt obtingerant, confluxerunt: deinde significando res sæpius, in vsu ex euentu fieri fortuito ceperunt, & ita sermones inter se procreauerunt. Paulo aliter Cicero, ciuiliū humanarūq; societatis conuentum, originem habere, litterarum monumentis tradidit: quem Franciscus Senensis Patritius, lib. 1. de Regni & Regis institutione, imitari videtur. Quis non casu & fortuito homines conuenisse scribit, sed diuinam mentem sapientiam ipsi præstitisse, vt societates, coetusq; inflauerent. Quæ quidem mens diuina, cum cætera animantia abieisset ad pastus, solum hominem erexit, ad cæli; quasi veri domiciliij conspectum, excitauit. Tum specie in oris ita formauit, vt in ea penitus reconditos mores effingeret, quando hilaritatem animi vultu ostendimus, in cerorem enim, tristitiam, formidinetem, iram, furorem, tranquillitatemq; frons, oculi, & supercilia indicant. Hac mète diuina, principio rerum humanarum acutiores ingenio viri, qui inter vagos illos atq; agrestes homines versabantur, animaduertentes, hominem aliena opẽ indigere, cum neminem sibi ipsi satis esse cerneret. Proinde arbitrati sunt, illum per societatem sui generis commodius degere posse, & facilius consequi omnia, quæ per naturam ei deesse videbantur. Et idcirco à syluestri vaga; solitudine, in multitudinis cœtum, humanarūq; societatem illum deducendum esse dixerunt. Quo quidem facto, quamprimum coniuicti inter se homines, sermonem ex assidua consuetudine statuerant, quo conceptum mentis exprimerent, & consilia communicaarent. Plato autẽ in Protagora, aliud ab his diuersum ciuiliū consuetudinis principium refert, quod quidem, quia fabulis est multo quàm veritati propinquius, referre non placet. Id verò hominum cœtu suæ ignis vtilitate sociato, suæ naturæ & ratione duce instituto, quod sanè à ratione non multum abhorere videtur, vt primas hominum societates ab his principijs vtilitatis causâ profectas exillimemus, credamūsq; hominẽ naturæ sociale animal, longè magis quàm apes, formicæ, græues, & eiusmodiq; genera, quæ gregatim aluntur, gregatimq; se tuentur, in vnum cœtum venisse, vt quisq; promeret, quod alteri opus esset, acciperetq; aliunde quod ipse perillare nõ posset. Igitur, vt dixi, communi hominũ societate conflata, eumq; in ea sermonis auxilio se mutuo intelligere, sensum animi exprimere, tum manibus & articulari, quam vellent rem, facilliter se posse tractare viderent, ceperunt in eo cœtu alij speluncas fodere sub montibus, nõnulli hirundinum nidos, & quædams imitationes, de luto & virgulis facere loca,

Democriti
cum
cœtum.

que subirentesq; ratione domiciliorum tyrocinium inuentum, & excogitatum fuit. Cùm porro essent homines imitabili dociliq; natura, quotidie inuentioibus gloriantes, alij alijs ostendebant adificiorum effectus, & ita exercentes ingenia certationibus, indices melioribus iudicij effliciebantur, plurimumq; furcis erectis, & virgulis interpositis, luto parietes reerunt: Alij luteas glebas areficientes, struebant parietes, materia eos à gumentibus, vitandisq; imbres & glus, regebant arundinibus & fronde. Postea, quoniam per hybernas tempellate, tecta non poterant himbres sufflueri, fastigia facientes, luto inducto, proclinatis tectis, illudicia deducebant. Vnde Architectura rudimenta sunt nata, que ab ipi iurij profecta sunt, quæ necessitas humano generi ostendit. Quæ admodum, Daniele Barbaro teste, legitur in his esse, quæ nuper inuenta sunt insulis, vbi casæ arboribus innixæ, canis, & viminibus intextæ, straments, & luto contextæ cernuntur, ea tamen ratione, vt magnitudine, pale hritudine, & commoditate personarum dignitati plurimum tribuatur. Hæc à Christianis, vt natura tulit, ita inuenta, sed postquam frequentia celebrata loca ceperunt, politioribus lignis, elegantioribus formis ornata conspiciuntur. Ex leuibus porro, obscuris, & exilibus ædificiorum principijs, crescente nimirum in vna aliqua casa, ex fremena & viro, filioem & nepotij multitudinem, quæ eodem tecto contineri nõ poterat, modicis ex materia domibus, vt aut her est Halicarnassus, vicatim, discretisq; domicilij habitare ceperunt. Eaq; occasione, villas & pagos paulatim construere, & societatem ex pluribus domibus constringere nec esse fuit: vnde Franciscus Senensis, in suis de Repub. libris, oppidorum & vrbiũ initium deducit. Cùm enim sensim cernerent homines, quantæ utilitatis esset humana societas, quamq; facilius viduum simul complures, quam singuli compararent (quò enim maior & frequentior multitudo est, eò vberior in ea est copia eorum omnium, quibus vita indiget, quando nascentibus hominibus inopia data est come) iustisq; ab ineuru ferarum deperent coadunatis tugurijs, pagos pagis adiungere, & familias familijs adijcere ceperunt, & de comuni utilitate cogitare. Hinc seminarium ciuitatum est ortum, in quibus populariter habitarent. Hinc munimenta, tutioris vitæ gratia, inuenta sunt. Nam locis æditis fossam ducere, & vallo circumdare, non dubitauerunt, & sic vrbes & oppida inchoauerunt. Quocirca Varro ait: Vrbes dici quod aratro præfinitæ; & Pomponius Iurecõsultus peregrinus, Vrhem dictam asserit, quod vibrare aratro desinit sit: Vrbum, optimi vetustissimorum verborum indagatorem præterea dixisse ait, curuaturam aratri appellari, quod in vrbe condenda adhiberetur. Oppidum etiam dici Varro testis est, quod munitur opis causa: Sic etiam moenia, quòd vrbes muniunt, appellata sunt, & murus à munitione dictus est. Quibus ex rebus constat, primam rationem eorum, qui eiuẽdem societatem instituerunt, fuisse, vt tutè degerent, & à vitæ impetu munitentur. Tranquillitas namq; vitæ dux illis extitit, ad innumerabiles commoditates excogitadas. Quis porro vrbes primus condiderit, variè à multis proditum est. Alij Cecropem Itantunt, vt Plinius, quæ eam extruxit, quæ postea *Septem*, id est, ars, dicta est. Athenienlibus, prius erat Cecropia. Strabo, Argos prius à Phoroneo dicit conditõs, quod Homerus Pelasgeon nominat. A Egyptij omnium antiquitatum gloriam euentis annalibus ad se traheunt, & Diospolim, quæ sunt Thebz, tempore omnes antecedere asserunt. Verum Enochia, vt lo sephus vocat, omnium est vetustissima, quam Cain, cùm exagiretur farijs casu fratris, nec vllus sibi locus tutus fatis videretur, condidit, murisq; cinxit, & terminos agro posuit. Consimiliter & Pallas Arcium inuentrix, multorum scriptorum auctoritate constituitur, quam Bellonam plerique nominant, eò quod belli inuentrix & Princeps, à Ciceroe l. 3. de Nat. Deorum, constituitur, vel quia hastam vibrare confueuerit, docueritq; vel denique à furore immittendo bellantibus, & quod minimè sit mitis. Cuius templum in noua regione vrbs, & ante hoc columna erat posita, vnde hasta martius, signum belli inferendũ. Quin etiam huic Arcium inuentrici, tria quædam signa peculiariter attribuebantur: moeua, draco, & populus. Quare Demosthenes, Atheniensis, summus ille Imperator (assente Franciscõ Senensi, lib. 9. de Reg. & Regni administratione) cùm in exilium proficiscoretur, Arcem Athe narum suspexit, & altiore voce dixisse fertur: O Pallas, vrbiũ cultos, cur tribus truculentissimis bellus delectaris, noctua, dracone, & populo? Cupiens populi leuitatem præcipuè accusare. Quibus quidem signis, qualis Princeps esse debeat, sagax declarauit ventillas, vt vigil, prudensq; sit, & populum fauorem habeat. Noctua quidem, vt ceterimus, vigilantissima est, &

noctu

Cecropia
noctu.Arcis
noctu.

P R A E F A T I O.

noctu semper excubat. Draco autem per acri oclorum acie, omnia circumspicit, vigilat, quod etiam eius nomen indicat, ^{his} enim est eernere, & acutè intueri. Idcirco à doctissima vetustate, adium sacrum, ad ytorum, templorum, thesaurorumq; custodia, draconis assignatur. Sed rude & inconcinne, quemadmodum & adium, oppidorum, vrbiumque principum fuit. Neq; enim initio muris cinctæ, vallo & propugnaculis ex viuo saxo communitæ fuerunt, sed, vt Halicarnassens perhibet, aggeribus tantum, arborumq; truncis, casæ aliquot leui materia, vel arundine, vel stramento excitatæ, quibus homines habitabant, circumdabantur. Nec Galli olim, & multò minus Germani, vt Hubertus Leodius asserit, qui non oppida, sed vicos in habitabant, lapide & cæmento suas ciuitates cingebant; sed trabes directæ perpetuæ, in longitudinem paribus interuallis distantes inter se binos pedes in solo collocabantur, reuinciebantur extrorsus, & multo aggere vestiebantur; ea autem quæ diximus interualla, grandibus in fronte faxis effariebantur. His collocatis & coagmentatis, alius in super ordo adijciebatur, vt idem illud interuallum seruetur, neq; inter se contingerent trabes, sed paribus interuallis spacijs, singulæ singulis faxis interiectis, arte continerentur, sic deinde omne opus contexebatur, dum iusta altitudo muri expletur. Qui quidem muri in hunc modum compositi, et si ea tempestate deformes non erant, & ad vtilitatem, defensionemq; vrbium summam haberent oportunitatem, quod ab incendio lapidis, & ab ariete materia defendere, quæ perpetuis trabibus pedes quadrigenos plerumq; introrsus reuincta, necq; per rumpi, neq; dilabi posset, non tamen perpetuò durabilis erat, pluuia etenim & vetustate corrumpebatur, & temporis tractu, cariola sæpe concidebat. Idcirco necessitate hominum industria excitante, quæ iam constituta ciuili societate, multorum consilijs adiuta, vires & incrementa gradatim sumpsit, & quò à fetarum & scelestorum hominum iniurijs commodius se tuerentur, saxa faxis coniungere, lateritios muros ex lapide & materia compositos confluere didicerunt. Quos prioribus multò firmiores fuisse, ex eo facile constat, quia ob expugnationis difficultatem, muralis corona ab Imperatore ei dabatur, quæ primus murum subijisset, & per vim in hostium oppidum ascendisset. Ex quo facile apparet, quomodo nihil simul inuentum & perfectum fuerit. Constituta iam qualicumq; vrbis facie à casarum necessitate, ad aggressum tuguriosorum commoditatem; commodò verò, ad ædificiorum magnificentia atq; splendorem sensim progressi homines, & certam ædificandi rationem per artificiosam symmetriarum obseruationem, inueniunt. Eoq; modo, vsus, obseruatio, animaduersioq; natura, artem de mem peperit, quæ primo statim vocabulo, artificem fabri nomine insigniuit. Vnde Faber cuiusq; rei opifex, prima in situatone dictus est, Græcè τεχων, vnde Architecturæ commune omnibus artificijs nomen deductam est. Quæ singulari cultu, magnificentia, atq; nitore non modò vrbes, publica priuatq; ædificia excolire, & concinne ornare, sed & magno fastu, stupendis impensarum sumptibus, præclara & magnifica illa ædificia septem construere docuit, quæ humane industria miracula mundas admiratur. Itaque nobilissima Architectura, in summo collocata fastigio, totius Vniuersi ornamentum, iure nominatur. Quæ etenim vrbs, quod oppidum aut castrum absq; Architecturæ præsidijs, vel minima nominis celebritate claret; illa ædificiorum magnificentia, populi opes, vassa propugnaculorum mole, murorum & turrium dispositione ac ordine, Moderatorum curam & providentiam spectantibus non obsecusè demonstrat. Eam proinde Daniel Barbarus, omnium Artium principem, ac dominam, Iudicem atque Reginam artificiorum, & inuentorum optimo iure vocat. Quam & Vitruuius scientiam dicit, pluribus disciplinis & varijs eruditionibus ornatam, cuius iudicio probantur omnia, quæ à cæteris artificibus perficiuntur opera. Cuius quidem artis dignitas, ex eo maximè elucet, quod eius nomen à principatu, quem inter omnes ætes obinet, sit derivatum. Quare & Plato Architecturam præesse inquit his, qui artibus vniunt. Sed quisnam ego, qui Architecturæ commendationem suscipio? Anne Gellianum illud exciderat, Turpius esse exigè atq; frigide laudare, quàm infectanter & grauer vituperare? eius itaq; commendationem Architecturæ peritis relinquens, ad præsens me opus conuertam. In quo quædam ornamenta toti vniuerso periti Architecti vrbium, oppidorumque structura considerant artificiosæ Simonis Nouellani, & Francisci Högenbergij manus, mirifica quadam industria, tam accuratè, & ad vsuam partium singularum proportionem, & viciorum ordine ad amussim obseruato, expresserunt, vt non icones & typi vrbium, sed vrbes ipsæ, ad-

E

mirabi-

mirabili celsaturæ artificio, spectantium oculis subiectæ appareant. Quas partim ipsi depinxerunt, partim ab ipsi, sagaci diligentia conquistatas, atq; depictas acceperunt, qui singulas quasq; vrbes perlustrarunt, Idq; ea diligentia, vt non temerè, sed audacter atq; constanter affirmore audeam, nihil vnquam eiusdem argumenti vel in Italia, vel in Gallia, aut alibi prodidisse, quod cum istius operis artificio & veritate conferendum veniat. In quo topographice vrbium oppidorumq; descriptiones tam geometrica, quam perspective pingendi ratione, cum genuina situs, locorum, mœniorum, publicorum & priuatorum ædificiorum obseruatione, singulari artis industria atq; præsidio sunt deliniatæ. Sed quæ in finem Lector optime, dices? Non hinc historiarum peris, quantum ad variarum rerum cognitionem peregrinatio longinqua & diuturna conducatur. In qua sensuum adminiculo percipiuntur ea, quæ doctore etiam exercitissimo præcunte, non ita commodè intelligi queunt. Varij siquidem diuersarum Gentium ritus, disciplinae, leges, mores, instituta, & consuetudines peregrinando multò accuratius intelliguntur, quàm si ea, quæ nunquam vidimus, sola historica lectione tractaremur. Nunquid seium & proesus anile de multiplici rerum varietate eius iudicium est, qui natiui soli limitibus omni tempore septus, domesticos tantum, apud quos delectat, audiuit, exteriorum verò hominum consuetudines nunquam vidit? Itaq; non immeritò Diogenes Laërtius lib. 2. in vita Archelai Cosmographi scribit, Alexandrum Macedonem gloriari solitum fuisse, se plura oculis lustrasse, quàm alij Reges vnquam animo & cogitatione attingere valuissent. Scribit Diodorus Siculus, Democrium Abderitem Philosophum octoginta octo annos peregrinatum fuisse, vt varijs in locis, diuersorum hominum consuetudine, nihil eorum neglegeret, quæ hominis mentem scientiarum nitore exornare potuissent. Ita Nestor (asserente Francisco Senensi lib. 1. de Regis & Regni institutione) gloriatur, quod cum Laiphis conuersatus fuerit, Menelaus autem iactabundus exultat, quod Cyprium, Phœnicium, Aegyptumque aduenerit, Thebas quoq; viderit, quas centum clauderent portæ, & singula earq; ducentos haberet custodes equis instructos, & quòd Aethiopiæ etiam lustrauerit, Sidoniam, & Lybiam. Sed quia non omnium facultates concedunt, neq; etiam omni periculo, hoc præsertim tempore, vacat, per varias mundi partes oberrare, multaq; vrbes ac oppida peragrandò lustrare: Idcirco præfenti opere, variarum historiarum amantes, à peregrinandi labore, periculo, atq; impensa liberauimus. Dum æcerrimo oculorum sensui, qui reliquos omnes, Aristotele tebe, præstantia superat, accuratissimas vrbium icones proponimus, quæ in tabulis artificiosè depictæ, multò apertius de se iudicium præbent, quàm li descriptione literis tantum comprehensis, qualiscunq; & obscura earum cognitio quaeretur. Hoc studij genere Carolus Magnus vehementer delectatum fuisse, constat, quem tres tabulæ argentæ habuisse, Platina in vita Leonis II. Leonem memorat, quarum vnam, in qua vrbs Constantinopolitana insculpta erat, Basilicæ B. Petri alicam, vbi imago vrbs Romæ cornebat, & ecclesie Ravennati dono dedit. Tertiam filijs reliquit, cui inerat orbis terrarum descriptio, quam aream fuisse pleriq; scribunt. His porro vrbium descriptionibus, historicis earundem enarrationes coniungimus, vt vbi depictorum oppidorum facies cum ipsi Lectores contulerint, præter vrbium oppidorumq; situm, etiam ea, quæ ad ciuitatem pertinent, aliqua ex parte intelligant. Quod quidem institutum nostrum, non modò gratiam habere, sed & mirificam delectationem, & vtilitatem præbere existimaui. Cùm ex eo, & historiarum augeatur cognitio, & quæ optima ædificandi ratio sit, diuersorum ædificiorum collatio, perspicua erit: Tum etiam situm, murorum ambium, & conditionem earum vrbium, quæ à tralcentissimis nationibus, Christianis sunt ereptæ, non sine maxima recuperandi spe, spectandas proponat, Ita Alexandrum, quem ex virtute Magnum nuncupauerunt, summa diligentia scrutari solitum aiunt loca, in quibus bellum esset gesturus, semperq; eadem picta intueri voluisse, vt picturam illam contemplando, ea dignosceret, quæ cauenda, quæve aduenda essent. Neq; verò est, cur consilium hoc Christianis tandem aliquando noxium & periculosum fore quis putet, eò, quod primarix ipsorum vrbes fidei hostibus hæc occasione contemplandæ & discernendæ veniant. Huic siquidem malo, quod quidem haud exiguum fore putabamus, ea ratione occurrimus, dum diuersarum nationum ac gentium diuersum vestitum cultum & habitum, vtriusq; tam præstantioris, quàm deterioris sexus effigies vrbium simulachris appingi curauimus. Quam sanè ob causam immanissimi Turci, qui omninò nullas, vel sculptas, vel depictas

P R A E F A T I O.

depictas imagines ferunt, nunquam hoc opus, etiamsi maximè ipsi emolumento èffet futu-
 rum, admittent. In his denique vrbium enarrationibus eorum scriptis vsi sumus, qui eas ipsi
 peragrarunt, & oculis accuratissimè perspexerunt, ne quis mihi de ignotis; & nu-
 quam à me
 visis, consulta scribere obijciat. Eos autem auctores iam omnes ex ordine rece-
 derem, sed pro-
 lixitate euitandæ gratia, id omitto. Desiderantur quidem adhuc aliquot vrbium typi, quos
 bellicis præditi tumul-
 tibus, non ita commodè obtinere potuimus. Quod si itaq; Vrbium
 Moderatores, aut quicunq; tandem alij, Ciuitatum suarum delineatione, splendoris aliquid
 operi nostro, historiarum etiam, & picturæ amatoribus, in honesta Literarum studia, animi
 propensionem significare, eamq; nobis communicare voluerint, suo eas loco collocabimus,
 neq; ipsi à nobis præteribuntur indisti. Ita opus hoc nostrum mirificè multarum vrbium ge-
 nuina descriptione ornauit ac auxit præstantissimus, doctissimiq; vir, Dominus Abra-
 hamus Ortelius Anuerpianus, hoc nostro tempore insignis Cosmographus, quo optimos
 quosq; honestis Literarum studijs fauentes, maximo beneficio afficit. Nec minores gratia-
 rum actiones merentur summi illi præstantissimarum artium admiratores, Georgius Hof-
 nagel Anuerpianus Mercator, & Cornelius Chaymor, quorum ille viuos & accuratos
 Hispanicarum, hæc verò aliquot Germanicarum vrbium typos, per humaniter nobis com-
 municauit. Idem etiam singulari animi propensione fecit, generis virtutumq; splendere
 Clarissimus vir ac Dominus, D. Constantinus Liskirchius, Florentissimæ Reipubl. Cole-
 niensis primarius hoc tempore Consulatus spectabilis omniq; officiorum genere à nobis
 obseruanda dignitas, earum vrbium, oppidorumq; descriptionibus opus hoc nostrum ad-
 auxit, quæ ex Africa, Asia, & India pauci vnquam ante depictas viderunt. Nec minus de Cos-
 mographiæ & hæciliarum studijs bene mereri voluit Reuerendissimus & Illustrissimus
 Princeps ac D. D. Gerardus à Grosbeck, Leodiensium Antistes, &c. Cuius Illustris, Celli, pec-
 curante Reuerendo D. Georgio Syluio, eiusdem Diceccis D. Suffraganeo dignissimo, vrbis
 fuz Leodiensis viuum & accuratam effigiem, operi nostro inferendam, pro liberali Illustris-
 simæ Cellis, fuz in studiorum cultores propensione, communicauit. Reliquum nunc est, vt

Candidum spectatorem, lectoremq; beneuolum peramanter rogem, vt studium
 nostrum, quo bellissimè eum reficere, & recreare conati sumus, boni
 consulere, eiq; optimè fauere dignetur. Colonix

Agrippinx, M. D. LXXII.

MELCHIOR HITTOR
 PIVS S. THEOLOGIAE L. ET APVD
 GRADVS MARIAE APVD AGRIPPINENSES CA-
 NONICVS, GEORGIO BRAVN AMICO
 270, 2

IDI, & perlustravi vrbes, Ornatissime Geor-
 gi, & gratias habeo maximas, nam plurimum
 me oblectarunt, neque video, soli, solitudi-
 nemq; amanti homini, quid possit amœniùs
 accidere, quàm quod alij diuturnis itineri-
 bus fessi, magno cum sumptu, temporisque
 non parua iactura, vix, vel certè non tam ex-
 actè assequuntur, illud apud studia sua desidè-
 rem, & hiantum modò fatigatum oculis, non vni tantum re-
 gionis, sed totius vniuersi vrbes peragrarè, ac perlustrare. Quare
 cum gaudeam homines doctos, artificiosa huiusmodi inuentio-
 ne, quæ & oblectet, & commodà sit, atq; utilis multorum otio
 consulere voluisse, Tum verò te, quem nescio, quomodo in ani-
 mo meo geram, Nisi, quod virtus atq; probitas, magnes esse amo-
 ris dicatur, hoc nobis tam pulchrum spectaculum adornasse, thea-
 trumq; erexisse, id mihi etiam ob patriam est iucundissimum.
 Cui magnum, hoc ornamento, apud omnes exteros, decorem, ti-
 bi verò etiam eius grato ciui, sempiternam gloriam, & im-
 mortale nomen conciliasti. Vale, & spartam il-
 lam tuam, quod facis, exornare
 perge.

OLISIPONVNC LISBONA.

LISIPONEM inter antiquissimas Hispaniæ vrbes annumerandam esse verissimè quique scriptores testantur. Hanc Varro Olisiponem, & Ptole-
mæus Oliosiponem appellant, Flavius Salaria & Iuliam soltem, Strabo
verò Vlyseam & ab Vlyse conditam, ex verbis Myrsiani videtur asserere.
Antiquæ vrbi Olisiponis sinus, collem excelsum ad Tagi ripam deductum
vsque antiquitus solummodo occupabat, nunc verò plures montes ac val-
les magnitudine complectitur. Ab hac parte, qua meridiem respicit, vetus
Regia amplissima, magnificoque opere pulcherrima conspicitur, quæ ad fan-
dos vulgò dicunt. Versus aquilonare vrbi cornu, nobilissimum vetustatum
D. Clara cœnobium ad Tagi crepidinem ferme attingit: Meridionale vrba
latius mari alluitur, reliquæ tres partes aditum habent à terra. Itaque quin-
que vallibus, collibus totidem feracissimis & incundissimis, vrbs tanto spa-
cio complectitur, vt vauius eius ambitus septem millibus passuum designari possit. Interior verò eius
amplitudo & magnificentia maxima est. Domorum siquidem amplius, quam viginti millia inesse con-
stat, earumque ingens multitudinem tam principum virosque, nobilitumque, quam etiam priuatorum hominum se-
gretè & sumptu propè incredibili constructa est. In limore fontes quàm plurimi, ex diuersis vrbi partibus
per ductum subterraneos oriuntur, à quibus populus aquationem facit. Porro omnis, breuitatis causa,
pulcherrimis huius vrbi ornamentis, Olisipo septem à primis ingentibus ædificiis magnificentissimè ex-
tra ductis hoc tempore illustratur. Horum primum Misericordiæ templum est, quadrauo vndique lapide
leganter ædificatum, cuius qui cura gerunt, Misericordiæ fratres vocantur, qui strariam, quod ex fortu-
nitis tantummodò hominum piorum largitionibus cœmoteriis que conflatum est, summa fide admini-
strant, ex quo amplius, viginti quatuor auro rum decatorum millibus in singulos annos consistit egenti-
bus erogari. Secundo loco, sequitur alteram misericordiæ, ac humanitatis exemplum, valetudinarium
videlicet, commune pauperum, infirmorumque hominum nomine Sanctorum. Tertium est
monimentum, à D. Petro, Ioannis Regis, huius nominis primi filio, sumptu publico constructum, vt ce-
ternam gentium, Regumque legatis, eo loci hospitium præberetur, domus reuera amplissima, magni-
ficentique opere admodum conspicua. Quartum est ædificium Regis Ioannis, hoc nomine testè, perpetua
memoria dignissimum, quam domum frumentariam Reip. ac quasi Lusitaniz nutriceam, merito nomi-
nare possis. Post huius tertium, nouum Prætorium inhaeret, ipsam maris crepidinem attingens, cui me-
ritò aditum magnificentia, & operis pulchritudine, quantum in hoc ordine locum tribuendum esse, di-
ximus. Sextam monimentum opere admirabili factū videtur, præda, spoliisque multarum gentium Re-
gumque referentissimum, quod ab Indicis negotijs, quæ ibi pertractantur, domum Indicam vulgus appellat.
Septimum monimentum publicum est, armamentariorum, ingenti armorum omnis generis copia referè.
Olisipo, ex ea parte, qua mari alluitur, portus XXXII. distinguitur. Pars verò, quæ continentem respicit XVI.
Turribus autem, per mariorum gyrum LXXXVII. munitur. Parochiæ XXXV. numerantur. Hæc Damianus
Goes, Eques Lusitanus, qui peculiari libello accuratissimè hanc vrbe descripsit. Ex quo plura in Indice
adiecta beneuolus lector inueniet.

CASCALE ET BETHELEEM OPPIDVLA.

B Olisipone Aquilonem versus, oppidum Cascale situm est, quo naues onerariæ in ancho-
ris consistente, accedente mari æta auram operantur, portu vadoso alioqui, & anfractu-
so. Modico inde intervallo, aduerso etiam flumine, sinus in cubiti formæ efficitur, in cuius
fronte facillimè est diuini Iuliani, supra quod aliud D. Catharinae sacrum. Tum eodè late-
re obliqua ripa propius ad vrbe accedenti, Bethleem oppidulum, & ibi templum ingeni-
diuæ virginis dicatur, vna cum cœnobio Monachorum, qui diu Hieronymi vitæ instituti professi sunt,
sefe offert, incredibili sumptu ac magnificentia cõstructum, diu Emmanuelis Regis monumentum, quod
dum viueret, sibi ipse designauit, erectumque. Magnam tamen ipsi operi accessionem Ioannes III. Emmanuelis
filius fecit. De qua re, estat ibi in arcu celebre Rescendij bestilibus literis testificatio.

*Vastæ moles sacrum diuinæ in letore matris
Rex posuit regum maximus Emmanuel.* *Auxit opus hæres regni & pietatis vterq;
Structura certant religione pares.*

L I S B O N A .

OLINDA, SIVE VITAE PERVAE
FEDAL' LAPIDEM INSCALP
TRONIS HABENT VLESTPO.
VELGO LIBERALI FLORENTIS
SIVE PORTUGALLIE IMPREY.

VIA BAYSE

UVA.BHSC

HAVANA, capital of
 the Kingdom of Cuba, is
 situated upon a hill, and
 is one of the most
 fortified cities in the
 Indies.

CADIX, being the principal
 port of the Kingdom of
 Castile, is one of the
 most fortified cities in
 the Indies.

MALAGA, being the principal
 port of the Kingdom of
 Castile, is one of the
 most fortified cities in
 the Indies.

W.A. Rose

УВА.БНС

TOLETVM, Plinio & Taraphē Serezola, Hispaniā vmbilicū obtinere videtur, cuius inæqualis ciuitas, & asperior situs, istis difficile in eam ascensum præbet. Maiorem eius partē nobilissimū ille fluminis Tagus, aureis celeberris arenis, albat, & ab hostium totius conatibus. Reliqua vero pars, quæ ad ardeum polum spectat, muris validissimis, & centum quinquaginta turribus castris est valdeq; munita. Hanc ab Hercule & diuicam esse, fabulantur plerique. L. Marinus Siculus & Tarapha ex Ptolemy Toletum eam conditam commemorant à Tolemose & Iusto Confabulo, nūm G. V. L. i. a. r. q. u. o. m. In his Castris regere capessit. Hispanem in prædatione hac vrbe regens equitum numerus, & sinistris virorum splendens maximus, cuius in se in quædam maxima in forma. Sacerdotibus etiam est venerabilis, & diluipiū liberibus excolta, tribulq; mechanicis & officia ad omnia, mercatoribusq; conueniens admodum esse, pro ferris, tabacis & serico, quibus duobus officia vident in hac vrbe hominum multos ferre decem. Dicitur Toletum in regione ires & vidual, eas amplissimam & pulcherrimam nobilitatem in se, quod omnes in ea ardet, & forma cōpota, & magnis in d. f. o. m. Sacerdotibus, ministris, & distans ornametis sacerdotis, Hilar Telesie Archiepiscopum Vrbanū, totius Hispaniæ primatem, in se. Hinc Toletanus Antistes, secundum Rege, non dignitate solo & auctoritate, verum etiam populis, vrbibus, aliq; sociis, sub suis imperio, præter alias minores populos, oppida nobilissima ac memorabilia XVII. gubernantis, Sacer & hoc præter alias monachorum & monasteria monasteria, fora venalia, XVII. in quibus viginti septem copia semper abundat. Sicut & Hispaniæ duo, quorum alterum redditis habet dicitur cum multis quibus, quæ sunt in hac vrbe, & quæ sunt in quibusdam, quoniam quidem semper in regem est inueniunt. Alterum vero, cuius redditis prope duo nulla dicitur, in quo curantur bonis. Quibus bonis laborantes. Et aliis inueniunt, vrbibusq; aliis inueniunt homines in quibus, in quo præterea duodecim ius & vrbis prohi, qui labores ferre, & vrbis quæ sunt inueniunt, alterum. Vicos autem propter comorant frequenter in dicitur in quibus, qui propter altitudinem, & asperitatem sunt ambulant difficiles. Ceterum domus magna sunt, & in eis pulcherrime ac comodiore, quæ sunt in Toletum Struunt. Toletanus dicitur tanquam in dicitur & multis & vrbis in quibus multa, pagorumque inueniunt inueniunt. Quæ quidem ciuitatem dicitur, & rebus omnibus abundat. Hæc L. Marinus Siculus 26. 2. de Lusitania.

PINCIA VVLGO
VALLADOLID.

PINCIA oppidum omnium, quæ sunt in Hispania, maximam ac nobilissimam, quod Vallidolium, vulgò Valladolid vocant. De quo L. Marinus Siculus lib. 1. de rebus Hispaniæ hæc in modum scribit. Hinc oppidum, quæ vrbes & ciuitates antequam non inuenio. Est enim in optimo loco situm in Palsorq; fluminis amonissimam ripa, liberalibus disciplinis & mechanicis artibus excolit, ædificia factis, edibus, cenobis & duobus collegiis ornatissimum. Mercatorum cōnercio & omnium rerum copia diuisum. Vici, plateis, muribusq; Campis, fluminibus, hortis, fontibus amoenissimum. In quo præter alias res memorabiles, inueniunt esse venale amplissimum & pulcherrimum, in cuius ambra, qui passus septingentos amplectunt, trecentas & triginta ianuas, & fenestram tria milia numeratissimas, & omnia vrbis officia. Hinc foro conuersus est vicos conspicuus, qui ab argentaria officibus Argætaris dicitur. Quapropter hoc oppidum cum ciuitas non est, multis tamen cauitibus, etiam primariis non immerito præferret. A regibus Hispaniæ presentem, qui hoc oppidum quasi cōmicionem placidissimam frequentant. In quo omnes fere Hispaniæ magnates ædificant & libentissimè morantur. Hinc Orientem versus Cabeconia in sublimi arx aspicitur super fluminis eiusdem ripam. Unde non longum distat oppidum Donia, soli seminare dicit, & Catholicorum Regum contugio memorata. Item Valentia nobilissima ciuitas in vrbe Carthaginiensi sita, via quadam litera non vix nāsum fuisse memorat, quod postea Salman Ca. in vrbe, inueniunt. In quibus multis de causis cōberrima. In Pincia, multo tamen magnificentiorum in redditis inueniunt. D. Philippo Regis Hispaniarum omni. Quæ quidem maximam & potentissimam Regem, non alibi, quam in possemilium pulcherrimam ac vrbe facti conueniunt.

Two columns of Latin text in a Gothic script, likely a historical or geographical description of the city and its fortifications.

A block of Latin text in a Gothic script, likely a historical or geographical description of the city and its surrounding landscape.

VVA. BHSC

UVA.BHSC

W. T. A. 2. 1. 3. 7.

UVA. BHSC

UVA.BHSC

UVA. BHSC

UVA.BHSC

CIVITAS BVRGENSIS.

BVRGOS, celeberrimam & antiquissimam Gallicæ civitatem, quam Burgensem nunc vocant, & Malburgi dictam fuisse quondam legitimus. Quæ dicebatur & Auca, quod nomen nunc mihi vero similiter esse videtur, propterea quod etiam Montes apud eandem urbem nunc Oceani dicuntur, & Aucani melius dicentur. Tamerit Plinius non Aucam, sed Ceucam nominavit. Est autem Burgenfis civitas, ut diximus, antiquissima, multisque rebus insignis, & inter primarias vrbes totius Hispaniæ merito referenda. Civis incolæ non ociosi, non circumforanei sūt, sed omnes, non modo viri, sed etiam femine, labore manuum suarum vitam quaerunt, & honestissimè vivunt, & alij de his plenas liberales erant. Mercatorumque civitatem opulentam faciunt, fideles suæ & liberales. Sacerdotes suam cultus, & rerum sacrarum studiosi, divinis officijs & litterarum studijs diligenter incumbunt. Magistratus, & Reipublicæ gubernatores, communibus cum modis rectissimè prudentissimèque proficiunt. Sic itaque, cunctis civitatis ordinibus officium suum liberè rectèque faciunt, tota civitas indes angeat, indes magis illustratur. Equites, qui plures in eâ sunt, & potentes, immunitates, leges & privilegia, quibus civitas gaudet, contemnit, & tuæ diligentissimè studet. Est præterea civitas magnis & palchris, nec minus commodis & sitis adornata. Foris venalibus platib, vicis, pontibus, templis, ædificijs, amplexibus excolta; turis ecclesiæ maior, totius & extra, opere est ædificio mirabilis. In qua res divina largimur celebratur, contemnit, & organa, ut quoscunque facillit, inter se detrahantibus, nec aliis illos perturbantibus. Ex facillia verò & factatis, quæ multa sunt, illud unum Castellæ Castellæ conspicuum atque dignissimum, non Ecclesiæ solum Burgenfis, sed etiam in cunctis civibus magno est ornamento. Sunt & extra urbem domus hospitalis, quæ regis dicuntur, insignes & memorabiles, & maximi census. Quarum institutiones & ordines videntur quasi sancti sunt, & maxime laudabiles, causa benevite omnia. Dicam tamen breviter, de monasterio monialium, & sanctissima domo, quoniam res est insignis & memorabilis. Quam dominus Maclogus vocat Hispani, cuius maxima sacerdos sub imperio suo diligentem custodia, eamque quinquecentis monialibus imperat, & sanctissimè consulti. Quæ quidem moniales sūt omnes equitum nobilitatiq; principum sicut, & familia generosa. Præest etiam hæc sacerdos, quam Abadesam vocant, eius spectanda causa monasterii, & oppidum quatuordecim non ignobilibus, atque alijs minoribus quinquaginta. Confratru præterea sacerdotibus & census commendatariorum vici XII. contribuunt, & alia beneficia & officia & suis populis magistratus & gubernatores eligit. Aedificia autem hæc domum & opus impens Rex Sanctissimus, qui propter opera, quæ fecit mirabilia, eoque nomen a Matii pio meretur. Est itaque hæc vrbs multa magnisque rebus memorabilis, cuius homines sunt humanissimi, & ad veras maxime diligunt. Sunt & fidelissimi suis principibus, & hospites patientissimè tolerant, & honorificentissimè tractant. Hæc ex Lucio Martino Siculo excerptimus.

S. SEBASTIANI OPP.

Oppidum SANCTO SEBASTIANVM, quod patris lingua incolæ Dobosien appellat, vnum est ex præcipuis ora maritimæ oppidis regni Guisparcor, situm ad fluminis quoddam ostium, quod à veteribus Meniscum dicebatur, non procul ab ipsius oppidi opposita mari crepidine. Hæc autem Guisparcora Hispaniæ regio, diuersa est ab ea, quæ Buceia dicitur, quamvis vtriusque incolæ, & eisdem sicut moribus, & eadem ferè pronuntiatione vtiatur in eodidiomate, quod à reliquis Hispaniæ populis dicerentur, hæc Floriamas de campo. Oppidum hoc potè antiquissimo potè nobilitatem, non quo nates à ferientibus vris, & à parum propitis ventorum flautibus, & utilissimam stationem habent, sed quod non indifferis atque humana, sed sagacis nature providentia factus sit. Quinque obrem multorum mercatorum Germanorum, potissimum verò Cantabrorum frequentatione celeberrimum est, qui varia genera mercium aduchunt, & in alias mundi partes exportant. Archiepiscopus autem Burgenfis obtemporat. Agrum habet framenti, vini, & lanæ feracem. Progredientibus vltra Sancto Sebastianum ad miliaria Hispanica quatuor, occurrunt iuxta montium Pyrenæorū, quæ iuxta ita fastigia in illis locis hodie vernaculo sermone appellantur, *Lagerra Lenguerca*.

In Regno catholico et in quaestione et
 in quaestione et in quaestione et
 in quaestione et in quaestione et
 in quaestione et in quaestione et

Sancti Martini

SANCTI MARTINI
 in quaestione et in quaestione et
 in quaestione et in quaestione et
 in quaestione et in quaestione et

VVA.BHSC

UVA.BHSC

LVTETIA PARI SIORVM.

LVETIA Parisiorum fertilissimi regni Francici caput atque Metropolis, magnitudine incredibili, nobilium, mercatorum, civium, & studiosorum frequentia, ædificiorum & publicorum & privatorum splendore, non modo vniuersæ Galliæ, sed maximè totius Europæ ciuitatibus præfertur. Hæc à Paride, qui à Iaphet, filio Noë, descendit descendit, & à Cæsar Galba Rex histoniarum monumenta declaratur, primùm fundata, à quo & nomen sortita fuit. Postquam verò plures lapidum puluimento libere non essent, his ætæ ingens hominum multitudo coatereret, ob magnitudinem igni, Lutetia denominata dicitur. Alij tamen ab albedine murorum, quam *lutea*, & Græci, *lucetiam* vocari existimant.

Eam Julius Cæsar viq; ad ædificij adæquit, tamq; fortiter moribus erexit, vt illi ciuitas à suo libro de disciplina sebo, vocetur. Celeberrimam hanc ciuitatem, sequens, dupliæ annu diuidens, tripartitam constituit, quarum prior Vniuersitas, altera ciuitas, tertia vrbs nominatur. Illam Carolus Magnus Alenui Præceptoris sub iussibus, Anno à Christo nono 766. ex Romana fundauit, & personis prærogatiuis, priuilegijs, & immunitatis spæ diuissime exornauit. Quæ Mosaicum, discipulorumq; liberalium, & humanitatis, quasi domicilium, fons, & origo omnium scientiarum, nunc æ seminaria doctissimarum virorum fengege fuit. Quatuor verò firmissimi columnis innititur, Theologia, Medicinæ, Iuris, & Arrium facultatibus, quarum priores Decanum, & Pedagogos bonos eductores habent. Postremam autem Magnificum Domanum Rectorem tertio quoque mensis eligit, cui facultates omnes relique, tanquam in supremo capiti, parent. In hac Vniuersitate quatuor nominum nationibus singulatas designatur Patroci, Franci, Picardi, Normandiæ atque Germaniæ, cui natio Anglica non gunt. Vniuersitas verò Græcæ dicatur ædem magnificè cultas continet 17. Monasteria 14. Xenodochia 4. Sacella 5. Collegia publica 20. Præata [que] amplissimum hominum fundationibus, certis quibusdam mularum cultibus vicinis & studiosum necessaria elargiuntur.]

Ciuitas inter Vniuersitatem & urbem mediâ, hanc quidem tribus, illi verò duobus ðonibus gunt partibus, qui vrinque ædium contritione, non Pœcino, sed plæcaram formam referunt. In hac, Parido ramante, Palæstram Regium à Pælippon Palæstro ædificatam, & in ea Sacellum sanctum suspendo ædificio constructum, Magnificumq; & Virginis Fanum, conueniat, quod quidem ob electæ carni formam, & grandæm, & artificiosissimam signorum præstantiam, totam Galliam miraculum habetur. Crocodilus vicius in Palæstræ fundatione inuentus fuit, cuius eadum hodierno tempore in magna Palæstræa exhibetur. Reliqua ciuitatis templa numerantur 20. Xenodochium 1. Sacella 7.

Tertio, quæ & maxima Parisiorum pars, vrbs nomen obtinet, habentioribus & palæstrimæ ædificijs adob frequens, vt ea sola maximis notis Gallicæ ciuitatibus annumerari queat. Tempia habet 31. Monasteria 10. Xenodochia 4. Sacella 6. Quamplurima autem tam ceteris, quam Vniuersitati, & vrbi sana, Regum ac Ducum ornatis simis sepulcris & epigraphis præstantissimisque sanctoæum reliquijs nitent. Quæ tam accuratè Aegidius Corrozet in suo delicia ciuitate libro descripsit, nihil vt studiosus lector æripis desiderare queat. Lutetia Parisiorum portam habet 14. Portas 5. Fontes 5. Suburbia 10. Vndiq; in hac ciuitate tanta antonæ defertur copia, nihil vt hic infine hominum multitudinæ ad vix necessaria defuit. Mirari sunt frequentes Germani, qui studiosorum causa hac veniunt, omnium æerum, quæ hominum necessitas defertur, ingentem abundantiam. Maxima & læta Lutetia habet suburbia, vt pleriq; cum magnis Franciæ ciuitatibus cærent. S. Dionysus D. Pauli discipulus primus Parisiensis Christiana doctrina imbuit, quam non modo sermone, sed & sanguine effusione fortissimè confirmauit. Inter præ innoctentissimi vici sanguine ciuitas, in candidissimæ fidei fructus excepit proferre. Pharamundus Gallicæ Rex, Christianam fidem professus, in clytis & Augulissimis factis, ingenti sumptu conuulsi, Parisiensem ciuitatem illustrauit. Anno Saluæ 372. Augusti 28. Maxima Vgonotana in strages hacie vrbe est edita, quantum ab hominum memoria, post Hærodoti rymitanæ excidij, nulla habitorum monumenta prodiderant. In qua complures etiam viri docti sunt cæsi. De hac autem cæde, vatorum nunc Commentarij extant.

Insuper hinc à Knobeldorf Præuenus, Parisiorum magnificentiam carmine conscripsit. Mem singulari Lucilio A. Egilino Corrozet, Pyrrhus vrbs & Iacobus Capellus, oratione solèta prædixerunt. Franciscus verò Belletortus, vti postremo, ita omnium accuratissime Lutetianam hanc urbem descripsit.

Map of the City of London, showing the River Thames, the City Wall, and the surrounding suburbs. The map is oriented with the River Thames on the right side. The text in the red-bordered box at the bottom right reads: "Map of the City of London, showing the River Thames, the City Wall, and the surrounding suburbs. The map is oriented with the River Thames on the right side. The text in the red-bordered box at the bottom right reads: 'Map of the City of London, showing the River Thames, the City Wall, and the surrounding suburbs. The map is oriented with the River Thames on the right side.'"

CPA.0915C

UVA.BHSC

MONS PESSVLAVVS.

MONS Pessulavus, Galliarum Narbonensis oppidum, Agatho quondam, sine Agathopolis, nunc vulgò Montpellier dicitur, in agro admodum fertili posuit, decem miliaribus à mari Mediterraneo distat. Episcopatus, & Vniuersitate celebratur. In qua omni Iurisprudencia, sane Medicina studium floret. Amplissimo Medicorum Collegio nunc, quod ab Urbano Pontifice summo fundatum, & copiosissimis est eorumque redditibus. Aliud etiam, non minus elegans, atque præclarum Collegium Regium, ab Henrico Galliarum Rege erectum, ibidem existit. Quin & tertium Collegium est, Daugier, quod optimæ spei abolicentibus, studiorum videlicet necessaria, in decemviam præbet. Scribit R. e. studii, tantam esse Rectoris in hac Vniuersitate auctoritatem, vt Studiosi, tam exiens, comitari honoris gratia cogatur. S. Rochus, ex hinc oppidi moderatore ac domino natus, à tenera ætate religiosi ac pietatis sedulus, amplissimum patrimonium in pauperum vtili conferens, atque paternam oppidum partem donatis, post multas grammas, ex hac ciuitate ad æthereas beatorum sedes auocatur à Domino.

T V R O.

TVRO, vulgari idiomate Tours, Prociacia Turonensis celebris metropoli dico honore cinitas, non modò opibus, & diuiciis, quæ præstantia, verum etiam Ligeris, nobilissimæ fluminis vicinitate, nobilitate. Qui in Aucronorum fimbis oritur, Heduoque à Bituribus discedit, & ab Oceano sursum eam gubilis, varias merces & vitæ necessitates in hanc ciuitatem incheit, ac non parua à Pictonibus in Oceanum Britannicum delibuit. Mercatura & laprocæ à Pictonibus in Oceanum Britannicum delibuit. Mercatura & laprocæ à Pictonibus in Oceanum Britannicum delibuit. Mercatura & laprocæ à Pictonibus in Oceanum Britannicum delibuit. Cumque militarum rerum opulentissima sit habitaria, eam vel maxime ob incredibilem regionis amentitatem, & ob placidissimam aëris constitutionem, totius Galliarum bonas atque pomarum ciuitas Turonensis vocatur. Agrum etiam fertilem habet, atque incundum, varia herbarum & legitimarum arborum generibus petronarum, qui non tantum ea, quæ hominibus Britanniarumque vtili, sed & ea, quæ delicatissimè satifaciunt, ea se largissimè fundit. Huius fundationem Britanniarum Chronica Teoliana ascribunt. Archiepiscopolis in ea sedes existit, XI. Suffraganeos habet, in qua complures Annistiles doctrina ac sanctitate præstantes, visere. Inter quos S. Martinus vniucum Ecclesiasticorum decus, iamen, atque exemplar fuit, quem admodum Soterius Sulpitius tribus de eo liberatellatur. Celebris quoque pietatis fuit alter eiusdem verbi Annistiles Perpetuus.

P I C T A V I S.

SVMMAM antiquitatis laudem meretur Pictavis, sine Pictavia, Prolemæ Agathorum sunt, qui Agathifili atque Gelonis, filiorum Herculis successores (qui Picti à Poëtis vocantur) eius fundationem attribuunt. Hi etiam ob constantem seditiones domesticas patria passi in Angliam seuecerunt, inde numero & multitudine aucti, novis præteritis sedibus, in Galliam traicere, vbi à suo nomine Pictones populos hanc quoque ciuitatem condidisse feruntur. Alii et alij scribunt, cum ex Pomponio Mela, & Plinio cõset, ante etiam multò, quàm hi ex Anglia venerint, Pictonum exuisse memoriam. Vrbem circundat Clarus fluvius, qui in Viennam delibuit. Restant fortunarum, cum ab alijs, tum ab Anglis maxime (vii annales perhibent) frequenter est perpeffa. Episcopatus eam commendabilem reddit, cui maxima laude præfuit D. Hilarius, doctus ac pietatis singulari Antistes, qui Arrianae schismatis vniuersam præfuit. D. Hilarius, doctus ac pietatis singulari Antistes, qui Arrianae schismatis vniuersam præfuit. D. Hilarius, doctus ac pietatis singulari Antistes, qui Arrianae schismatis vniuersam præfuit. D. Hilarius, doctus ac pietatis singulari Antistes, qui Arrianae schismatis vniuersam præfuit.

VVA. BHSC

ROYAL CANADIAN MOUNTED POLICE

VVA.BHSC

RO TOM A G V S

RO TOM A G V S, vulgò Rouan, Normandiae metropolis, ab ea parte qua Orientem respicit, incunabilissimè irrigatur rivulo duobus. Meridiem versus, sequantur celeberrima & navigabile Gallia summa propinquitate decorat: Iuxta Septentrionem, alios habet montes, qui ipsa fontem suppeditare solent. A funditore nomen habet Mago, il. Galiae Rege, & Roth idolo, quondam hic religioso numine celebrati, cuius vim & simulachrum Mello, primus Rotomagensis Episcopus, circa annum Domini CCLX. evertit, cuiusque delatorem Sanctissimae Trinitatis venerationi dedicavit, quem admodum ex hymno ecclesiastico patet: Exitipato Roth idolo, fides est in limine, &c. Agrum habet optimum, feracissimum, & herbidum, tra vs Julius Caesar opportunatè loci ad iudicium, validis hanc vrbeis maris cinxerit, & Romanorum praesidium, ad totius Provinciae defensionem, in ea reliquerit. Splendida Archiepiscopi domus, egregia monachorum coenobia, palatium, curia, pons ex quadrato lapide ingeniose constructus, Cathedralis Ecclesiaribus decorata turribus, caeteraque ornamenta, quae ad absolutam & perfectam civitatis structuram requiruntur, Rotomagensium vrbeis celeberrimam reddant.

N E M A V S V M

N E M A V S V M, communi idiomate Nismes, civitas est Narbonensis Galliae, olim florentissima, vixit, quae III & XX. vicorum facit metropolis, octo milliaribus à Monte Pedulano distat, nomen atque originem à Nemauso Herculis filio habere perhibetur. Eo & situ, quo ex Italia in Hispaniam iur, iuram vixitque veritatem recoulet. Aliquaesque siquidem perantiquae in ea videtur staret, quae heretima summos hominum episcopi, Amphitheatri spacioli ruinae, Hadriani basilica. Iuxta montis radicem est perennis & limpidissima aqua, quae speciem sui in cuius hanc inepet dextra, cuius fundum nemo mortaliu inuenit. Est & templum Cathedrae D. Virginis sacrum, in quo panimentum vermicalato emblemate tessellatum, mira suavitatè videntisensum oblectat. Tribus milliaribus paruis à Nemauso, pons est Da Gard. à fauulo Gardon, nomen habens, triplici serie, mira in dextra fornicatus, quarum prima hominibus atque iumentis transitum praebet, altera aequodolum sustinet. Antonini Pii Philosophi & Imperatoris, Domitiani, aliorumque natalibus claret, qui non modò Galliae, sed & vniuerso propemodam mundo, ornameto fuerit. Peculiari libro hanc vrbeis descripsit Ioannes Poldo.

B V R D E G A L A

B V R D E G A L A, vniuersè Aquitaniae merito constituitur caput, tum quia miram vrsultatem ostendat, tum quia edibus sic decorata magnificent, tum denique qua sim munita, arx & propugnaculum Galliae habetur. Tarebantur hoc Amphitheatrum graui obdione eam praesertim, hac spe, vi somniosa Galliae arce expugnata, reliquarum vrbeis paruo negotio se fore videret. Quorum ouertis fortis, atque indigenarum animus, & bene munita ciuitas munita, sic quentes cetererunt, potè in insulas, quomaniis cunctis limitibus, hanc contenti viderent, consolerit. Primam eius formam quadrangulam fuisse, ex maris antiqua vrsultate patet. Ampliata deinde ob hominum frequentiam vrbeis, eam, quam nunc habet, confecta est faciem. Antiquo palatio XIII. insulis columnis, templo S. Annetae, arce ex suo lato munita, & pnicentim civium edibus personata est. Ad portam S. Germani Amphitheatrum cernitur: reliqua portus militarium munita, negotiorum quoniam, episcopi, formicem vrsultate galiam efficit, quae etiam, orra Auisani Potè nobilitatem. Quia de sua Burdegala loquitur: Clementia hic co: munita, & iriguar larga indulgentia teret, &c.

View of the city from the river

View of the city from the north

View of the city from the south

UVA.BHSC

UVA.BHSC

PROPOPOEIA AVGVSTAE

EBVRONVM SEV CIVITATIS LEODIENSIS, AD REVEREN. IN CHRISTO

*Jo. patrem ac Dominum, D. Gregorium Episcopum Tugelensem, & Reuerendiss. Theophilum
Leodiensium Episcopum Augustini D. Insuperagum, ab Eximio & Fenerabili viro ac Do-
mino, D. Carolo Langi, Cancellario Ecclesie Leodiensis Canonico
Augustino confcripta.*

Lerari; crescentur Carthilibus oppida campis,
Sunt quae siliis in nobilitant agris.
Aere Epiphyre siliis clara est, Noreis ferreo,
Diuosus alio pascua lata ferat.
Plu. fuis speciosae decus siliis atque meretur,
Moribus hinc laxi, sed illa licita.
Mortibus in legibus non dedit mens honestatem,
Quo iure & nonat velliscata raris.
Hinc vides siliis & dant singula quae equo potest,
Praesertim lignis coram ideribus.
Et ego lata fruar' si mal' ornithon omnia Dial
In gratiam quodam deposita mens.
Hic seipsum ornare gerat, sive vix que fove potatur,
Sicut colons videri quis legit velle sua.
Tertice in pascuis legibus, Erret quod alim
Quoniam dicitur confusio plebs magna.
Lubri sitis in cor non videri Cyrenae,
Tantum est dicitur rara leuoniae.
Plurimum hinc in fochon siliis ornari,
Cum ferat arcus Syntis & stragones.
Nemo in illis dicitur fochon siliis ornari,
Vt hinc in terra fochon siliis ornari.
Hac quoque dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
Et dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
Erunt pinguetudo in terra dicitur dicitur dicitur
Alphabum velle dicitur dicitur dicitur dicitur
Quod in terra dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
Qua dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
Nec ferat dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
Vestigium quod dicitur dicitur dicitur dicitur
Pratero in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Capitulos pinguis, hinc in terra dicitur
Pratero in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Alto in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Labra que Nympharum, quibus per conspectu fontis,
Qui siliis in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Est Meleagrum, Nam quo in terra dicitur
Si in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Ergo hinc in terra dicitur dicitur dicitur
Non sibi potest in terra dicitur dicitur
Iocunditas in terra dicitur dicitur dicitur
Et in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Qui dat in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Materiam in terra dicitur dicitur dicitur
Prata in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Vt in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Tantum in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Videtur in terra dicitur dicitur dicitur
Hic Salus hic Fatis, quibus quos Veneris videri
Vni quoque precipiti sibi tua dicitur dicitur
Certe in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Terpora in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Hic videri in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Hic in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Luceo in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Non siliis in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Illorum in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Mantia, hinc in terra dicitur dicitur dicitur
Videtur in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Alto in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Sed in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Quibus in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Per in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Quibus in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Hic in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Et in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Hic in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Hic in terra dicitur dicitur dicitur dicitur

Qua referam in terra dicitur dicitur dicitur
Quam in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Interdum in terra dicitur dicitur dicitur
Tota in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Perilla in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Non in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Prata in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Miles in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Perpetui in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Nec in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Genus in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Sed in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Hinc in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Vt in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Non in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Gaudia in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Quibus in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
In videri in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Hic in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Certa in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Alto in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Hic in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Qua in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Valla in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Hic in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Hic in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Ergo in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Ipsi in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Non in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Fossiles in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
In in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Quam in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Tunc in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Dicitur in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Ergo in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Quibus in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Certe in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Hic in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Quo in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Certe in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Hic in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Vt in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Anno in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Hic in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Nec in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Vt in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Quibus in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Sic in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Sic in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Vt in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
An in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Vt in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Hic in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Mimo in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Mimo in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Anno in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Sed in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Ne in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Marta in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Liberate in terra dicitur dicitur dicitur
Par in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Vels in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Vnde in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Te in terra dicitur dicitur dicitur dicitur
Itra in terra dicitur dicitur dicitur dicitur

L E O

D I V M

[Latin text in a rectangular frame, likely a historical description of the region.]

1. ...	2. ...	3. ...
4. ...	5. ...	6. ...
7. ...	8. ...	9. ...
10. ...	11. ...	12. ...
13. ...	14. ...	15. ...
16. ...	17. ...	18. ...
19. ...	20. ...	21. ...
22. ...	23. ...	24. ...
25. ...	26. ...	27. ...
28. ...	29. ...	30. ...
31. ...	32. ...	33. ...
34. ...	35. ...	36. ...
37. ...	38. ...	39. ...
40. ...	41. ...	42. ...
43. ...	44. ...	45. ...
46. ...	47. ...	48. ...
49. ...	50. ...	51. ...
52. ...	53. ...	54. ...
55. ...	56. ...	57. ...
58. ...	59. ...	60. ...
61. ...	62. ...	63. ...
64. ...	65. ...	66. ...
67. ...	68. ...	69. ...
70. ...	71. ...	72. ...
73. ...	74. ...	75. ...
76. ...	77. ...	78. ...
79. ...	80. ...	81. ...
82. ...	83. ...	84. ...
85. ...	86. ...	87. ...
88. ...	89. ...	90. ...
91. ...	92. ...	93. ...
94. ...	95. ...	96. ...
97. ...	98. ...	99. ...
100. ...	101. ...	102. ...

UVA. BHSC

AQVISGRANVM.

AQVISGRANVM, vrbs imperialis, in Menapiorum finibus inter Rhenum & Mosam sita, Romanorum Imperatorum prima inauguratione ac coronatione, D. Caroli Magni sepultura, septennaliq; peregrinorum visitatione celebris. De cuius origine, D. Franciscus Fabricius Medicus Aqueus, hinc in modum: Romanos olim, dum bellum aduersus Germanos gererent in locis, inter Rhenum & Mosam conuulsis, & munimeta habuissent, ex liuij Celsarij, Coenici Taciti, aliorumq; multorum historiarum manifestum est, eorum fidem faciunt, quorundam locorum appellationes, & alia vetustatis monumenta. Hisigitur temporibus secunde historiar, quaedam è Romanis principibus, Germani nomine, quem Neronis fratrem aiunt, aquas has calidas, inter montes syluati, tunc abditas, inuenisse, iuxtaq; habuisse, arcem, arcem struasse, cuius in hodiernum diem extat spectanda vetustatis monumentum, turris Grani dicta, quae quidem arcem, Ptolemao Cosmograptae lib. 2. cap. 9. fuit, qui credant Verterram didicim. Ab incolis cerè, A qua Grani appellatae sunt, cum Therma, tum locus ipse, deducto scilicet nomine ab aqua calida, & Graeco, reperire, mandique appellatio postea de vrbis, nisi quod quidam non satis tamen aptè immutata in hisione, Aquisgranum appellent. Post aliquot deinde secula, annos scilicet peregrinus, Carolus, cognomine Magnus, Francorum Rex, cum ad eum locum inter veniendum errabundus venisset, delicias loci amocinate, simul & commoditate, ac Thermarum usu, ipsas, vni cum arce, à ruina vindicatas, regioniq; extraxit, & postissimum, vt fensibè in sua Saxonia Crantias, nomine, quia vaporebus aquarum naturaliter calentium delectabatur, frequentè natans se exerceat, cuius adeo peritus fuit, vt nullis illi cederet. Deinde, vt erat diligentiissimus religionis cultor, eodem loco proxime regiam suam, in insigne hoc templum maximum sibi reu condidit, ac per Romanum Pontificem Leonem, in honorem Dei & B. Mariae Virginis consecrari curauit, amplissimiq; donis ornauit, praecipuo autem, rarissimq; fabricij, Christianae religionis monumenta. Quorum causa, septennis annis à sibi peregrinatione ad aeterna vique tempora obferuatas. Camque fortissimè pariter & piosissimè Res, & Ecclesiae defensor accersimus, Romanis Imperij habenas diuina dispensatione, in seipsum moderandis, locum iam dictum, inueniendi curam, vrbemque ob dicti templi reuerentiam, condidit, quam sedem regni, & Transalpinam Galliae caput, constituit. Ac tandem sebre eorum repus, septimo postquam decubuit die, sacra communione percipit, obiit. Anno autem fur LXXI. Idè ex quo regnare coepit, XLVI. Inditione septima, V. Calens. Febr. hora diei tertia. Cuius corporis more fossionem locum & curatum, maximo totius populi iussu, Ecclesiae illarumque humum est, quam ipse suis impensis eodem loco constituit. Arces autem super tumulum eius destruit, cum in imagine de trulo extracta est talis. Sub hoc condito loco fuit corpus Caroli Magni, & Orthodoxo animi pietatis, qui & regnum Francorum vocabiliter amplauit, & per annos XLVI. feliciter regit. Haec vrbis, tametsi in valle sita, & montibus circumquaque septa sit, incredibili tamen gaudet aëris salubritate, quam praecipue scilicet mira hominum vasa ad excipitiam viuae senectam viuacitas, ac perislenicorum morborum raritas. In proximis vrbis ambitu, laeta ferè plantatio est, in qua & pascae sunt, alieno pecori commodissima, & agri plures, omniumq; genera frugum feraces, hos ambiunt montes syluosi, igni alimenta praebentes, necnon hircum saxamq; montium & difcisa abundè suppeditantes. Nec desunt fontes, tam ferè pascae irrigantes, quam sinu diuersis vrbis locis, cum publice in plaribus, quam privatim in aedibus sacras nentes, sed praecipua strudura ac magnitudine insignis, qui in medio foro, è regione amplissima domus Senatoria, perperas aquas è do canalibus ex alto diffundit. Sunt & cortices, mediam vrbem perlabentes, munditiae ac molis circumferendis ferientes. Extra montes, infra miliaris spatium ab vrbe, ad Hyberum occasum, effuditur eadem genus, vulgus Lapidem calaminarem vocat, quoas, ad aurum colorem tingunt. Haec prope inde, Meridiam vrbis, ferè, plumbij inueniuntur metalla. Ad Orientem ab vrbe effuditur terrarum, arena, foso culinario admixta gleba apulissima. Ad ea namq; ipsa locum hunc varijs modisq; dotibus locupletant, vt ad felicitatem nihil desiderat, quam nauigabilis fluius, quo tamen quantum caesit, cum ad Orientem & huc, ad Occidètem, Mptam habere, tanta est ibi annonae copia, & facilitas, vt multas etiam riparias vrbes hoc nomine superet. Sed alias dotes omnes, meo quidem iudicio, vincunt ad ea, tam celsitudinem vberitatis simul & saluberrimas fontes, nec calore, nec humore deficientes, tanta copia scaturientes, vt singulis plures balnearum alioq; eorū, magnos, nesa quorū die aqua impere queant. Sunt autem eorum quaedam intra montia, quidam non procul extra caedem, in vico suburbano. Iuxta vrbem duae sunt praecipue Thermae, quarum altera dicuntur Regia, altera Corneliana, quae quidem, vt loci intercapedine distant, ita & aquarum qualitatibus ac fenitibus, cum inter se, nam à Sabubianis non nihil discrepant. De Thermarum Aqueusum condicione atque natura, Franciscus Fabius & Aqueus Medicus Commentarium edidit, & Bartholomaeus Cuselo Medicus Taurinensis libros quatuor.

UVA. BHSC

VVA.BHSC

UNA. BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

UVA.BHSC

67A. 675C

UVA.BHSC

BRUGAE.

Aposterior multitudine, quorum frequens, in hac civitate, numerus invenitur, hanc civitatem multitudinis numero, Brugae appellari, existimant. Germanicè enim yons, sive Bruck, sonat. Huius autem urbis, tantam esse celebritatem, tradit Georgius Casan-der, ut nulla sit ora, quam non iam olim eius fama, cum maxima laude coniecta, compleverit. In enim huius urbis, inter ceteras virtutes, eminet, & excellit motum civitatis & humanitas, ut si quis ea diligenter praevidet videatur, continuo aut hinc, tunc, aut cerè in futuram, conijcere, aliarum etiam nationum homines solent. In ex-
cipiendis, tractandisque hospitibus & alienum vrbium, vel magnarum legatis libera-
lissimi sunt, & supra modum benevoli, atque humani. Verissimè proinde Erasmas, in epistola quadam, ad eruditissimum virum, Leonardum Casembrotium, huius urbis civem ornatissimum, scriptum reliquit. Gignunt (inquit) Brugae tux ingenia fortissimè, & Atticè simillimè. Tanta est huius ur-
bis pulchritudo, ut omnium eorum iudicio, qui eam propius insperant, non facillè aliam ei partem, in to-
ta inferiori Germania, inveniant, quae pulcherrimis moribus, à Balduino Caluo, Anno à C. N. octingentesi-
mo nonagesimo manant & cingunt, quae laxissimè & pulcherrimè septem, ad quod sex late deducunt plateae,
pulcherrimè decorantur: quae forum habet, aedificis pulcherrimis septem, ad quod sex late deducunt plateae,
pulcherrimè decorantur: quae magnificèntissimè, cum publicis, tam privatis aedibus, praecelsis turribus duo-
rum, & augustissimis templis, sexaginta numero, insignitur. Quorum praecipuum S. Donatiano sacrum
amplissimè Canoniconum est foratum collegium, & Ludovici Vili Hispani viri absolutissimè docti, mo-
numento nobile, Cuius Praepositus Ecclesiasticae Curiae praes, & haereticus est, vniuersè Handiae, Can-
cellarius. In eadem etià Felicia Gonzales Augusta septuaginta annos continenter tenuerat, Ac anno scilicet Domi-
ni 677. vsque tota, hoc anno interrumpere Dani, quorum primus rex fuit in Britannia Sueuo, quem insue-
ruissimus Canonus, Gonildem hanc genuit, quae deinde supra Imperatori Henrico tertio, cum ab anno quo-
dam duceret accusata, maritum se purgasse iudicio candidissimè, ut tum moris erat, videret quae purgato-
ne, qui tamen Canonica erat, illi non satisfactum, submisit suo nomine in duellum puerum, seu mangonem
quendam nobilem, quem secum à Britannia adduxerat, qui adiuuans hunc superis, qui semper fauens incul-
patis, vicit accusatorem, prostravit quae gigante statueret atque roboris hominem, quae res demum Henrico Im-
peratori suspitionem ademit. At illa offensa tam pertinaci suspitione mariti, misit illi libellam ducenti, se-
cessit quae ad Balduinum Pium, Handiae Comitem, qui tam Brugae festè semper agebat, vbi peritavit, saltem,
tata ibi eo, ut cui sanguine erat conuincta. Vbi autem viacere desisset, in collegiata Ecclesia sepelitus ad locum
ad hunc septentrionalis, cuius monumento insitit imago illa. D. Mariz, pro qua se hinc dominicè quibus diebus
Canoniconum processio subistit. Multa haec viuentis & moriens hinc Canonico sodalitate donasse legitur, in
quibus praecipua fuere, Augustalis corona, multaque optimorum Andorum liberi, magno olim sumptu de-
scripti, qui ferè iam perierunt, vno ipsius palatio feruato. Esti porò Bruggensis urbs maximo ambitu conten-
ta, & in orbem ferè decentissimè circumdata, frequentissimè tamen colleat & habitatur. Canalem habet ad
tria miliaria, ex mari deductum aliorum rimulorum insusum ad actum, qui se brachii manipulis, per multas
ciuitatis plateas, transfundit. Et, vt paucis omnia cum Hadriano Barlando dicam, totus hic locus praecelsis
oculis, respiciendus animis dicatur est. Pulchra sunt oppida Gandauum, Anserpia, Braxella, Louanium,
Mechlinia, sed nihil ad Brugae. Aeneam quoque Syluam ferunt, in urbis ciuitatibus, quas arate sita longè
ceteris antecellere parabat, etiam Brugae commemorasse. Eius incolae suauissima pronuncians ratione ritum,
tut. Est enim his vos adeo pressa, & flexilis, vt non alia gens, ad quae suis linguis addiscendas, caesque aptissimè, &
expeditissimè proferendas argis sit idonea. In recipiendis, & in admittendo peregrinis, faciles plurima benigni-
tatis & liberalitatis officia in egenos & agros impendant. An non hoc (inquit Casander) insignis cuiusdam
& memorabilis humanitatis indicium est, quod haec ciuitas iam olim praesens egestate pressis, nec otio, sed
marcescere, neque ad malas artes se conuertere permittit? Sed in huius in hoc est publica schola, animum bonis
artibus excolendum, corpus necessariis alimentis educandum, curat. Hanc humanitatem propè singularis
motum ciuitatis, liberalitas, & in visu, amictuque splendor quidam, & elegancia comitant. Insignis autem
mullierum Bruggensium splendor ac magnificentia à Melero commemoratur. Nam anno M. CCC. I. cum
Philippus Rex Galliae cum Ioanne vxore Regina Nauarria subacta Flandria Brugae veniret, talenti, mulierum
splendorem ac fidem Regina conficeret, indigna abundè dicerit: Ego rata eram, solum me esse Reginam, At
hic feceratis conficio. Opibus autem postea, ac re lapsi sunt, cum ob aquarum & vectura incommoditatem,
mercatores, & maximè quidem, de Hanseatica societate, hanc urbem deseruerunt. Non tamen omnia met-
catura hic iacet. Lanificium enim, & lane distractionem retinuerunt.

BRUGÆ FLANDRICARUM
VRBIUM ORNAMENTA.

BRUGÆ FLANDRICARUM VRBIUM ORNAMENTA.
Hic sunt Bruggæ, quæ sunt
vicius Antwerp, quæ sunt
vicius Antwerp, quæ sunt
vicius Antwerp, quæ sunt
vicius Antwerp, quæ sunt
vicius Antwerp, quæ sunt
vicius Antwerp, quæ sunt
vicius Antwerp, quæ sunt
vicius Antwerp, quæ sunt
vicius Antwerp, quæ sunt

VVA.BHSC

VVA.BHSC

VVA. BHSC

VVA.BHSC

BVSCVMDCIS

BVSCVMDCIS. In hoc anno neminem, quod hoc loco quondam Babariae Ducis filium appellatum videtur, visis et regibus pariter
habitis. In hac die commisit per totum orbem Ecclesiam non nisi et solo hoc die in hoc anno, per quosdam populos, quosdam in his
fuerit. Nunc est in hac die quondam Gregorius Hieronymus, ex quo non habetur quidam.

LOVANIUM. In hoc anno neminem, quod hoc loco quondam Babariae Ducis filium appellatum videtur, visis et regibus pariter
habitis. In hac die commisit per totum orbem Ecclesiam non nisi et solo hoc die in hoc anno, per quosdam populos, quosdam in his
fuerit. Nunc est in hac die quondam Gregorius Hieronymus, ex quo non habetur quidam.

MACHLINIA

MAACHLINIA. In hoc anno neminem, quod hoc loco quondam Babariae Ducis filium appellatum videtur, visis et regibus pariter
habitis. In hac die commisit per totum orbem Ecclesiam non nisi et solo hoc die in hoc anno, per quosdam populos, quosdam in his
fuerit. Nunc est in hac die quondam Gregorius Hieronymus, ex quo non habetur quidam.

In hac die commisit per totum orbem Ecclesiam non nisi et solo hoc die in hoc anno, per quosdam populos, quosdam in his
fuerit. Nunc est in hac die quondam Gregorius Hieronymus, ex quo non habetur quidam.

DVA. BHSC

VVA.BHSC

T R A I E C T V M

TRAIECTVM inferius, vernaculo idiomate *Stricht*, firmissimo muroꝝ ambitu, propugnaculis, multisque ad hostium furorem arcendum peridoneis turribus vrbis inclita & memorabilis, Hollandiæ, quorundam sententia, adscribitur quod tamen AENEÆ Syllio displicet, qui eam Frixæ urbem nominat, habetque sententia fuz riualem Ottonem Frisingensem lib. 1. cap. 15. indubitatum aſertit nunc est, quòd Diœcesis Traiectensis, quæ quondam suis Episcopis parere solebat,

Hollandiæ se gubernationi sub Carolo V. dederit, Agrum multarum rerum vbertate præstantem, & Hollandico solo paulò altiore, situ obtinet, Quo accedit, quòd exiguo spacio, permulta oppida, bene & eleganter culta, muro cinctâ & haud contemnenda magnitudine vicinia habeat, ad quæ omnia, breuissimo tempore, Traiecto perueniri potest. Quæ cum eorum moderator, Serenissimus Hispaniarum Rex Philippus, ex alta quadam specula conspexisset, ingenti perfulsus gaudio dicitur, quia tantam vrbium opidorumque frequentiam vnicui territorij sui bene culti iudicium, singulare quoque decus & ornamentum esse putabat. Aſserunt ij, quos studium Geographiæ delectat, Traiectensem hanc urbem quondam Antoninam appellatam fuisse, vel ab Antonio Senatore Romano, qui immanem Neronis tyrannidem Roma fugiens, hanc urbem edificasse putatur, vel à M. Antonio Iulij Cæsaris legato, belli Gallici tempore, anitium ac nomen accepisse perhiberi, vel denique à M. Antonino Pio Augusto. Quicumque tandem horum præcipuum Traiecti fundator extiterit, antiquissimæ originis urbem esse cõstat, quippe, cuius Antoninus in Itinerario mentionem faciat, & plurima Romanorum numismata, aliâque antiquitatis monumenta, serâ vetustatis indicia, frequenter hoc loci inueniantur. Nunc Traiecti nomen à traiciendo vulgò obtinet, ob frequentem nimirum (vtriusque exilimant) mercatorum per hanc urbem transitum, vel quia hic veteris Rheni traiectus fuit. Is enim hanc urbem solebat aluere, quæ nunc per fossas & canales artificiosè ex Rhenio deductus, aquam conſequitur, idèò, vt à plerisque, minus accuratè hoc considerantibus, Rhenio adiacere putatur. Est autem diues & populosa ciuitas, & priuatarum ædium nitore, & magnificis Canonicoꝝ Collegijs præhans, quorum præcipuum est S. Martino sacrum, Fanum ornatum & sumptuosum. Quia porò secunda fortuna eos plerumque, quibus clementius fauet, paululum erigere, & cæteris anteferre solèat, vnde aliorum deinde inuidentia oritur, similitas quædam inter hanc ciuitatem, vicinamque populum orta est, ad eò quidem vt ad arma progressum, & Traiectum expugnatum, ac dirutum ab eis fuerit, qui præſidiario milite, & constructa ilic arce VVilttenbergh nomine, hanc Traiectensem Rempubl. aliquanto tempore suis habens moderati fuère. Ab horum autem incondito & tumultuante domino, Clodouci Lotharij filij opera, & auxilio, tandem hoc oppidum liberatur. Regius est Traiecti concilium, in quo vicinarum vrbium lites dirimuntur. Arx etiam pulchra, & valde munita iussu Caroli V. constructa, cui Vrademburch nomen inditum. Hanc autem arcem ciues, atrocissima Hispanorum sæuina grauitè lesi & exacerbat, multo labore obsident, ac tandem extrema necessitate urgente, ad deditionem adactos Hispanos, saluos & incolumes optima fide dimittunt, Anno salutis M. D. LXXVI. Februarij die xi. Præpotenti insuper Episcopatu commendatur Traiectum, cuius Antistes in sacris latissimè imperat, qui & Archiepiscopi consecutus dignitatem, plurimum ab ea amisit, ob innocentissimi Bonifacij cædem, quæ in hac ciuitate fuit patrata, cui deinde Pipini & Caroli Magni, Episcopatum & Monasteriorum liberalissimorum auctoritatè, restitutus fuit. De Episcopis autem Traiectensibus, de quæ varij eius Reipublicæ formis, tum mutationibus, peculiaris: extat libellus Flandrico idiomate Lugduni Batavorum Anno Christi M. D. XLIII. editus. Prodiit ex hac vrbe Hadrianus eius nominis Papa Sextus Anno Domini M. D. XXX. Qui iuuenis, Louanium studioꝝ gratia profectus, felicissimè omnium scientiarum genere imbutus, paucis post annis eminerè cepit. Et tandem eò progressus est, vt Academiæ Princeps haberetur. Et quia non modò doctrinæ, sed & alijs naturæ dotibus erat illustris in aulam vocatur, Carolo V. tum pueri, Insultator præficitur, aliquot deinde annis in Hispaniam ablegatur, cum potestate gubernatoris Vniuersalis tanti regni, cui cum magna cum laude præfuisset, tandem absens, Romæ in locum Leonis decimi Pontificis Max. designatur. In qua quidem functione, anno secundo obiit, dignus, qui Pontificatus annis pluribus præfuisset.

UVA.BHSC

Handwritten text in Chinese characters, appearing to be a list or inventory, written in a cursive style. The text is arranged in several horizontal lines across the middle of the page.

A M S T E L R E D A M V M.

HOLLANDIA, feracissima Inferioris Germaniae Regio, piscositas inter-
luitur in omnibus, & piscibus abundat vberissimis, neque regio credatur effica-
lia in orbe, quae simili spacio, tot habet oppida, mediocriter quidem ma-
gna, sed apprime posita & conuicina. Inter quae quidem summam obtinet
dignitatem **A M S T E L R E D A M V M**, in longitudinem gradibus
X X V I I. ac X X X I I I. missus, in latitudinem vero, gradibus L I &
X X X X. m. patens, ciuitas ad flum. Thyum posita est, vnde fossae plures
intra moenia deducit, quarum omnium maxima est, quae medium locat,
Amstelredamum dicitur, quae parue sol oritur, nauibus penulae sunt, quas ab
Oceano, ingens ille sinus Australis excipit, quaeque venditis gentium copio-
se huic appellant. Nambis in anno ex cunctis fere Europae partibus, maxi-
me ex populari Belgica, ex Francia, Anglia, Hispania, Lituania, Germania,
Polonia, Lituania, Noruegia, et Oberlingoeti ore Suecia, & Septentrionali orbe, nunc ducentarum, nunc
trecentarum corbitarum oneratarum classem eo confluere vides, quarum maior pars Gedani, vulgo, Dan-
risici, Rixae, Reuele, & Nerae, omnium mercurii generibus oneratur. Sed ipsos plerumque aduenas ista deri-
net nauium tam ampla fratio, ex qua diuerso exsorbent huc profectas quingentis plures interdu conspicere
liceat. Sed longe maxima omnium pars domestica & urbana, quarum ad quatuor nihil lucidius. Cui conse-
ctarium est, luculentior, & in remotissimis terris ciues negotiari, adeoque in huius peregrinos merca-
tores commutare. Poetas summa commoditas hoc praestat, ideoque post Amsterpiam, secundum est Am-
stelredamum, Belgicae Emporium, quod ditissimos homines incolere, pro multis vaicuum hoc faris ma-
nifestum fuerit argum. enim, si quidem ducentarum trecentarumque nauium classe, (de qua modo dixi-
mus, quaeque iustis temporibus, quotannis eobis confluit) impetratas merces suis facultatibus redimant
incola, sic, ut quinq; aut ad summum sex dierum intervallo, non erant tot corbitae, vnde soluerint, aut
eposio nauicularis visum est, referantur. Sane etiam hic fabricandam nauium probatissimi archi-
tecto. Nihilominus interim, in officium inchoat tractatur, quippe, daedena millia, & campilis, pannorum
texturae vrbane conflunt. Fissulis fundata ciuitas vniuersa, perpetuis tignis insidet. Idcirco non sine sa-
le & lepore amicus quidam noscer, modo fabricarum illud posuimentum liceret contemplari, non esse,
cur videndi amemoris memoris desiderio quis teneatur, ac propterea feruar, in fanas substructiones, in-
fractaque aquas lateentes moles propter maree copiam, laborum, operisque difficultatem, multo plaris
constare, quam ipsa aedificia, & vniuersas fabricas, quae ex solo eminent. Citius omnium generum ope-
ram & aedificiorum cum publicorum, tum priuatorum descriptione nobilis, per potentes, numerosque hu-
norum, & fornarum amplexione, valens, per se firma, naturae, & sui loci, inuicta, ut vix, expugnari hu-
manis viribus queat, coeque magis, quod vigente necessitate occultis quibusdam rationibus, & eo compa-
ratis machinamentis, continentem diffusis aquis insular vastilacis complere ciues latissime possunt. Itaque
si aeterni, si circumfusum aquarum aequor, si denique locustum, si chomata, incilia, quae omnia penes com-
pita, lectane) & his similia spedes, Veneris haud adeo dissimilis ciuitas, ceteroqui formata, solis, &
quam orbis immensa circulator hospes summe admittit adspiciens. Quae de re gratos cuius Nicolaus
Cannius, lepida imprimis hexastichon carmen condidit. Id quod nos in studiosorum gratiam, huc in-
terterece volumus.

*Hae sila est Batavae, non vltima gloria gentis,
Annis cui nomen, cui cataracta dedit.
(Dicta prius Damum) raris habitata colonis,
Cum contenta casis, rustica vita fuit.
Hinc Amsterdamum iam facta celebrior, atque
Fortunae creuit tempore nomen item.
Vrbs bene nota prope, atque procul dicitur antibus oris,
Dotibus innumeris suscipienda bonis.
Dives agri, dives pretiosi vestis & auri,
Vt pleno cornu copia larga beas.
Quod Taurus atque Hermus vobis, & Paetolus in unum
Verè huc congestum, dixeris esse locum.*

De uytbreiding der stad Amsterdam in de jaeren 1663 en 1664
 In de jaeren 1663 en 1664 is de stad Amsterdam uytbreijdinge
 gedaen in de oost en noorden. In de jaeren 1663 is de
 stad uytbreijdinge gedaen in de oost en noorden. In de
 jaeren 1664 is de stad uytbreijdinge gedaen in de oost
 en noorden. In de jaeren 1663 en 1664 is de stad
 uytbreijdinge gedaen in de oost en noorden. In de
 jaeren 1663 en 1664 is de stad uytbreijdinge gedaen
 in de oost en noorden. In de jaeren 1663 en 1664 is
 de stad uytbreijdinge gedaen in de oost en noorden.

De uytbreiding der stad Amsterdam in de jaeren 1663 en 1664
 In de jaeren 1663 en 1664 is de stad Amsterdam uytbreijdinge
 gedaen in de oost en noorden. In de jaeren 1663 is de
 stad uytbreijdinge gedaen in de oost en noorden. In de
 jaeren 1664 is de stad uytbreijdinge gedaen in de oost
 en noorden. In de jaeren 1663 en 1664 is de stad
 uytbreijdinge gedaen in de oost en noorden. In de
 jaeren 1663 en 1664 is de stad uytbreijdinge gedaen
 in de oost en noorden. In de jaeren 1663 en 1664 is
 de stad uytbreijdinge gedaen in de oost en noorden.

U. A. B. H. S. C.

G R O N I N G

GRONINGA.

RISIA Regio quondam latissime patens, hodie angustioribus contenta limitibus, Amisia flumine, in Orientalem & Occidentalem dividitur. Hæc Groningam inclitam urbem metropolim complectitur, quam alij Groningam, à fundatore Gruno, nuncupant. Eumq; alij Troanam, alij Francum Antheoris Regis Franciæ fratrem fuisse existimant, qui domesticis dissidij causâ fratrem relinquens, in occidentalem Frisiam devenit, & ibidem civitatem hanc, suo nomine insignem, edificavit, annis CCCLXXVII. ante salutarem Christi natiuitatem Nulla tunc murus ciuita, sed propugnaculis lignicis, immixtis in terram palis sibiuationibus, quasi conscripta fuit. Mœnibus autem, fossis, ac turribus contra hostiles insultus validè munita est anno salutis M. C. X. Ciuitas nunc est opulenta, & frequenti populo instructissima, multis abundantè aquis, arte in ciuitatem per canales deducta. Habet statos, leges, dominium, & iurisdictionem peculiarem, cum multorum pagorum confederatione, vnde Rex Mattheus titulo decori, ornamentoque exiit. Præcellit septuaginta turribus, & magnificis priuatorum hominum ædificiis inclarescit. Urbem hanc ortu doctissimus ille Rodolphus Agricola illustrauit, cuius accuratissimis scriptis, potissimum in, quæ de Inuentione rerum posteritati commisit, Colonia Vniuersitatis studij adolecentes erudiantur. Qui summus in Vniuersitate Heidelbergensi Professor, in fatis ibidem concessit: cuius sepulchrum elegantè tumba ornauit Brabantici Concilij Præses D. Viglius, cum his Heroicis Barbati Veneti versibus:

*Inuida clasferunt hoc marmore fata Rodolphum
Agricolam, Phrysi spemque decusq; sola.
Scilicet hoc vno merui Germania laudis
Quicquid habet Latsum, Græcia quicquid habet.*

Vis vllam ciuitatem esse crediderim, quæ toties Bellonam fruentem perceperit, atque Groninga, quemadmodum eius annales ostendunt. Nunc sub dominio hæreditario Ducum Burgundiæ feliciter floret.

BROVERSARIA.

ZELANDIA, Mariæa Tacito, regio maritima, multis discretis insulis, quarum tres magnitudine, dignitate, & pagorum Ciuitatumque frequentia reliquis præferuntur, Valachria, Suydibenzelandia, & Scaldia, à præterlabente Scaldæ flumine nominata, quæ cum multis populosis pagis ac colonis distincta planities exhibet rusticanas villas, pleraque urbana, atque antiquæ nobilitatis prædia ac palatia, et Haccusstedium, & Rensissæ affinem Moermondam, & præter pulchram ciuitatem Zierizæ, **BROVERSARIA** M non ignobile municipium, vulgo Broovershauc, Oppidum nitidè & elegantè constructum, quod rei maritimæ peritus & exercitatos naucleros suppeditat, & piscatores strenuos, vnde Broersfama ingenem pisciam copiam variis mundi partibus communit.

GORICVM.

GORICVM, Hollandiæ ciuitas, eleganti castro insigni, situ amœno, rerumque omnium affluentia, nomen, eodemq; meretur, trium miliarium intervallo à Schoonhoio distat, Vvahalim fluium, ex tribus alterum, quibus Rheus in Oceanum effluit, præterlabentem habet. Hic ex altissima turri, dux supra viginti vrbes, multis septem, conspici possunt, cum rusticorum villis, & non paucis nobilium habitationibus. Latissimis abundat piscibus, vnde in butiro, lacte, caseo, serâ sota incolarum negotatio consistit, quæ Annerpiam, & ad alia loca, non sine maximo emolumento exportant. Hæc ex Guicciardini abòlutissima Inferioris Germaniæ enarratione, dictione mutata, desumptissima.

GROENINGA, quae est una
 magna, bella, nobis, studij
 principum, contra, haereticos
 schismatis, iniqua, mercede,
 sua, dignitate, preclibita.

LEIDEN, in
 hoc, loco, in, aedibus,
 quibus, per, a, anno,
 MDCCLXII, in,
 MDCCLXIII, in,
 MDCCLXIV, in,

AMSTERDAM, in
 hoc, loco, in, aedibus,
 quibus, per, a, anno,
 MDCCLXII, in,
 MDCCLXIII, in,
 MDCCLXIV, in,

UVA. BHSC

MONASTERIVM

WESTPHALIA, Saxonie limitibus inclita, Monasterium, Peutingero & alijs Mediolanum, Metropolim habet, munitissimamque urbem. Quae quidem etiam destructa esset per Anabaptistas, moenia lacerata, turreseque mirum in modum rupea ictibus bombardicis, denique nihil esset sanum in templis omnibus, urbis tamen ita omnia sunt nunc restaurata, ut hodie sit pulcherrima & munitissima ex reliquis urbibus. VVestphaliae, quae se ex varijs mercaturis & officijs exercet, & campis abundat. In qua floruerunt literae, & puritas Romanae linguae ante annos LX. Coquunt hic ceruisiam, quam pataviam, vulgo

Keut, dicimus, bonam & Hamburgensi similem. Sunt ibi quatuor amplissima Collegia, & eius urbis encomium descripsit Sapphico versus Murellius ante annos sexaginta. Haec Hamme Imannus in descriptione urbis VVestphalicarum, Episcopatus appellationem urbis Monasteriensis praebet, de quo ita in Cosmographia sua Munsterus scribit: Carolus Magnus tertium episcopalem Ecclesiam erexit in Meditrancia Saxoniae, nunc VVestphaliae, in Myningrode, loco, qui postea ab insigni ibi fundato Monasterio, Monasterij fuit denominatum, ordinavit: ibi episcopum Ludgerum, natione Phrygium, fratrem Hildegini episcopi Halberkadenis. Cuius successore Hermannus, dedicavit, & consecravit monasterium, & ecclesiam trans aquas, in titulum & honorem beatae Mariae virginis. Quod breui monasterium ita excrevit, adeoq; factum est celebre, ut nomen dederit & civitati, & episcopo ita, ut paulatim abolito veteri Mimigarde uordenis vocabulo, ineperit dici ciuitas & ecclesia Monasteriensis, quod nomen praeualuit in hodiernum usque diem. Haec ille. Consule etiam Saxoniam Alberti Crantzij.

OSSENBURGVM

OSSENBURGVM, siue Osnabrugum, insignis Saxoniae ciuitas, à Comitibus de Engern erigebatur, auctore Hermanno. Alij à Iulio Caesare hanc urbem inceptam esse perhibent, ut Annales Saxonum. Carolus illic Ecclesiam in honorem S. Petri, Crispini, ac Crispiniani condidit. Ferunt hanc à pelle bouina dictam, quibus urbs haec fuerat circumdata. Haec Franciscus Irenicus. Duobus porro Canonicorum Collegijs ecclesiis, multum sibi lucrare ex greco & lino panno comparat, sub paucis annis munitior facta, sita amoenam obtinet vallem amniq; Hafa irrigatur. Pinguem in ea coquunt

et reuisiam, Buse vocatam. Carolus Magnus Saxonibus triginta triam annorum bello edomitis, VVidekindi etiam arte, huius urbi vicina, expugnata, caque impolito praefidio firmata, dece min Saxonia Episcopatus instituit, quorum praecipuum Osnaburgensem esse voluit. Summe etenim hanc urbem praeter ceteris coluit, cui priuilegium nouae scholae concessit, in qua Graecae & Latinae litterae à viris doctis traderentur. Haec Munsterus, Hammelmannus, & Argentinenfium Chronica.

VVESALIA

VESALIA inferior, Ciuitas Cliuensis est, clara opibus, dignitate, ad officijs, & mercatura, ad eius moenia Lupia Rheno coniungitur, inde non longè Teutoburgum situm est, hodie Deusburg vocatur, oppidum iuste magnitudinis & vetustatis, Cui vicinum est oppidum, vulgo Dinlaken appellatum, quod Arnoldus VVesaliensis, Martis lacum, interpretatur. Nam Martis diem, Dinsdach vocamus, & Dingen, litigare significat, quod proprium Martis est. Coluisse autem Germanos

Martem, Tacitus & Plinius auctores sunt. Sed iam ad VVesaliam redeo, quae magnas ex Rheno praeterlabente commoditates percipit, qui saepius ab origine sua tramitem varians, ab hac demum urbe, ad occidentem, ubi & mare ingreditur, eursum instituit. Est item VVesaliae memorabilis misericordia ara, à Clarissimi viri ac D. D. Henrici Olfertij, cognomento Baers, D. Cancellarij Cliuensis &c. parentibus consecrata & posita: Gerontocomion nimirum, ubi senio & aetate confectis viris vitae necessaria liberalissimè suppeditantur: cuius annuus proventus filius, paternae pietatis memor, adauxit.

BRUNSVICVM

BRUNSVICVM, quondam à conditore Brunopolis, Ptolemæo, Tubiffurgum, ex Francisci Irenici sententia, hodie totius Saxonie metropolis, cuius fere centrum obtinet, ciuitas est permagna & populosa, duo millia passuum ambitu suo complectitur, à duobus fratribus, Brunone ac Theodoro, ab alio Theodoro dicto, Luitpoldi Ducis Saxonie filius, condita, salubris anno DCCC. LXXI. vt eorum historicus Hermannus testatur. Hanc urbem Onasira amnis perlabitur, cui origo Hannonica fyna, duali in partes ciuitatem scindit, omnem immunditiam secum trahens, varijs vndeque pontibus cooperata, Visurgio tandem coniungitur. Tota vrbis in plano sedet, moenibus ac fossato duplici profundis, & aliquot in locis triplicis, ac quolibet aquis stagnante munita. Vallum etiam inter fossata crassissimum ductum per circuitum, varijs arborum conuulsum generibus. Non habet ciuitas aquam potabilem, sed commaniter bibant cereuisiam. Vini autem vsus charior est & rarior. Quinque hic fora, quinque praetoria, & totidem magistratus. Huius ciuitatis parua primum initia, multis per tempora accessione habuit, vt per vices amplifcata, nunc in eas excreuerit vires atq; opes, vt facile principibus suis titulum indidit, qui inde Duces Brunsvicenses vocantur. Libet hic ea, quae Senariorum domui in hac vrbe praefata leguntur, ob frequentissimas contentiones huius saeculi lites forenses, paucis subiungere: In controversijs causarum, capitales inimicitias oriuntur. Et amissio expensarum. Corpus quoti die defungitur, labor animi exerceatur. Multa & inhomesta crimina deinde consequuntur: Bona, & villa opera postponuntur. Et qui sepe credunt obtinere, frequenter succumbunt: Et, si obtinent, compatiuntur laboribus, & expensis, nihil acquirunt.

LVNEBURGVM

LVNEBURGVM, nobilis Saxonie vrbis, olim villa, in ciuitatem redacta, ex ruderibus Bardouigi, aut Bardouick, oppido, mercatura quondam celebris, quod Henricus Leo, propterea, quod à ciuibus non introritteretur, Anno Domini 1088. funditus euerit. Haec autem villa à Iulio Cesare condita est, & Luna dicta, Luna enim simulachrum, vsque ad Caroli Magni tempora illuc remanserat, quod ipse deinde, pietatis zelo commotus, sustulit: Irenicus. At Albertus Kranzias, in sua scribit Saxoniam, sub Henrico IIII arcem Lunenburgensem, sed non oppidum extitisse. Otto I.eresit locum istum in Comitatum, adiudicis ei predicti, de terra Meckelburgensi. Deinde circa annum Christi M. CC. XXXV. Fridericus II. ex comitate fecit Ducatum. Hanc ditionem, vna cum dominio Brunsvicensi, possederunt tres Ottonis Imperatores atque postei eorum, qui essent Bannaria, Saxoniam, & omni ditione sua, Brunsvicum & Lunenburgum retinuit. Quae nunc minissima est ciuitas, cincta fossis & vallibus, habet figuram fere quadratam, patens in longis passibus circiter M. CCCC. L. & in latum nonagesis. Sunt tres Parochiales Ecclesiae in vrbe, inter quas S. Ioannis primatum habet, tria item monasteria. Occupantur ciues & mercatores potissimum negotiatione filis, quod ibi in magna copia coquitur, atque terra, & aqua, Hamburgum, Lubecam, & ad alia loca per circuitum distrahendam deferatur. Annis Elmense v. hodie per hanc ciuitatem fluit, molas agit, atque multas vrbi commoditates affert, tandemq; in Albim exoneratur. Sebastianus Munsterus.

BREM A

BREM A, à Ptolemæo Fabiazanum, vrbis Vespthalis Episcopalis, ac elegans, quae ab Hamburgensibus huc translata est, vbi olim Archiepiscopatus fuit omnium & quilonariarum provinciarum, Phrisiae orisitali vicina, ad Vveferum, siue Visurgum fluitum posita, ex quo admirandae altitudinis roca, aquam, ad incolarum necessitates in hanc urbem per canales subterraneos artificiosè transfundit: ligneum habet pontem, sub quo mola frumento frangendo, & tormentario pulueri tundendo destinata, complures ex ordine haerent, ex mercatura primaria in hac vrbe viuunt, vino carent, cere nullam proinde coquunt optimam, quae in vicinas regiones deferatur. Anno Christi M. D. LXXIII. florens Bremensis Reip. status, intestina seditione grauius laesus, pessime integritati non tam absolute restitutus est. Eius controversiae causas atque initia, Duxmarus Kenckelus prudensissimus Bremensium consul eleganti scripto complexus est.

OLDENBURGVM

OLDENBURGVM, vel secundum alios Oldenburgum, duplex inuenitur, vnum in Holstia Episcopatu insignis, alterum in finibus Frisiae. In hoc Holstiae Oldenburgo habitauerunt olim suae gentis reges, tanquam siudicis, vt Regi Danorum inferre bella, & inde espertarent non dubitarent. Sed quid non edax consumit yentus! Olim ad mare posita ciuitas, portum habebat vastissimum, nunc in mediterranea videtur abesse, quod à mari assus exagge-rans arenas, excauit urbem à portu, vt importuosa esset, indeq; & per Sciaenorum bella defluisu ipsorum eius, vt iam diu rusticum, nec clausum habebatur oppidulum. Praesuit ei Geofcalcus primus tyrannus contra Christianos, sed conuersus ad Christum, infinitam Gentilium multitudinem ad Baptismi gratiam pertraxit.

VVA.BHSC

L V B E C A

LVBECA emporium celebre, & Vandalicarum ciuitatum præcipua, antè iniquis irati Martis atque Vulcani casibus est labefactata, quàm hunc inter Trauenam & Vaccinissam flumina situm consequeretur, donec tandem opè atque auxilio Adolphi à Schavvenburgo, Hollati Comitit, hostium suppressa tyrinide, pacificè exædificari cæpta est, Anno à Christo nato M.C.XL. Ac deinde quidem, vindicte Frederico Imperatore Augusto, libera Imperij vrbs efficitur, & insignia, bicipitem, partim auream partim nigram aquilam consecutur. Idem etiam Cæsar, primus augustam illam & inclytam Hanseaticâ

focietatem, multis exemptionibus & priuilegijs in varijs mundi partibus ornatam, confirmauit, eiusque caput, dominam, atque reginam, florentissimam Lubecensem Rempub. constituit, circa annum salutis M. C. LXXXI. (quemadmodam Chronica Argenterensia commemorant) Quare etiam Hanseatici conuentus vtp plurimum ibidem celebrantur, in quibus de communibus ciuitatum negotijs agitur, eoque in controuersijs quatuor Residentiarum (quarum nomina in exalata Londini descriptione inuenies) appellatione deducuntur. Hanseatici fœderis Syndicus nunc est Clarissimus vir D. Henricus Sudermannus, I. V. Doctor, ex nobili & Patritia Colonensium familia oriundus, qui frequenti rerum vsu, multisq; legationibus ad Reges & Principes exercitatus, non modo Emporio Anuerpiano, sed & vniuersæ Hanseaticæ societati, per celebri dignitatis commendatione in XVIII. annum præfuit. Nunc situ & opere fortissima est Lubeca, propugnaculis validis admodum munita, quæ palis ac tignis fistulationibus in aquam immisiss, peringentem sustinet molem. Binæ sunt ciuitatis plateæ, longis extensæ spacijs, quas reliquæ cruciatim intersectant, & cliuoso descensu, ad Trauenam & Vaccinissam flumina exiliter depinguntur, vnde grata viciorum mundities, qui fordesin flumina transmittunt. Mirifico nitore conspicua sunt templa, præcellis ornata tarribus, quæ cupro & plumbo tecta, apicibus aureis nitent. Summa artificum industria, ex flumine, aqua vi mola in altam transfunditur turrim, quæ per occultos terræ meatus, litentesq; siphones, ad ciuium ædes, eo modo delabitur, vt huius rei ignarus, naturalibus fontibus Lubecâ abundare existimet. De reliquo huius vrbs splendore, de bellorum fœuitia, quibus sæpius ab Hollâdis, Hollatis, Danis & Sueco attrita fuit, quomodo item tertio igni inflagrata, breuitatis studio nihil adicio: Illud interim silentio inuoluere nequeo, incredibilem huius Rcipub. potentiam arguere, quod vnâ cum Danicæ Rege, non alieno, sed sui ærarij præsidio, contra potentem Suecicæ Regem, seualegorium causa in octennium, terra, marique sociale bellum sustinuerit, & pacificationis tandem media, in tercedente Imperatore, alijsque Imperij proceribus, admiserit.

H A M B V R G A

HAMBVRGA, maxima inferioris Saxonie vrbs, nomen habet ab Hammonæ, qui eam instaurauit, vnde Latine Hammonis Burgum Franciscò Irenico dicitur. At Albertus Krantzius, Hamburgum ab Hama, insigni pugile, nomen accepisse existimat, qui à Starcatore Dano, monitrolo magnitudinis & roboris homine, hoc loci ante vrbs ædificationem occisus perhibetur. Lubeca decem miliarium intervallo distat, aquis est inlustratissima, & ad mercaturam situ admodum opportuno: Quare Angli, quos iam Beabantia non tolerat merces suas hic diltrahunt, Mœnibus, fossis, vallo, diuitijs & incolis, nihil Hamburga cultius, nihil nuntius vidi. Aedes habet eximie venustatis, quæ ductis per vrbelem euripis alluuntur. Ex quibus, ob vini inopiam, potam cereuisiam coquant, quæ non ab Hamburgensibus tantùm, sed & in alijs Saxonie partibus, auidissimè bibitur, adeo vt dictu mirum sit quantum cereuisia hæc gens sese ingurgitet: audent meretur, & gloriam, qui fortius potitarit. Carolus Piponi pater hic vicarium habuit, quem Dani, expugnantes vrbelem, igneque vastantes, eiecerant. Inter septem Vandalicas Hanseatici fœderis vrbes non infimum dignitatis gradum Hamburga obtinet.

VVA.BHSC

V V E I M A R I A

VV EIMARIA, pulchrum est in Thuringia oppidum, quondam peculiari comitatu nomen, iam vero inclyatam Saxoniz Ducibus sedem & domicilium prebet, qui magnificum in eo palatium habent, ex quadratis & formatis ad lineam faxis nitide edificatum, & pomarium omni arborum genere summa induit. a confinium, quod Ilma fluvio irrigatur, qui in Salam tandem se recipit.

ERDFORDIA

ERDFORDIA, memorabilis & maxima Germaniz vrbis, Thuringiz Metropolis, à præfice Erpbenfurt appellata, à molitore quodam, Erp & transta quem Furd, Germani vocant, denominatur. Eam Gera fluvius in labinar, & mediam ferme præterfluit, cuius commoditate tota purgatur. Montem habet excelsum, qui nunc S. Petri vocatur, ubi olim fuit arx constructa, quæ postea rursus est desolata, regnante tunc apud Francos Dagobero monasterium D. Petro sacrum ibidem edificatum est. Qui Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus D. Virginis templum coniuñxit. Huius Vrbis ager optimus est, & herbe fulionum, quæ sancti ac sapientia dicitur, prætingendis vestibus ac panis feracissimus, & pecorum pascatum abundat. Plinius etiam ad Erfordiam Germaniz raphanum se vidisse comprobat ad puerorum infantium magnitudinem præterente. Est hic Vniuersitas à Dagobero Francorum Rege Anno Domini 1191, fundata, & à Bonifacio IX. & Pio II. varis privilegijs honorata. Vnde Munsterum, Annales Argent. & Georgium Rinhaimerum in orbis descriptione, & Pij II. Europam.

I E N A

IENAE Thuringiz vrbis nomen, vt quidam à Iano deducant, non video quam ratione fieri queat, cum hic deus in Theutonico solo cultus non legatur. Probabilius itaque Stigelius scribit,

*Hinc placet Idena vrbis hanc nomen dici,
Et tota à Iano vocari IEN. à Irenæ.
Cum à Irenæ vrbis, nisi memorem recula fallat,
Certa locustaria nomen huius potest.*

*Quippe vocant Iano Idena plus incola terra,
Hic quod nos Iano ducimus ire nomen.
Quæ caput in medio vrbis fertur arboris, non,
Hanc quæquam à vino venere habere iugat!*

Hæc ille. Ima lacet valle, muris & turribus firma, ponte lapideo vitæque Salæ ripam coniungens, Schola etiam triualis insignis.

G O T H A

THVRINGOS à Goethis, Rinhaimern in sua orbis descriptione originem traxisse scribit eo, quod Goethi in hac regione gentis suæ vocabulo **GOTHA** vrbem condiderunt, circa annum Christi, vt Iohanneo placet, p. 23. Admittende fortitudinis castrum habuit Grimmenstein, quod nunc solo æquatum iacet. Eius rei causa hæc fuit, Guiselmus Grambachius, serpe magis, quam virescens nobilis, ob varia & enormia flagitia, quibus Principes in ordinem reducere, Cæsares ex imperij fastidio deturbare, nouamque imperij formam moliebatur, à Ferdinando Imp. Ang. tum à Maximiliano Imp. eius filio, reus declaratus & co patus, cum omnibus verè Catholicis constitutionis socijs, condemnatur, proferibitur, atque illusterrimo Principi Electori Saxoniz Augusto, sententiæ promissæ gratæ cæcæcio, ab Imperatore, ac cæteris Imperatorum ordinibus, vno consensu, demandatur. Quam ipsi proscriptioem, fiducia sui receptus, & prætoribus Ioannis Feiderici secundus Saxoniz Ducis, contemnit. Qui cum post multas Principum admonitiones à pertinaci seditioforum defensione non abstineret, Illustrissimus Saxoniz Dux Princeps Elector Augustus, extrema necessitate coactus, ne mandata Imperij deretere videretur, vrbem pridie natalis Domini obsidione aggreditur, eamque XII. Aprilis, Anno Domini 1597. de litione capit. Tum Grambachius, & cum eo quatuor ex coniuratis, ob violatæ Cæsaris Maiestatis crimen committunt, X V I I I. Aprilis iusto supplicio afficiuntur, castrum diruitur, Dux Ioannes Feidericus, captiuus Viennam abducitur.

F V L D A

FVLDA, Metropolis est eius in Germaniz regionis, quam olim Bucconiam, alii Bucconiæ system seu solinam, diem appellabant, quæ inter Thuringiam, Franciam, VVederungiam & Helliam sita est. Inter ripas alia Sabæ Fulda, quæ præter albertum ciuitatis nomen dedit, cuius præcipuum decus atq; ornametum est peruentura illa & planè augusta basilica S. Saluatoris, quam longè latèq; celeberrimam memoria, D. Bonifacii reddidit, & cuius suspicio diuino, Fulda ciuitas permittit & condita, & antea, vasta ante solitudo. Basilica enim hæc antiquissimi monasterii prior oppido constructa fuit anno minimè salutaris 791. Imperatore Pipino Caroli Magni patre. Quo feruè tempore VVunfridus, post Agathopus sue Bonifacius discipulus, & Britannia in Germaniam venit. A. postholo Christi, qua de re magnus est consensus annalium, &c. Ampliorem huius regionis & vrbis theographiam Georgij VVicelli vide in Munstero Cosinographo.

UVA. 0315C

VVA.BHSC

MARTPURGVM.

TERRA, quæ à Murno versus Septentrionem extenditur, à prædecessoribus nostris adscribitur Teutoniz inferiori, complectiturque in primis Hassioniam, Thuringiam, & Misiam, Hassonia ab occasu contingit Rhenam, & ab ortu Thuringiam atq; Saxoniam, versus aquilonem verò confinis est terræ Bounf. uiceniensium, & pro parte VVestphaliæ. Huius autem regionis duo præcipua oppida sunt **MARTPURGVM ET CASSVLA**. Quorum illud prouinciæ metropolim statuunt, præteritque quidam sic dictam, à Deo Martialis filio, nominatam & erectam fuisse colligunt. Ptolemæo, auctore Francisco Irenico, Amisia dicitur. Ciuitatem hanc olim villam fuisse historiam prædicunt, Eam Lona præterfluit, insignis in Comitatu VVirtgenstein flouium **Studen Hoßberg** virtur) olim V Vedekindi Anglorum Principis castrum præterfluent. Lasphe ciuitatem. Comitatus oppidum alluit, inde Bzidenkap, Martpurgensem hanc urbem, Steiffenburg, Gießen Catterum, nunc Heflorum oppida allabens. VVetzphalar Lamburg præterfluens, multis receptis amnibus, infra Lonstein oppidum in Rhenam euoluat. In præcelso montis culmine Principis sedes est cum Sacello, opus Lodouici Episcopi Monalberienfis, Henrici tertij Langrauij Thuringiæ filij. Liberalium artium studium vniuersale in hac ciuitate Martpurgenfi habetur, institutum anno Christi 1526. & anno 1535. à Philippo Principe instauratum.

CASSVLA.

CASSVLA præcipuarum Hassiæ ciuitatum altera, dicta quasi Castellum, olim tantum illic arcem existisse perhibent. Illic lilium aureum è Roma per Langrauium delatum videtur. Nuncuratur autem à Ptolemæo Stereontium. Hac Franciscus Irenicus. Felda, Ana, & Trufula fluminibus irrigua. Aquis igitur instructa ciuitas, agrû fecundam atque compassuum habet, & arua pecoribus nutriendis idonea. Vnde in vellerum lanæque venditione, horum potissimum negotiatio consistit. Has siquidem merces, lanam præcipuè, partim ex Bunoonia, regione Thuringiæ vicina allatâ, partim patrio in solo notam, in maximum Brabantiz Emporium Anuerpianam urbem exportant, & inde Londinam transmittitur, quòd Anglis (qui licet ouibus abundent, tantam tamen lanæ copiam, quantum ipsi consumant, extrinis suis suppeditare nequeunt) à nostris Germanis medium offeratur, atque materia maxima lucri, & ex mercibus nostris in Germania natis, pecuniam colligendi, dum confectum ex nostra lana pannum, ante aliquot annos Anuerpiæ, nunc Hamburgi, & Francofordiæ ad Murnum, parata pecunia comparamus.

UVA. BHSC

VVITTENBERGA.

VITTENBERGA Oppidum, temporibus nostris domicilium Ducum Saxonie Superioris, à VVitiukindo I-Saxonum Christiano Principe, ut quidam putant, VVittenberga nuncupatum. In quo Dux Fredericus Elector, Ernesti Electoris Filium, inivitum anno Domini 1504, in universale studium ex Lipsienſi & Tubingenti universitate. Quam academiam alter Fredericus ita ornavit, ut ex frigida, teste Erasmo, celeberris eaderet. Petrus Medicus, Fridericus, inquit, VVittenbergam suam, omnigenarum artium, maxime trium linguarum Professoribus instituit, sic adomas, ut optime coadjuvati Gymnasij exemplar hinc petere possis. In quo Henricus, Oldendorpius hunc consulti, scriptis apud Germanos celebris, howerunt. Memorabile est, quod de purificatione per ferrum candenti in hac civitate accidisse, Albertus Kraetzius in VVandalia commentos lib. viii. cap. xxx. Incredibile ædium ferrum procuratur, imponebatur in hoc oppido in nocentissime funde iactans etas se culpe non esse affinem, purgationem afferbat vulgarem de ignito ferro, quam viribus interdiciam, aut ignorare, aut contempere, qui iudicio præterea laici. Ferrum ergo ignitum ille deponit. Lintere non parvotum manibus e acutius nihil læsionis perhibebat. Dux autem ferrum ex oculis mirantium omnium. Anus pene totus intercesserat, cum alius iam silicibus viam straratus in oppido publicam, in arena loci manū vertit, & inuento ferro adhuc ignescent, decessit adoric. Mirari qui ædium rem perferat loci præfecto. Illi mos in cidit suspicio, illum esse hominem criminis reus, quod innotio imponebatur. mox iubet ad quæstionem abeipi, cõfectat crimen, & ultimo supplicio, ita dicitur crucibus, interim iurata diuino iudicio est proditus noxius. Est etiam Historia de candenti ferri purgatione, quam Genaldus Henrici tertij coniunx subijt. Que cum ab amulo quodam adhiberi accusaretur, iudicio candentis ferri se purgavit. Non credibile purgationis genus eos vsterpasse apud Georgium Cædensem inuenio, quos virgines corrupisse, aut que corruptæ client, erat suspicio.

FRANCFORDIA AD ODERAM.

FRANCFORDIA In Marchia Brandenburgensi sita est cellis. Ab orta etenim interlabitur Viadrus fluvius, hodie Odera dictus, pitium copia abundans, ab occidente meridie & borea, aut vineta innotescit, colle dicitur, vna per Viadrin in Pomeraniam, Daniam, Borussia, & vicinas partes distrahatur. Dicitur hic Bicchum, Cererem, Naiades & Dryadas habitare. Delectatæ sunt metallis & aromatis, alioquin multarum rerum est Compositio. Habet suam scenam & lignorum. Tradunt annales eorum, civitatem primam fundatam & extradam Anno Christi 1257 per Gedinum ab Herzberg, comitissioe Ioannis I. Marchionis Brandenburgensis, ita, ordinem pro mercibus deponens, que terra & fluvio illic deferuntur. Perierunt etiam negotiationes, præsertim pitium, vias, & ænona, quorum maximam ibi copia, solliciti sunt. Publicum in hac civitate Gymnasium institutum fuit, ab illustissimo Principe Electore Ioachimo ex Lipsienſi anno Domini 1505. Ab Alexandro vi. & Iulio & Maximiliano Imperatore varijs privilegijs ornatum. In quo iam inde ab initio, in omni artium & disciplinarum atque linguarum genere præstantissimi doctores fuerunt, quorum aliqui à Sebaste. Manſtero recentur.

VVISMARIA.

VVISMARIA in Ducatu Megapolensi clari nominis civitas, circa annum Christi CCCXL edificata perhibetur, quem admodum his verbis Albertus Kraetzius in VVandalia sua testatur. Guncelinus, patri cognominatus, Zverineus comitatum tener post patrem, quem ille ab Henrico Leone promeruit, hic ergo filius cum Meckelsberg pro sui magnitudine oppidum cerere immansurum, quod distentum in longum, nullis vallibus ac muris potuit firmari, vicino loco ad mare contiguum, vbi dem cepit moliri, quæ VVismariam, iaceturum vnde docto nomine, appellavit. Si Latini rem gestissent, fulgicet Cismariam vocitatum. Nunc cum Saxonis fundamenta lecerint, in obscuro manet, vnde sit nomen deducum VVismariam tamen nomen esse VVandalicum, ex alijs meminimus. Potuit ergo vir in gente nobilitati habitans, loco relinquere nomen, ut ex VVismaro VVismaria, quomodo ex Romano Roma diceretur, &c. Anno salutis 1282. 2012 incendio perijt, ac tum multo, quam antea, magnificentijs extructa, lapideis ædibus condecorata. Depioratus in hac urbe casus, Medææ bellas superans, accidit. Faber erat lignarius, qui per interalla misericordii phœnici vexaretur, correptus aliquando furor, ubi labarum solito labore securam prehendit, dum res reperit, liberos duos per medium fecerunt cum simili furia esset consumpturus, mater iam prægnans cum cialatu misero, virum à tergo comprehendit. Ille vna forme et excussit eam verticibus, hœrens vno impetu duos ira cruentus prodit in publicum, laboris focios, quo relique loco adit. Rogans ab illis, quid ita cruentus videretur, horrore verbi corpore respicere, & in se reuertis, recordatur, quid fecerit, domum libidè cepit, sparsos vidit parvulos, & in medio matrem Erudite cõfedit. Terras suo factio, cultum proprio loco defixit in pectore. Quid hoc parricidio horrendissim? Quid miserabilis poenæ exoptat?

ROSTOCHIVM.

ROSTOCHIVM vrbs maritima Saxoniam attingens, vbi dicitur à Ptolemæo, Duci Meiburgensi subditæ, populus ac diuisio populentissima, primum rex fuit rufficorum castro sepra, tum circa annum salutis M. C. LXX. comendati cepit, & vallo cingit, atque in oppido formam coningere. Frequenter seditionibus motus, incendio, atque calamitatibus adeo devastata mire quenter fuit, ut sub eo slydere fundatum Kraetzius dicat, quod vix vnam Saturni revolutionem, sine manifesta purgatione tranſierit. Vnde certatim habet, anno Domini 1424. Illustrium Principum Megapolitanorum Ioannis & Alberti, & Senatus (qui stipendia Professoribus tribuit) & vicini populi libertate restituta.

MITTENBURG AM
 des Oprechtsteit her
 vanden Stadt vanden

des Pringel

DRESDA.

MISNIA regio Superioris Saxonie infra, inter Salam & Albam posita est, & à Media loco, ad quem olim fortissè eius incolae habitaverunt, aut à Misna urbe, nomen accepit, cui opinioni Georgius Rahnemerus in sua orbis descriptione libentius accedit. Inter alias urbes D. R. E. S. A. M. habet, aspectu, situque amoenissimam, quæ firmissimo muro circum, foveis, propugnaculis ad hostium propellendos infultis probe munita, tum etiam publicorum ædificiorum, aliarumque præclararum ædium singulari nitore, cum præcipuis Mithis viribus decet. Eam Albæ Incluyes Saxonie sumus, R. hmo conferendus, allaborat, cuius margines pons, ibi pendens, ob longitudinem, seric, ex saxo durissimo fornicatus, coniungit, habens in circumlo latere Dreſam antiquam, frequenter habitatione celeberr. Quod ad loci aeris quæ salubritatem attinet, eam quidem exuberans soli fertilitas, gratæ cœli clemètia, tamam suppeñat, ut illusterrimis Saxonie Duces, Principes, Electores ad hanc potissimam urbem commigrarint, multisque alijs florentissimis ditionis sue ciuitatibus relictis, in hac perpetuam viæ sedem, & domicilium fixerint. Qua occasione, arx omnium sanè in iudicio, qui eam viderunt, magnifica, Dreſam exornat, quadrato & secto ad regulam saxo, ingenti sumptu constructa, & opportunè ad defensionem muris machinisque mirè exstructa, atque conspicua. Est & hic Armamentarium illius Saxonie ducis, omni armorum ac machinarum generè, globorum item, ac pulueris maxima copia instructissimum. In quo thoraces ferrei, & pernixta caraphæorum corpora, catæraque bello necessaria, singulari diligentia ac cura afferuantur, quibus bene plenus amplissimisque ecclesiis, contra quoscunque moes, subito armati, ac instrui potest. Quod si hoc loci, Scorpiones, Falcones, Montarios rupestres, aliæque stupende magnitudinis, ac ponderis tormenta maralia, eorumque nitorem ac fortiam enodatè recenere veluero, vereor, ne vesitatis me limites egressum ij existimem, qui tantum, tamq. magnificum rerum bellicarum apparatus nunquam viderent. Illud interim constanter affirmo, non vllum, in vniuersa Germania armamentarium reperiri, quod huic Dreſensi non deferat palmâ. Territiuâ huic urbi viciniam, ob latam agrorum fertilitatem, quociq. oculos verteris, amenissimij homin, arboribus, herbisq. generosis culti, exornant, in quibus patentes reticulati, variorum fructuum vberitate, magna cum voluptate spectantium, latissimas confitasque areas cingunt.

LIPSI A.

LIPSENSIS ciuitas, asserente Munſtero, in Ostia, vulgo Ostland, sita, ut alij volunt, in Misnia posita, (est enim hoc potèrius vocabulum laxius priori, & vtræq. terra vni pareat domino) non est urbs admodum ampla, sed tamen talis, quæ sua angustia eam amplas Germaniar, maximè Principi exuperat ciuitates. Abundant ibi mercatores, quia varia & cõtina exerceant commercia, idque ter per annum in ipsa ciuitate, sicut quidam de mundi nis eius loci, hunc in modum scripsit. Mercibus augetur ter Lipsia magna quæannis. Est ornata magnificis ædibus, quæ in vniuersum lapideæ sunt, ianas tabulata, & foris miro artificio ac maiestate depictæ, atque ob æqualitatem struaturam & pulchrum ordinè, miram inter se habentes concordiam rationem. Habet Senatam, qui non ex opificum Indocia turba, sed ex doctis collectus est viris, eorum auctoritate & iudicio Misensiam, Daringorum, & inferioris Saxonie ius pendet. Nam mirant hi ad eos dubias quasque extricandas causas. Passim est hoc oppidum anno Christi M. D. XLVII grauem isduram, quando sexta die Ianuarij ceptam fuit oppugnari per Joannem Dacem Saxonie, Principem Electorem. Tunc enim exulta fuerant suburbia, bombardatum idibus diebus mœnia, turres conuulsæ, domorum in tecta dissoluta, castrum ciuitatis multum deformatum, obsequio in magno frigore continuata ad viginti dies, & tunc hostis se infecta coactus fuit discedere. Vniuersitate, quæ ex Prageni anno Salutis M. CCC. VIII. initium sumpsit, Lipsia claret. Quia enim Germani nouam Hussitarum doctrinam, quæ Pragæ in Bohemia oriebat, repudabant, vno die supra duo milia discipulorum magistris secuti, apud Lipsiam Misnia urbem, trius dierum itinere à Praga distantes, vniuersale studium exere. Cuius initium atque progressum Aeneas Syluius, post Pius eius nomina secandus, prolixius tractat, ca. 3. lib. histor. Bohemice. Hanc Vniuersitatem Erasmus in epistola ad Georgium Saxonie Ducem, inquit eius auspicijs, ac magnificentia, solennibus studijs & politioris litteraturæ ac linguarum accensione florere. Eam Petrus Mosellanus Germaniarum litterarum professione illustrauit. Scribit Aeneas Syluius. Cum Leonardus quidam eques, & nobilis, cognatum suam, qui Lipsia bonis litterarum operam dabat, salutem, a dñe misisset, quæfisset, vi valeret, & quem in bonis literis progressum fecisset, vnus de comilitonibus respondit. Opreme quidem fe amicus tuus geris, quia inter mille & quingentos, hic vnus bibendi palmam obtinet.

D R E S D E N

DRESA FLORENTIS
SIVVM MISNIA OPT
ILLVST SAXONIAE
DVCVVM SEDES 25

alte Dresden.

L I P S I A

LIPSI A LITTE
RVM STVDII ET
MERCATVRA CELE
BRE MISNIA OPTIMA

B Z I C K

VVA. BHSC

P R A

PRAGA BOHEMIAE
METROPOLIS AC
PATISSIMI INTERESSA.

G A.

E G R A.

*Ex parte una a fortibus
urbis, a fortibus oppositis
tunc habet una Bohemica,
tunc Imperialis Praesentia et
singulae urbes. hinc.*

VVA. BHSC

UVA.BHSC

PARTHENOPOLIS MAGDEBURGVM.

AGDEBVRGVM, olim Parthenopolis, à Venere Parthonia, quæ ibi colebatur, sic dicta, Metropolis ac primaria est vrbs Saxonie, sita ad Albium flumini. Veneris simulacrum in curia stantis, cum tribus Græcis hinc colebantur, vnde nomen natum est loco, vt Parthenopolis, id est, quællaram vrbs, diceretur, quod & Magdeburg, vos Germanica, sonat. A Ioanne Capnione viro vrsulanoque doctissimo, Ordo admodum Pyegum dictum: dicitur autem à Græca dictione. Dicoedes enim puellas ancillares Græci ferunt, quas pæc Aphroditæ, seu Endimæ, prima linera tublata, Maididicimus, & hinc pyegum Burgiam, vt vrbis habitus. Hæc ille. Aeneas Syllas Magdeburgensem vocat, & Virginopolim metropolitancam insignem urbem inter Saxonies, opibus & auctoritate memorabilem scribit. Ligarius Virginis urbem dicit, *Ann. 7. apud Sic. 1. vrbs, id est, à Virginis, id est*

in vrbe viginti habitazione, *ex 7. vrbs, curate, Pholomæus vrbs, linera non est falsa, libro secundo, hæc vrbes Moenium dixit. Hæc ciuitatem Otto primus cõdidit, datus eius coniugis Edithæ reginæ, regis Edermindi Anglorum filia, quæ ibi & sepulta est, inquit Lupoldus cap. XIII. Otto Magdeburgum arxit, & ibi requisivit, vt scribit Otto Frisingensis lib. 6. cap. 30. Hactenus Franciscus Ispenius. Hæc inclita vrbs, Imperatorum Pontificumque honesta sedes, tres in partes diuiditur, estque munita muribus, ac propugnaculis, muribus quoque ac fossis excellit. Sunt in ea magnificæ domus, per plateas plateæ, ampla & ornatiua templa. Imperia verò nobile illud M. Mauritij sanum, ex quadrato lapide struicta magnificècia conspicuum, Ottonium Cesarum insignis opus. Magistratus huius vrbs Romanorum Saxonica lingua conscripuit, non sine reuerentia cathodit, quod Caroli Magni auchozitate firmatum tradant, eoque in dõditione causam vicinæ gentis recantant, magna & venerabilis eorum legum auctoritas habetur. Est in hac ciuitate firmo ingenio elaborata Rolandi mago, qui Caroli ex sorore nepos fuit, præfatus fortitudinæ vir, & post ingenitè haurium credem in pealio, cum de Hispania victa exercitum in Galliam reducere, à Vascenis interisse dicitur. Hæc est Rolandus, qui (vt fama est) sepulture sua corporis robore & animi magnitudine longè alijs præfuit, cuius fortia facta per vniuersam orbem celebrantur. Carolus Magnus celebrem hic Episcopatum instituit. Confesso enim Longobardorum bello, potentissimo Rege capto, nullam motam intergerendam parauit, quin in Galliam confestim rediret. Saxonicum quippe intermissum bellum cum deum renouabat. Saxonum gens longè maxima erat, ac etiam bellicosissima penè Germanorum omnium. Hi falsos colentes Deos, cum æque diuini, neque humani iuris quicquam peni haberent, nihil æquè ac religionem Christianam, hominèque ei dõdes, oderunt. Proximè iam Francis, cum quibus contanter bella gererant. Hæc palma, cum quasi diuino munere, Carolo Magno refermata videretur, sic renouatum est cum Saxonibus bellum, quo nec minus vllum, ne grauius diuturnisque à Carolo gestum feruar. Tres enim & triginta annos cum ferocissimis gentibus certatum tonflat. Tandem pentas Saxones victi, & suæ omnia potestati Caroli permissæ. Vitis imposte leges, vt patris caritõnis, falsis, diis post habitis, Christianam fidem profiterentur, magnam numerum obidum darent, modici terminis septi. Et ita tota reformata Saxonia, decem Episcopatus in ea induit, quorum omnium celeberrimus fuit Magdeburgensis, cuius sedes ex primitiua fundatione in Seyde fuit, tum ad Valerice, tertio in Vrselstranlara. Tandem per Ottonem primum. Anno salutis erocimo supra nonagesimam ad Magdeburgum mutata, quæq; auspicio in primatum Germaniæ sublimata. (Hæc in magno Chronicoem codice anononico.) Quamquam tamen Salzburgensis, ceterisque Archiepiscopi Electiones, primam hæc dignitatem Annisti Magdeburgensi non tribuunt, vt Krantzius in Metropoli tradit, fuit primam in Magdeburg munitissimum æcis receptaculum, decem pontificum castibus pificatorum, in morem vici, aut oppidi non clausi. Aeci præerat nobilitas Burgrauium, qui origine Saxones, an VVandalis fuerint, incompetum est. Hoc constat, post Ottonem, iussu Imperatorum, erectum ibi Burgrauium, numeratumque inter quatuor Burgrauium Imperij.*

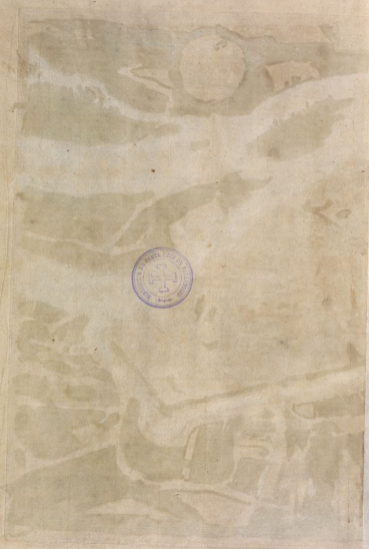
MAGDEBURGVM

MAGDEBURGVM
CIVITATEM QVA
DUC QVONDAM COLLE
GATOR PARTHELO
POLIS DICTA. NUNC
SIVE SAGITTA VBI QVONDA
MAGISTRVS INVENITUR
POTESTATEM HAVENS
IN ANNO 1520

VVA.BHSC

NVRNBERGA.

NVRNBERGA, vrbs tota Germania & Europa celeberrima, Emporium Germanie amplissimum, magnificisque operibus publicis & priuatis ornata. Arcem habet Regiam in colle vrbi imminenti sitam venustissimam, ex qua in vrberem extra patet prospectus. à qua ciuitati nomen inditum putatur. Vetus codices eam arcem Castrum Noicum appellat, quod vrbs huc vsque pro custodia habuit. Pars II. in Europæ descriptione dubium esse inquit, Noicimberga Franconiarum Basis: cedat. Interit vrberem annis Pegnicus, cum multis pontibus lapideis duas vrbes partes coniungentibus. Est autem in agro Herili & arenoso condita, atque ob eam rem industriae gaudet populo. Omnes enim plebei homines sunt opifices ingeniosissimi, aut plerumque negotiatores prudentissimi, repositores & magister fabricum operum, quæ hominibus non parum conducunt. Et licet hæc ciuitas non sit penultima, cum nulla in ea antiquitatis inueniantur vestigia, nec à veteribus mentio de ea fiat, tamen castrum eius est antiquum hæc Manderus. Vide etiam Chronica Argemontensis, Celsus Potham, qui Nurnbergam elegantè descripsit, & Aeneas Sylvij Europam.

V L M A.

VLMA insignis Suevicæ ciuitas, ad veteriorem Danubij ripam sita, vbi Hylerus & Blanus amnes Danubio miscentur, redduntque in de idem Danubius mirabilis. Putatur autem ab vlimæ seu vlemis hoc nomen adepta, quod scilicet constructa sit in terra vlgine plena, & apta vlimera. Olim Abbati Augie maioris parebat, ad quem Caroli Magni donatione peruenerat Anno salutaris D. CCC. XIII: Sed ab ista iurisdictione circa tempora Frederici tertii, libertatis amore, Vlimensis sese exemerunt. Magnificum est in hac vrbe templum, tanto sumptu edificatum, vt eius impensæ novales centena millia aureorum superasse dicantur. Incolæ partim ex mercantia, partim ex opificis vlgunt. Panni genus faciunt, cuius tela linca est, intricam bombycinam, seu gossypinam, Barchat illud vocantes faciunt & torum lineum, quod Golsch appellant. Comperitur est apud Vlimenses, vtriusque generis pannos parari quotannis centum milia, qui ad remotissimas nationes transficiuntur, & maxime bis in anno ad Emporium Francfordensè. Hæc ex Munstero delibamus.

SALTZBURGV M.

SALTZBURGV M. Saltzburgh dicitur à luuando. Nam Germanus Iulius Cæsar aggressus, in fossibus montium arcem munitissimam extrui curauit, vt milites ex ea refugium, & facillime inuam haberent: & inde Castrum luuandensè, Germanicè Hilsenberch, appellatum est. Fossis quoque cui adiacet, luuarius dicitur, arci nomen dedisse à quibusdam putatur, à quo & ciuitas luuaria dicta est. Protemgo ex sententia Auernici Prædictum appellatur. Habet paludes, planiciem, colles, & montes. Paludes præbeat pascea, montes aucupia, & venationes. Eam Antia Hennoriam Rex destruxit, & à Roberto Saltzburghensi Episcopo restituta est. Anno Domini D. LXX. Franciscus Irenicus ex quoque Episcopatus Bauariae Saltzburghensem primum vocat, eiusque vrberem Cathedralem quam Aeneas Sylvius Metropolitancam vrberem opibus & auctoritate memorabilem dixit. Vide Munsteram, Irenicam, & Annales Argemontensium.

LINDOIA.

LINDAVIUM, seu Lindoia, oppidum Imperiale, situm in insula Acromi lacus, aquis vndique & fluctibus circumdatum, nulla sui parte continenciam tangit, nisi vbi lapideo ponte, qui ducentos nonaginta passus in longitudine habet, terre annectitur. Locos est admodum amoenus & salubris, ventis omnibus peruius, aquam fontanam & viuam, agrum circumcirca fertilem, nec non omnia quæ ad vitum pertinent, facillè comparari habens, adhuc edificij sua splendèdia ornata, nulli non negotiatorum generi oportunos cauteus, aeterna firmas, aduersus inopinatas hostium incursiones tatas in casus Occidentales iterare haud minor ambites, adhuc magna vinearum copia colitur: & spatium illud mœnis & fossa duabusq; tam portis tum sublicis pontibus à pæfæto oppido discretum. Insulae nomen ex antiquo, etiam apud vulgus, obtinet, in quo hodie piscatores solent, nam inque archiredones cum paucis aliquot tentoribus habitant, &c. Achilles Gaffarus Medicus fusi hoc opidum apud Munsteram describit.

VVA.BHSC

DECIM ET TRIA LOCA CONFIDERTORYM HELVETIAE

UVA.BHSC

ARGENTINA.

ARGENTINA, ciuitas vetustissima, ac permagnifica, Argentaria dicta, agra Helueticis prope Rhenum sita. Cùm Triboric Metropolis Belgæ provincie, temporibus Abraham constructa ceperat, inde potentiam auicta, hæc vrbs primò sub dominio Treuerensium fuit, quam postmodò Julius Cæsar, cum vniuersâ Provinciam Helueticorum, & Heluetorum, traicido Rheno flumine, subiecit. Cui Consulem & Quæstorem dedit, qui in ea vrbe Cameram Romanoerum pro tribus soluerunt perfecterunt, inde nomen Argentina assumpit, qui vsque ad Imperij in clarioriem ibidem perhibuerunt. (Quod tamen pleriq; manus verum videntur, vel Mupherus asserit). Artilla postea egressus de Soubambria primò Illyricos inuassit, deinde, & deinceps ant. submeris inreuit tandem in regni Constatiz, cui Sigilimundus Rex, eandem terra Princeps, circa Basiliam, cum exercitu magno occurrerit, quem Artilla, cum omni expeditione contrito & fixato suo dominio, subiegit. A loco illo egressus Artilla, iuxta Rhenum Argentinam ciuitatem manifestissimam, quam nullas Romanoerum Cæsar penitus expugnare potuit, obsequi, expugnauitque, diruendo eius murum diuersis in locis, vt cunctis aduentibus sine difficultate via libera, & parens introitus præberetur, edicens firmiter, ne ipsius manus Rege ipso viuente, repararetur, vt eadem ciuitas, non Argentina, sed propter viam multitudinem, quas in muro eius fecerat, Straßburg vocaretur. Habens Argentinensium Chronica. Gratianus in decretis X X X III. Quæst. 2. Latoren Argentinæ meminit, sed corrupto nomine. Nam, cum præboret, præcæ Ecclesiæ consuetudinem fuisse, vt ex omni ter. agrioris, & sacrae litterarum cogulio commendabat, refert, quomodo Ratholdus Argentinensis Episcopus quendam quendam occidit matris ream, ad Nicolai Pontificem Romam mittere, vt ex responso Pontificis pæni, in quo ostendit inoleat in omnibus codicibus Nam, pro Argentea Reuensis, legendam est, Argentinensis, ad Argemora, quam Germani maiores nostri, traicido Rheno, cum magna parte Belgæ occuparam, mox pro fax lineæq; commoitate, daabus prioribus syllabis spollantes, & Torato, Burgum adiciunt, primo Tezarburg; deinde Straßburg appellaram, quem admodum in antiquis codicibus adhuc legitur. Hodie Straßburgum vocamus. Plura quæ de Basichium, coenobio de Episcopatus Germania, de Argenticulum vrbe atque Re-pub. Inuenies Incorporata est hæc vrbs, inquit Munsteri, Imperio, numeratioque hodie prima inter libera ciuitates Abundat autem omnibus bonis, excellitque in opibus cunctas Rheni ciuitates. Habet miram vini & frumens copiam, vtpote quæ suam habet in optimo fundo. Inueniuntur in ea vrbe aliquæ centeni hortulans, qui annum magnum faciunt quasdam ex rapis, cepis, raphanis, napis, canibus, papare, aliisque hortulans, quæ felicissime ibi proueniunt, atque in tanta creceunt vt vortare, vt nullæ in Germania comparandæ sit locas. Habet vrbs ipsa præter Rheum, & alios molinos accurtes amnes. Ab oriente enim venit ex Martiana sylua Kintzpus flumens, qui secum magnam adfert vim trabum adificij aptarum. Ex Sueuicia atque ab austro, affluit illa, nomen: Et ab occidente Benichus, qui ciuitatem in duas impares tamen diuidit partes. Est quoque in hac vrbe, nobile & ingens quoddam opus, cuius similis nec in Imperio, neque in Italia aut Gallia inuenitur, nempe summo summa illa turris, quæ anno Christi M. CC. L. XXVII. inchoata est, atque X X VIII. annis fere vsque ad fastigium consummata. Hæc ab ipsis fundamentis vsque ad supremum culmen, quadris, & pulchre figuris lapidibus est erecta, vbi queat, & vento perna, patetque accessus eius quatuor cochleis. Vbi verò crassities eius in fastigium incipit acuminari, ibi octo confurgunt cochleæ; quatuor aut Vpperionatos homines. Longitudo eius habet pedes geometricos D L X XIII. Hæc Munsterus. Potentissima hæc vrbs, à S. Materno B. Petri discipulo, eiusque sociis Valerio & Euchario ad Christi fidem conuersa est, deinde, circa annum Domini C C C X X X. Arrianismo, quem admodum alie B. hereticæ vrbes, infecta ab Episcopis tandem Merensis Ecclesiæ in pristinam veritatis viam reducit. Anno Christi D. VIII. primum semper in hac vrbe conditum est, à Clodouuo Galliarum Rege. Tum temporis Argentinæ Merenti Episcopatus, quo ad Ecclesiasticam iurisdictionem, subiecit: ac demum Moguntino Archiepiscopo à Carolo Magno subditur. Infirmas autem est at-

que fundans à potentissimo Galliarum Rege Dagoberto, &c.

ARGENTORATVM

ARGENTORATVM
CIVITAS
FRANCO-RUM
IN
ALSA-TIA
SITVATA
EST
IN
RIVVS
RHODANI
CIVITATIS
HABITANTIA
EST
CIRCA
ANNVM
1888
CIVITATIS
HABITANTIA
EST
CIRCA
ANNVM
1888

DVA. BHSC

VVA, BHSC

HEIDELBERGA

HEIDELBERGA, ad Neccarum sita Illustrissimorum Principum Comitum Palatinorum Rheni sedes, Ptolemæo, vti putatur, Budoris: Nomen oppido datum existimant, à Gentium colonis, quæ ante multos annos hic habitasse, multis indicijs conuincuntur. Vocant enim Germani, gentium hominem, Heiden, Vel, vti Franciscus Irenicus, à nigrorum vaccinarum, Teutonice Heidelberg, multitudine, Olam Vangionum imperio subdita, solum habet rerum omnium ferax, vini boni, frumentis, fructuum arbororum, & castanearum. Est & florentissimum Heidelbergæ gymnasium, à Marfilio, primo Rectore primitus institutū, & à Ruperto Palatino, Anno M. CCC. XLVI. multis priuilegijs donatum. Mons illic omnium sanctorū, olim arcem præ se tulit. Referunt templū illuc fuisse, quod Græci vocant *εὐδελος*, vbi antiquitus, omnes dicebantur. Oppidum hoc Valateranus lib. 7. Ertelburg vocat, corrupto nomine, lingue Germanicæ ignarus. Hæc Franciscus Irenicus, Anno partæ salutis 1576. Fridericus Comes Rheni Palatinus, Elector, Heidelbergæ 26. Octobris die, à prandio, infra tertiam & quartam horam, in hoc mundi theatro, viuere delijt.

SPIRA

SPIRA recens vetulæ ciuitatis nomen, quod hæc ratione obtinisse putatur. Rudigerus Episcopus, ex clara Spirensi familia natus, hæc Nemetensem urbem adauxit, & pagum (Spira) tum extra muros, ad eiusdem nominis fluuiolum sitū, moribus inclusit, ac totam urbem, iam amplam atq; magnificā, turribus, ac fossis egregie munivit, Spiram, ab adiecto pago ac fluuio, nuncupauit. Anno salutis 1083. Sic vetus vrbis appellatio exoleuit, & noua illa, in hunc vsq; diem vsurpata, in consuetudinem venit. Hoc tempore episcopatus in Imperio celebris, Ab Imperatore Conrado II. Franconum Duce, tanta munificentia aucta, & illustrata fuit, vt secundus Nemetensiu fundator dici mereat: Nam insignem illam, ac longè amplissimam Basilicam Spirensē, quæ in hodiernum adhuc diem conspicua, & multorum Germaniæ Imperatorum, & Imperatricū habet augustissimā Mausolæam, in honorem B. Virginis: & præclarum S. Ioannis in summitate vrbis situm templum, forisq; in agro Nemetem, ex castro suo Limburg, in quo nuper ad cō. Conradi filiolam, ex præcipito quodam decidentem amiserat: magnificum cœnobium maximis sumptibus ac impensis construxit. Venerandus in hæc ciuitate Aduocatorum ordo videtur, qui in publico totius Imperij cōsistorio, à Carolo V. instituto, quò præcipuo eum tribunalium appellaciones dirigitur, Cæsareꝝ Maiestatis, Electorum, aliorumq; Procerum nomine, iustitiā administrant. Spirensium agri, opimo vino rubeo, quod Ancerum pedes vocant, frumento & amygdalis abundant. Memorabilem hæc urbem reddidit, incomparabile Oliueti sanum in ambitu maioris Basilicæ constructum.

VVORMATIA

VORMATIA ad Rhenum, vetustissima Vangionum ciuitas, originem sumens, vti scribitur, à Treuirenſibus, quibus tributum annuum pendit: Deinde Romanis, ad Attilam vsq; subdita, ab eo, cum multis alijs Rheni vrbibus subuersa: iterum à Galliarum Rege Clodoueo instaurari cepta, à Brunhilde Regina venasse illustrata est, ac Galliarum Regum sedes efficitur, qui castrum Regiū ibidem construxerant, ex fortè parte, qua nunc noua VVormatienſis curia conspicitur: quod tempore Caroli Magni, edax flamma in fauillas redegit. Fuit & tunc temporis VVormatiæ Archiepiscopus, qui Anno incarnationis Dominicæ, D. CC. XXXIX. Moguntiam translatus, ita tamen, vt Episcopus hic manserit, antiquitate, cum reliquis Germanicæ certans. Aliquot hæc Concilia, & comitia celebrata fuere. Hæc partim ex Archiepiscopi VVormatienſis, partim ex Francisco Irenico.

HEIDELBERGA

HEIDELBERGA
CIVITAS
SITUA EST IN COLLE
MONTIS HEIDELBERG
CIVITATIS
SITUA EST IN COLLE
MONTIS HEIDELBERG
CIVITATIS

SPIRA

SPIRA CIVITAS
SITUA EST IN COLLE
MONTIS SPIRA
CIVITATIS
SITUA EST IN COLLE
MONTIS SPIRA
CIVITATIS

MORMATIA

MORMATIA
CIVITAS
SITUA EST IN COLLE
MONTIS MORMATIA
CIVITATIS
SITUA EST IN COLLE
MONTIS MORMATIA
CIVITATIS

1750

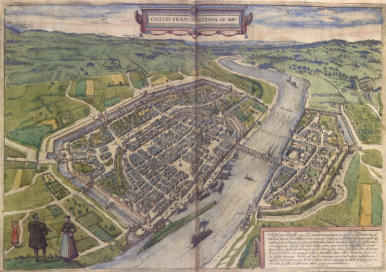
UVA.BHSC

FRANCFORTVM AD MOENVM.

CIVITAS hæc in extremitate Franciæ orientalis ad Mœnum fluvium sita, nomen antè Helenopolin, ad Francoforum vsq; in camaduentum, obtinuit, à quibus postmodum Francofortum, siue Francofordia, vel ab eius inflauratore Franco, Regis Marcomini filio, appellata fuit. Ab antiquis temporibus Imperialis ciuitas exiit, electioni noui Imperatoris consecrata: Primus ibi Arnolphus Imperator est designatus. Interfecit hanc urbem Mœnus fluvius magnus, & nauigabilis, qui in monte Vichtelbergio futuricrens, per Francofurtam delabitur, ac multos recipiens amnes, nobile hoc emporium alioit, & ex Moguntizæ opposito, Rheno commiscetur. Hunc tractum ac vadè Mœni, Franci olim sub Carolo Magno possidebant, à quo ciuitati Francofordianæ, per eam occasione natar, datum esse nomen pleriq; existimant. Cùm tamen constet, hanc urbem, etiam ante Caroli Magni tempora, iam olim Francoforti nomen obtinuisse, Altera ciuitatis pars, & ea quidè maior, atq; splendidior, Francofortum: Altera autem, quæ & ipsa muris, ac foueis cingitur, Sachsenhausen, hoc est, Saxonum domus, vocatur. Vtraq; autem præstantissimi & arcuati operis ponte, longa ferie constructi, iungitur, eiusdemq; Amplissimi Senatus gubernaculis regitur. Ciuitas hæc nundinaria, & quasi commune, non modo Germania, sed totius Europæ Emporium est, certis siquidem anni temporibus, in Quadragesima nãmrum, atq; Septembris, negotiatorum ad celeberrimum mercatum, ex Superiore & Inferiore Germania, Italia, Gallia, Anglia, Polonia, Ostlandia, cæteriq; orbis partibus conueniunt, omninq; generis merces conferunt, quas partim parata moneta, partim aliarum rerum commutationibus, distrahunt, atq; diuident. Pipinus Caroli Magni parens, in hac urbe sacrum Saluatori templum, & Canonicorum Collegium (quod tamè hodie ad S. Bartholomæum vocatur) edificauit. Quod postea Carolus Magnus, paternæ pietatis & singularis erga hanc urbem affectionis infecutus vestigia, compluribus villis, centibus annis, prædij, decimis, & iuribus, magnificè dotauit. Quem pari pietate & posteri aliquot Imperatores, & Reges Rom, deinde sunt imitati. Carmelitarum sanum præstantissima nobilitate tabula, De Virgine in cælum emigrauem representante, quæ magni illius Alberti Duresi, immortalitate dignissima manus, summo artificio delineauit. Eius optimi quisque pictores, non sine admiratione, frequentissimè sunt contemplati. Anno Christi D. CC. X. CII. Carolus Magnus Francofurti generale congregauit Concilium, in quo communibus suffragijs Felicina hæresis condemnata fuit, quæ (vt Abbas Vrspergensis commemorat) Christum redemptorem nostrum, secundum humanitatem, ad optium saltem esse Dei filium, fultè asserbat. Non minore beneuolentiæ affectu, Carolus I. V. Rom. Imp, hanc urbem est profectus. Quapropter electionis Romani Regis, futuriq; imperatoris, per Septem Germaniæ Principes Electores fiende locum in perpetuum constituit, bullaq; sua aurea confirmauit. Nam antea, quantum ad ipsum electionis locum, variè obseruatum erat, quæquæ prius etiam vt plurimum electio Francofurti fuerit celebrata. Vnde & mos inoleuit, vt cùm in diffensione Electorum, duo pariter in Rom, Reges nominarentur, alter in agro Francofurtensi iusto exercita consideret, alterumq; sequi mensis spatio, eum eo conficiendus expectare consuerit, qui cùm vel prelio, vel alijs cedente aduersario, superior exstaret, tum demum in urbem recipiebatur, & pro Rege agnoscebatur. Ita accidit inter Henricum Landgrauium Thuringiæ, & Conradum Frederici Secundi filium. Item inter Lodouicum Bausrum, & Fridericum Austriam. Similiter inter Guntherum Comitem à Schvartzenburg, & Carolum Quartum. Porro, in nundinis Francofurtensibus illi, qui in arte gladiatoria excellunt, magistri titulo, si id ambiant, à magistris eiusdem artis, ciuibus tamen huius urbis, ex speciali Romanorum Imperatoris & Regum priuilegio, insigniuntur, id quod alibi non licet.

CIVITAS FRANCOBURGENSIS AD MUR

UVA.BHSC

TREVERIS.

TREVERIS, magis hodie terram belgarum, & vocatur per clara ciuitas, Gallie Belgicae caput, ante Christi aduentum, 1447. in oppidibus Azeala, & Trebera, Niti filio condita, qui à Saurimano de matre, ex Affrica postquam, Vel, ut iusticia Transironem perhibet, effugium, & inquam mare libidinem superens, ex regno, cum magno Affriconum agmine, fecisset, & post variose proci in incerta, ad armeniam quondam vallem natura loci mutatum, iuxta Mosellam deuenit, ubi à suo nomine, ciuitatem hanc, condidit, & cepit. Cuius antiquitatem, trecentis & mille annis ante vrbem Romanam, periclitatus est Aeneas Syllius Hæc, quæcum olim potentia, opibus, alijq; ornamentis floruerit,

superbissimorum ædificiorum magna, mansibilib; ostendunt. Videret enim ibi suspensi operis palatium, quod iactat Babylonici æmuli, ex conducto latere factum, tædæ firmi tratis hodie manere, vt nulla arce refrangi queat. Prope iam seipser Ducem habuit. A Julio se pagana, vt in commentarijs habemus. A Marteno lege Christiana imbuta est, inde ab Astila dextra, concedit Vltimus eorum dux hauriosissimus, à Lincio occisus est, & Clodoveo Francorum Rege, vrbis traditur, Induperopore Louiniani, verum destruebatur, & per Orones, & Henrico, ad Imperium restituta est. Ante huiusmodi tempus in associata Romanorum degit, vt Cesar lib. 1. scribit, inde Neronis auxilium in bellum contra Casarem, iuxta Iulius, T. 1. a huiusmodi cum equitate, cetera ipsos depositauit, & dam Cesar à Gallia egressus est, Treveri sollicitam Cæsarib; rhenanos, & tunc duos duces habuerunt, Cingentorum Cæsaris amicos, & Iudicium omni, vt libris. Cominca, retentus est ipse Cesar, Vltimoque, Labienus ipso cepit duabus ad iudicis legio nibus, & a auxiliariis copijs Germanorum, vt lib. 6. Cesar afferit, Franci enim eis Treuerim incendunt, tem pore Theodomi Tricorum Rege, Henricho teste, Plura vide apud Franck. Irenicum, Antiquissimum totius Germaniæ Vniuersum, Treuerensium ciuitas ingignit, Archiepiscopus, in Tricorum ordine, togatus dominum, Treuerorum fines, olim Rhenum attingebant, & etiam unum attingunt. Vnde Cesar, illos Rheno proximis esse ait, Qui eodem anfore longè plurimum totius Gallie equitum valebant, magnæque habebant copias pedum. Pomponius Mela, clarissimos Belgarum tradit esse Treueris, & horum opulentissimum oppidum, Augustam Treuerorum vocari, cuius & Prodenas effert. Cora. Tacitus Coloniam Treuerorum subinde nominat, Scribit Cesar Treuerorum ciuitatem propter Germaniæ viciniam, conuidians exercituum bellis, culas & feritate, non meliorem Germanis ab iudicem fuisse, neq; imperia vniuersi, nisi exercitus conuictam, fecisse.

CONFLVENTIA.

CONFLVENTIA, oppidum Gallie, inter Moguntinam & Coloniam, Episcopo Treuerensi parit. Hic Mosella, quæ Ptolemeo Obrinca, ex Vogue in oceanum, multis admittis amnibus, Rheno magno cum Imperio conueniunt, vt longissimo tractu, diuersa vtriusq; flum. inis aqua, ob diuersitatem colorum, conspicitur, & discerit queat, lenam Mosella, dextram Rhenum inuenit. Oppidum hoc commendat antiquitas, sicut & reliquis omnes conueniunt, vt ibi, non paucè iuxta Rhenum inueniuntur. Suetzerent enim veteres, in huiusmodi consuetudine condere ciuitates, & arces, quibus ea loca inueniunt, ac militariis, & deinde militibus commoditate, & vniuersis habeant, & consuetudine, in oppido non mendata Mosella, habitatoribus frequens, quibus ben. in mare mediu; hinc, ad portum vltimum, sic mo ornata, & dextra, egregie niter. Bino Canoniceorum Collegia habet, ades sacras, quibus, & quoniam domum, alijq; conuobia, Palatium iteas Principis auxilium, & homines fæcisse, Lucio, & R. hinc, in de, nars, ingenijq; beate dotatos, & ea cultos, qui nescio quid, Antiquam omnia est, itaq; Vnaque Mosella ripa eximij operis ponte coniungitur, qui ex quadratis lapidibus palis longo ordine acuat, tam cond. r. ab. in nitur, & ex Inferiore Germania in Superiorem tendentibus, transiunt per hoc oppidum præbet. Its oppido ad dextram Rhensitam, in limbo montis cuiusdam Reuocet, Treueris, illa Castellum est, Frenztheissa, validis munitum fasis ac turribus, omniq; pene in machinis bellicis, puluere, ac globis instructissimum, ex quo Confluentiam in officio retinet, ex Rheno enim vrb; Mosella, in graui hoipius personamode, iteem, postulat. In asomis radice, Mollensia pagus est, in quo Mercuriorum conuobium, & acidi saporis fons vberissimus, qui totus huic oppido potum largitur, Ceterosque historicos, qui huius oppidi meminerunt, Franciscus Irenicus lib. 11. Exercitus Germanie recentioris etiam eius descripiunt, tam Doctores Richuini in Munsteri Cosmographia.

ROTENBURGVN.

IN A huius nominis oppida Germania habet, Alterum in Suesia ad Noccarum flumen, ob oceanum ibidem Episcopatum Argensinensem, æsertum, ac ditissimum, Alterum, in Franconia Imperiale, ad Tubaram amnem, cuius hoc libro topographica pectura proponitur.

FALVERI

TEPORA DE LA ANTICIDAD
ET PRINCIPAL MEDIORES ET
CVM CIVITATE PRÆTEREUNTE

LOBOLINZ

Alia dicitur CONVENTINA
Civitas sita in Media
Pars R. Rh. mense 4

Antiquissima et insignis Civitas
sitata in Media Pars R. Rh. mense 4
in una insula sita in medio fluminis
R. Rh. mense 4

ROTEMBOURG

MOGVNTIA.

MOGVNTIA, Metropolitaram Germaniæ ciuitatum præcipua, Ptole-
meo Neosagus, vt lenic placet, nomen sortitur à Mogano fluuio, & Cia,
vbi cum alijs perhibet Celtes. Hanc Teotianus quidam Moguntia condidit,
Carino scribente. Olim hic Romanorum munimenta fuerunt contra Ale-
manos ad ipsam Rheni ripam. Moguntia vetus passio remotior à Rhenio fuit,
quem admodum adhuc riuus testatur. In loco admodum anteno iacet, vbi
Moganus fluuius, quem alij Mogani vocant, ex Franconia descendens, Rhe-
no committitur. Agum habet, ab vtraq; Rheni ripa focundum, & præstan-
tissimo vino luxurians. Magna est beneficentia, & spissa, tam populosa et
parte, quam Rhenus alluit, ex alio vero latere, riuus habitatoreum habet,
mensa est longitudine, in lano angustior. Aedes amplissimæ sunt, Romano-
rum, Basilicæ & Collegiæ. Ecclesia magnifica, & præornata, cum Arce Episcopali. Nulla est in Rheni tra-
ctu ciuitas, quæ plura quam Moguntia antiquitatis monumenta ostendat. Archiepiscopus ex septem vi-
ronum Imperij ordine dominum & moderatorem agnoscit. Vniuersitatem habet circa annum Christi M.
CCCC. LXXII. Deisterho Istenbargo Archiepiscopo institutam. In qua hoc tempore Artium & Theo-
logica studia vigent. Huic vtrij Typographicæ artis debetur inuentio, quæ pliniboni, an mali amulicij,
probabiliter disputari potest.

HERBIPOLIS.

HERBIPOLIS, Franconum Orientalium caput, atq; Metropolis, Germanicè *Wirsburg* / à
dulci melle, quod Herbipolenis ager suppeditat, nomen obtinere videtur. Vrbis est in pla-
no sita, extra vniq; circumiacentibus monticulis, & collibus varietis, amoenis hortis, in-
terpositis præris ornata, præterea folijs, vallis, mœnibus, iuribus & propugnaculis bene mu-
nita. Ius autem populosa, pluribus templis, monasterijs, & Ecclesijs, ac non solum cleri-
corum, sed & ciuium amplissimis aedibus extructa, atq; alibi apertè laborantibus, alibi subter-
ranis fluuijs, à fœtore & putredine, aeris clementiam, nequam non eorum peribus, semper inuidissima
feruat. Habet enim plures puteos vini & dulcibus laticibus percipio scaturientes, ad quoslibet vñs satis
vtilis. Ad occasum Mœrum potissimè urbem præterlabitur. Viranque ripam ingens pons iungit lapideis,
fortibus nitens pilis. Vtra Mœcum proximus mœs, pulchram & loci natura muniat artem, D. Virginis
nauociparam continet, eiusdemq; nominis templum, ab Hermano Franconum Duce constructum. Arx Epi-
scopi sedem præbet. Cuius dignitas à S. Bonifacio Anglo primo Archiepiscopo Moguntino, præcipuo Ger-
manorum Apodolo, auxilijs Pipini patris, ac Caroli Magni filij, Gallijs Regum, consensu item Zacharie
pontificis instituta est, annum Christi circiter DCC. L. Episcopatus vero incorporatum Ducatum Orientali-
s Frænciæ quo factum est, vt Herbipolenis Ecclesiæ guber natores, non tantum Ecclesiasticò titulo epis-
copij, sed seculari etiam, Ducos Franconum penes quos res etiam cum vira, tum necis semper sint ad hæc
vsq; tempora ab omnibus sacri Romani imperij statibus, ac ordinibus tum haberi, tum appellari. Mirum,
quod & B. Macario primo Scotorum apud Herbipolis Abbate, memorie prædignum est. Qui, cum à vino,
pro Dei amore, penitus abstineret, & die quadam in medio Magnarum sedens, ad mensam habere aquam
non potuisset, signo S. Crucis factò, supra vas vini magnificè & pressè celatum, in mensæ cuncta appodi-
tum, vinum in aquam mutauit, præsentibus multis summi templi canonicis. Ob oculis præclarissimi signi
perpetuam memoriam, ad posteritatem transfundendam, Embricho Præful de consensu summi clerici con-
silio & assensu, in maiori Ecclesiæ Herbipolenis plenam & perpetuam præbendam Monachis Scotis diuini
Monasterij eorumq; successores in perpetuum tradidit, & assignauit, quam in præsentem vsq; diem
possident, Auctore Guilhelmo Esfengreim, Catalogo de Ecclesiasticis Scripcentibus.

S E D V N V M.

SEDVNVM, Valeria Metropolis, Germanis *Sitten*. Gallis *Sunt*, Vtraque enim lingua fa-
miliaris est ciuibus, vrbis est splendor aditum elegans, adiacet monti, qui in media plani-
tie inter altissimos montes Vallem elandentes, casum versuosiorum confurgit, bifurca-
turq; in duo petrosa fastigia seu eminentes colles. Qui dextram tenet, altitur in subocca
vallis Rhodano, vocaturq; Valeria, quæ olim fuit iuxta benemunita, iuxta Cathedralis Ec-
clesiæ. A sinistra verò diuitatis, & à residua Episcopi quæ Mœsem dicitur, est mons val-
de arduus, & accessus difficilis, in cuius fastigio arx est antena ac fortis temperatum re-
rem habens. Quare illius Princeps cum familia sua se recipit, quando calces in inferiori castro inualescit.
Est ager Sedunorum per circuitum circitum fertilissimus, abundans vino, frumento, croco, caseo, pomis, pe-
core, piscibus, alijsq; vira necessarijs. Altissimi montes vicini, venasorem frequerrimè letum remittunt
domum. Ferarum liquidè & suauis permagna hic inuenitur copia. Mirè est etiam opodam hoc Sedunen-
se commendat, quod Amplissimum & Magnificum vinum Mammarum Casinalem Sedunensem ostendit,
cui maxime gloriosum fuit Francisci Franconum Regis iudicium. Cum à ferretur, aliquando opus fuit ium-
pens atque periculi Sedunenensis facundie in domitam vim, quàm tot legionum cuius gentis culpsides ausu-
lisc.

VVA.BHSC

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF TORONTO

COLONIA AGRIPPINA

COLONIA AGRIPPINA potentissima, amplissimaque nominis Germanicæ civitas ad cineriores Rheni ripas sita, Vbiœorum sedes fuit, qui grassiter à pugna ci Suetonio genitè bellis & obfisione læcellis, Romano eam implorantes auxilium, à Julio Cæsare in amicitiam S. P. R. recepti fuerunt. Cæf. lib. 4. Augusti verò tempore ne militarium nationum, ac possimum Suetonio illac in Galliam incurfiones facientes, inanis perperâ forent obnoxii, in vltiore ripam, Teutoniarumq; partes, Vbiœorum gentem transfregit, nouam ibidem oppidum condere, atque in eo, circum illud habitare cepit. Illos in fidem suam recipiente M. Agrippa, Augusti pœno ac aucto Agrippinæ, Germanici filiz, quæ C. Cæfar in coniugium adsumptæ, aucto cognomto Augustæ: quæ, quò vim suam quocunq; nationibus offentaret, in oppidum Vbiœorum veteranos, coloniamq; deduci, à Claudio Cæfimpetræ, cui nomen inditum ex vocabulo ipsius, atque eo tempore Colonia Agrippina, ciues verò Agrippinenses dici ceperunt. Tacit. & Suetonius. Romanorum deinde viribus senfim contritis ac debilitatis, Galli, ductore Childerico Rege, anno Domini 462. in omnibus profligatis & paffis, Coloniam vi occuparunt, eamq; ad Othronis Laurentis, ius habens moderari fuisse. At verò anno à C. N. 949. Otto Imp. Aug. Coloniam amonum fitepmi Francis ereptam, Romano imperio reddidit. A quo tempore in hodiernum vsq; diem, libera Imperiali ciuitas exiit. Prima eim forma, quæ iam modò & vrbis Romanæ quadrata fuit, cuius iam adhuc mœni, præter, ac fossæ, plerifq; locis videtur. Ac deinde, A. C. 1180. amplificata, multa cœnobîa, templa, quæque fœderbia, quæ extra mœnia posita erant, ambrosia suo comprehendit, vt à primordio penitus mutata, feminaris eius nunc facies apparet. Splendore & elegantia summa est, validissimis, & arcuatis cingitur mœris, quæ opportunas ad defensionem turres L. XX. X. III. in crenis colligit. Duplici fossa, vtique muro veltita, lata, atque præcipite, multarum arborum vmbra, & proceritate amœna cingitur, quæ sædam obambulantibus, meditationibus & studiis commoditatem, æt iis tempore perbreztera maxime paffim amœna conspiciuntur loca, quæ pomi, vinæ, aliæque fructifere arbores, venale consueverunt. Præclarissimam etiam magnificamq; ædificis, tam pietati, quam primoribus hominum necessitati paratis, pulcherrimè nitet. Ac primum quidem, vt à religione coordinat, sit maximum sanum, re ac nomine summum, ex lapide viuo, admirabili arte elaboratum, D. Petro dicatum, cui si extrema artificum efficit addita manus, nullum omnino vniuersæ Germaniæ templum, elegantia & magnitudine non superaret, meritoq; inter stupenda Europæ annuendum veniret. Intra, multorum Principum, Episcoporum, & Ducum ex eoque & alabastro tybibus, quæ adèb trium Magorum, tres Felicitis, Nabors, & Gregorij corporibus illustrata, quæ de perpolitæ ac nitidæ Machabæorum templo, de X. I. millium virgum basilicæ referat. Quarum sacratissimo sanguine tergitata, imò verò sanctificata, historiarum documentis perhibetur. Colonia, vt venerari ei magis, quam commendare libet. Religiosum sacrarum adium, & monasteriorum penæ agens est mœnibus, Plebanica senfentur templi XIX. Collegiata X. virorum cœnobîa XV. Virginum, quarum VIII. velatas habent, XX. II. Monialium & vetularum cœnobîa L. IX. Sacella XXX. Loca item alia meritoria & pietati consecrata plarima Colonia habet. X. endochia II. Nofocomia, in quibus reum necessarium abundantia, summa pietatis officia egenis præstantur, II. Gerontrophia, VIII. Brephotrophium I. Mente peccatorum ergadium I. Proprie adèb hanc vrbem inspicere ornate, quæ magna cum delectatione spectantur, præcellam & sacri operis turrem offentant, ex quadratis & formatis adregalam facis, venustè crectam, quæ artificiosissimè statuarum lignis, circumque decoratis, quonum summo tamen in loco posita, infirmorum proportioni tam apte respon dent, vt omnes eisdem magnitudinis esse videantur. Spectales in apice habet fenestras, per quas visus in omnes ciuitatis partes panditur. Hoc anno hilamila & concinna mentiana, singulari artificio in dactyla formata, eximio mianifico opere constructa, quæ XVI. columnis politè factis, ambulacrum tædo clauam fœderat, magnis Reip. sumptibus, totum parum ornatus prætoriz domus accessit. Ex opposito fallum est, quod quondam hidroam Synagoga fuit: Quod anno salutis 1426. D. Virgini nuncupatum, Hierosolyma dicitur, in quo tabula tanto artificio facta conspiciunt, vt eam excellentes pictores, summa cum voluptate contuerentur. Altera parte, quæ fofolesorum Cœstra spectat, Antiqui fori latum ambulacrum apertum ex candido lapideorum artificio horarum indice, exornat. Forum hoc præstantissimis ædificijs vndique cinctum, frequētissimè populi contentu hebdoma datim ter nundinis frequenteratur. Luxa est fori forarum multo magnificentius, & ipsum pulcherrimam ædifi ordine decoretur circumdatam. Verbis plateæ late, amplis diædæ spatis, magna sume strata lapidibus, & pulcherrimis ædificijs nitent. Pra careris autem egregiè culta est domus Nobilissimæ viri D. Constantini Liskiechi, amplissima huius Reipub. hoc tempore D. Confulis, cuius magnificentiæ, & sumptuosæ structuræ edificatæ, ædes, præposita turri conspice, totius fori nonum venustè condurcat. Pari elegantia est domus fœderatæ ac clarissimæ viri, D. Arnoldi à Siegen, armatæ militiæ Senatoris ad Rheu fumes, Equitis aurati, atque Cæf. lreæ Ma testariæ D. Confulitæ, cuius visus amplitudinem, siue magnificentiam species, vel Imperatore, vel Regibus, Principibusque viris liberaliter excipiens, peropportuna est, quibus & recta frequenter impolitatur.

Huius porro verbis politia horescent Reipub. Romanæ gubernationem, æpe imitæci. Item in C. Confulum, Proconfulum, Centurionum, Tribunorum, vigillum, Quæstorum, Annoræ, Præfectorum dignitatem consideres, si rectum, & inflexibilem iustitiæ baculum, fœdium loco, vii vulgo ex illis arat, receptum: vii tribuum ordines, & ciuilem Senatorum auctoritatem, si denique Capitolium in strâ Romani edificium obleres, quæ est ædem, & viuum quoddam simulacrum, Romanæ vrbis, hanc Agrippinensem videtis Reip. vt non immerito, natuo quodam iure, Romanorum dicitur. Præstantissima etiam antiquitatis monumenta, cum ipsa paffim vrbe, tum apud doctissimum virum D. Iohannem Helmannum L. L. summam vultus aduertentem, inuenit. nre. ER. & hic optime quarumque disciplinam Vniuersitatis, anno à C. N. 1398. ab amplissimo Senatu instituta, primarum facultatum, Artium aliisque insuper collegij, ad studiosorum solertiam inopata ab optimis viris fœderatis, ornatiſſima. Ex qua Louanienſis pari dignitate filia anno post C. N. 1426. prodijt. S. Matreus D. Petri discipules petrus Colonienſium fuit Apostolus.

UVA. BHSC

Vperior Suevia, olim etiam Rhetia dicta, amplissimas ciuitates habet. Earum nobilissimae sunt, Augusta Vindelica, & Constantia, quarum vna Norici, altera autem Gallos, seu Heluetios aspestat. Illa verò Imperij Romani, vt hodie cultu & diuitijs clarissimum, ita origine quoque vetustissimum municipium exhibet. Quae inter pulcherrimorum fluminum Vindae & Lechi confluentiam sita, ex vetustissima Sueuorum gente, quae à laphet descendit, & hanc primum inhabitasse prouinciam fertur, originem sumpsisse, constanti annalium testimonio perhibetur. Poliniam quàm optime constitutam habet, de qua Achilles Galliarum Medicus, hanc in

modum: Ciuitas noua, celeberrima habet omnis generis Pauperum, praecipue aeneorum tormentorum, quae bombardas vocamus, aliquot domos elegantissimae copia referatissimas, simul & publicas aliorum artificum, tum tabernas, tum officinas operosissimas, quibus non tantum toti orbi visitatissimam, quàm mercatorum suorum numerolosissimis monopolijs notissima, paucis retro annis euasit. Adhaec pauperum curam vniuersè gerit: Extant etiam praeter Xenodochia, suorum ac orphanorum hospitalia. Speciales ad haec artes, quibus gratis vel pectè infecti, suo fouentur tempore, vel Gallicia hic laborante, curantur, vel denique proli fecerim adseruantur. Denique, ingenti elemosina, tum reliquos inopes passim liberalissimè leuat, tum studiosos pueros, non parum multos, ex his domi humanioribus literis emancipat, forisq; stipendijs non peccantibus alicui, quin vel soli Fuggari penuria laborantibus, sed frugi municipibus, Anno 1730, fundarunt, iam qua exequitate, clementia & prouidentia Magistratos, quàm politicè hic polleat, quae prosperitate, in aultra, humanitate & virtute reliquos ciues inter sese, aut cum alijs, tum in negotijs, vel apud Antipodes, ac vtriusq; mundi polum gerendis, tum in educandorum liberorum honestissima liberalitate, tum denique in domesticæ suppellectilis nitore, ad insolentiam vsque certent, nemo facile dixerit. Sunt enim plerumque homines (imprimis blande formellae) forma pulchri, vestitu splendidi, vicia voluptuarijs, congressu & verbis ceremoniosi, actionibus a-ma, moribus exotici, & opulentia praesertim. Ex quibus hodie sedula opiter, & questu officiosissima, sorte sua contenta existit. Mercatores verò aliquot & Patricij, magno numero natalibus sunt relictissimi multi Baronum nobilitate eminent, nonnulli etiam Comitum prerogatiua gaudent, sed & integrum regnum, quoddam apud Indos possident, adeo, vt in vniuersum S. P. Q. Au-spergens instar Alabandae fortunatissimi (vt Prouerbio habetur) censeri plane debeant, vel inde conijciat argutus Lector, quod Senatus, exceptis annuis fabricarijs (vt sic loquar) publicam conducti famulicij, certorum officiorum, adeoq; belli maximi, in hinc impensis, pro sola obtinenda pace, supra trecenta millia aureorum Rhemenis, citra priuatis ciuium contributiones, proximis exposuerit, prompta pecunia, Comitij. Vt autem, tanquam condito spectro, etiam ciuium capita, curiosus aliquis, ceu per tralennam obiter queat glimare & colligere, sciendum pro certo, quod anno 1549, mille septingenti, quinque infantes, Baptismo adhibita, communibus Cimiterijs, mille ducenta viginti septem praclarissimos viros, qui rei literariae ornamento haerunt, Augusta prouulerit, plurimum tamen, eo potissimum nomine, laudis meretur, quod Conradam Peutingerum, Iuris peritissimum S. Casareæ Ma. consilij, eruditioris turbæ ediderit, cui non modo patria, sed & vniuersa Germania, tanquam occupatae regionis adsertori, plurimum debet, quod peculiari libello, Argentoratum, Nemetes, Vangi-ones, Moguntiacum, Agrippinenses, & pleraque loca alia circa Rhenum, Germaniae, non Galliae adscribenda, conuicit.

DVA. BHSC

УВА.ВНС

MAGNIFICENTIA ABBATIS
S. MARCI. CIVITATIS

INGOLSTADIA

FRANCONIA

MORLINGIA

RAVENNA

TRAVANZA

V I E N N A

VIENNA, Australium civitatem, regionisque Metropolis, ad flumen Danubium sita, qui medius Australium secans, sexaginta annis ferè nauigabilibus auctus, in Pontum vastis sex fluminibus coadunatur, memorabiles & maximi nominis vrbes alluit, quantum omnium opulentissima, ac venustissima Vicenna, cuius appellationem aly ab antiquo eius nomine Iauiana, aly à paruo flumine, quod inter civitatis suburbia labitur, deducunt: Olim etiam Iulio bona & Vindobona vocata. vrbs hoc tempore clarissima, inexpugnabili murorum ambitu, præcælis solis, aggeres, & vallo cingitur: Mœnia deinde spissa & sublimia, frequentes turrets, & propugnacula ad bel-

lum opportuna habent, vt sola Vienna, vnicum sit Christianorum contra Turcærum furorem propugnaculum & munimentum. Hæc autem mœnia, ex ea pecunia sunt ædificata, quam Ricardus Angliæ Rex, ab Austria Duce captus, in suæ redemptionem perfoluit, asserente Caspiano in vita Henrici VI, Suburbia maxima sunt, & ambitiosa, ædes cuium amplectæ, & picturis ornate, structura solida & firma, altæ domoè facies, magnificæ, & videntur, Tempia Deo, Sancti Iosephæ, & ampla, & splendida seculo lapide constructa, perlucida sunt, & columnarum ordinibus admiranda, quorum principem obinet locum nobile S. Stephani sacrum. Cella Vinariz adeo profunda sunt & spatiosa, vt sub terra non minus, quam supra terram ædificiorum apud Vicennam esse fertur. Platarum solum stratum lapide duro, vt nec, plaustrorum rotæ laticulo conteratur. Annonæ, & potissimum vini, incredibilis copia, adeo quædam, vt ducentos & mille equos quadraginta dierum vendemia exerceat. Omnium facultatum vniuersitate, in quam honorum & Pœfens conferuntur insignia, nobilitant: quam Fredericus II. Imp. Aug. Anno Salutis M. CC. XXXVII. Lex Romana & Parisiensi iussit. Anno Domini M. D. XXXIX. Solymanus, feroc Christianorum hostis, confertissimo exercitu hanc vrbeni adortus, in manibus eam obsedit, & mirabilibus laboribus & tormentis, quater cum maxima fuorum strage oppugnauit. Artandem XXI. obfisionis die, spe potius, & vrbs reuicta, exercitum suum abduxit.

B V D A

DANVBIVS omnium, quos Europa habet, fluminum maximus, mediam Hungariam interfluit, eamque in partes, nempe in Citeriorem, & Vteriorem scindit. Citerioris Hungariæ caput est BVDA, Regni austa sedes, sic denominata, vt plerique existimant, à Buda conditore fratre Attilæ Regis, vel, vt alij scribunt, à Budinis Scythiæ populi. In hæc vrbs Sigismundus Rex superbissima stravit ædificia, ex ædificauit quoque in arce Palatium, multum Romanæ referens antiquitatis: muro arcem obduxit, ambulacrisq; mœnissimis exornauit, in media ferè arce, turrim amplissimam fundauit ex quadrato lapide, sed morte præuentus, insum opus non abfoluit. Ex altera Danubij ripa, in Pestana ciuitate, que è conspectu est, moles posuit, in arce obiectis speciem, vt hinc supra Danubium perpetuo ponte arcem vtramque coniungeret. Verum mors inuidia tam superbi operis initium intercepit. Quod si facere potuisset, Transiit pontem, quem in superioris Myfæ ripa quondam ille fecerat, proculdubio superasset. Porro, Pestum 30. milibus passuum à Vana, in eadem ripa, atque in Buda nouæ conspectu sumum, à Pestanis fortasse militibus, vigente quondam Imperio Romano, ædificatum est. Hæc Manherus. Si vrbs sitam inspicias, ex parte monte & validis est propugnaculis firma, vt nec quæquam munitione, nec arce, in tota ferè Hungaria inueniri possit, Publicis, prouincisq; ædificiis ornantissimis, præ cæteris in ea regione vribus, clarissima. Agrum habet variorum fructuum vberitate luxuriantem. Nunc verò, non sine maximo Christianorum detrimento, Turcis Buda tenetur, qui eam Anno Domini M. D. XXXIX. inuasērunt.

FIGURA CIVITATIS BRUNNENSIS AERIS PERSPECTIVA
AERIS PERSPECTIVA CIVITATIS BRUNNENSIS
AERIS PERSPECTIVA CIVITATIS BRUNNENSIS
AERIS PERSPECTIVA CIVITATIS BRUNNENSIS

FIGURA CIVITATIS BRUNNENSIS AERIS PERSPECTIVA
AERIS PERSPECTIVA CIVITATIS BRUNNENSIS
AERIS PERSPECTIVA CIVITATIS BRUNNENSIS
AERIS PERSPECTIVA CIVITATIS BRUNNENSIS

VVA.BHSC

UVA.BHSC

MEDIOLANVM.

MEDIOLANVM, potentissima ciuitas, vniuersae Galliae Cisalpinae Metropolis, à quo coeclit, & vnde sit eius appellatio ducta, vnde ab historiographo proditum est. Originem eius Gallii Luitus vrbis nonnulli, & quidem vetus, ante Gallorum in Italiam aduentum, Belloacum ex vico vnius dignitatis, inimitato Alpbosio vocant, Mediolanum adificasse putant. Reges abri romen sunt pte, tradunt. Quidam Mediolanum dicitur putare, quod inter duos amnes, ipsi Laines vocant, vrbis polita sit, Ardum scilicet, & Ticinum. Alii, ab animali media parte lanato, in ipsi fundamentis vrbis, Cato, prius Olanam, ait dictam, à Thaiscom Duce dein ab Inhibeia Principe, Medo, ad eandem nosem accepisse Mediolani. Alios Alatinus in Embiciana, aliter alii scribunt. Vrbis est Mediolanum oppidum potens, quod praeter agris agros vrbis fruges, & Gallia Cis-

alpina, necessaria quanta comportari possunt. Hinc quoniam plurimos imperatores, contra Gallias, & Germanos bellandi opportunitate ductos, hic confedisse legitur. Sappiterentur Mediolani Ceteros confutit, frequenter Neris. Nam valde Traiano placuit locus, ut Regiam hic adificaret, quod nunc palatium dicitur. Habebat hic etiam Adrianus, item Maximilianus Hercules, quim totibus hanc vrbem ornauit, marum secundam adiecit, *estote amplificauit, & post cum Constantino Constantinoque.* Item Iouianus, Valens, Valentinianus, & Theodosius. Mediolanum amplissimum conplectitur spatium, adeo quidem, ut maximis totius Europae ciuitatibus aemuletur. Hinc sub vrbis, lara aquarum fossae circunt, per quas vniuersae naves maxima annoae copia deferant. Tam multa sunt hic, tamque diuersa artificum genera, ut inde valeat utrumque proferri. Qui Italiam refecit totam vrbem, eam destrere Mediolanum debere, nimiam, quod ex hisce vrbis artificum examina, per omnes Italiae partes, spargantur. Quia etiam liberales discipuli huc vltima fuerunt, Virgilius siquidem, Mediolani literis operam dedit. Summam hanc florentiam, quod post frequentissimas hostium direptiones, quibus vniuersa diuisa, soloque relictis, iam vastam magnitudinem rursum excreuit. Vasa, & funicula eius ex cilla. Gibelli non minuit, & Guelphorum inextinguibiles vniuersae hanc factiones, Mediolani Anno Domini MCCC. X. natus, Maximus in Cosinographia sua, recenset. Habet vrbis adificia mirè splendida, atque magnifica, praecipue verò, idem peragulam, quam Domum vocant, immensa sumptu ac iam admirabili arte factam, ut potius omni nro orbis terrarum semplis cogeri possit, siue magnitudinem & artificium, siue praecipua maiorem ac ornamentoem fratres. Etiam, non solum vniuersae foris intusque crustis niuei marmoris intertinor, verum etiam mirabilibus ex marmore statuis, arte summa elaboratis, est exornata. Sunt & nobilia sana per multa, inter quae Germanum aedes. Xenobiotum hinc sano in se coherere Praedicatorum, cum per classa Bibliotheca, celeberrimis Italiae totius addendi. Praecipuum opus in vrbis domus, amplissima per multa conspicitur. Est & aed Peris Ioule munitissima, inespugnabile ac precipuum totius Europae propugnaculum, quod vlti profecto vici capi nunquam poterit, quare per annum, rerumque necessitatem inopiam, ad aliquando contineri, ut in Epitome dicitur. Lantia, Leander demouit. Insuper, est curia veras, vbi modicum D. Gothardi sano in nobilibus aliquot Viccomitum sepulchris decorata. Italic Reges, iam etiam Imperatores Angli Imperii solennia, coronam ferant, ab hinc vrbis praefectus iamere solent, id est, ex consuetudine Theoberti Ostrogothorum Regis. Alexander Quintus eius nominis Pontifex summus, Barbasim D. Pauli condicatum, petrum fuisse Mediolanensis Ecclesiae Annuatem scribit. Cui insepultus, vbi dicitur, vrbis D. Ambrosius in cruce clarissimum Ecclesiae aemul, qui D. Augustinum celebrissimum illum Doctorem Theologum Mediolani ad fidem Christi contemnit, & deinde anno post N. C. Trecentesimo nonagesimo tertio, ex eodem hac ciuitate, ad aeternam beatitudinem patriam emigravit.

UVA BHSC

UVA.BHSC

V E N E T I A E.

In primis Venetiarum annis, diversi historiographi tradunt Sabellico Leander subscribere, prima huius urbis vinctura, in anno M.C.C.C.C.C.XI incidere, quo tempore fama iam erat facta, transgressuros Danubium Hannos, Italia insidende causa, Itaq; Aemilios, & Patavini, feracissimi hostes erote, & ob verbum factum invenire, Adeuati et maris insulae fugas occurrere, & in itinere in unum alium se esse. Inter, prima Venetiarum urbis in adami societate, Sit fuerit in antinomias Adriaticae recessu, in Italiae fere L.X. adiacentibus aliis duobus partu inter se spacio distantia, inter ceteros milibus turpis, continent. Quae & vobis mentioni maris in per, ager totius, benevolent, artificio proela, aora rex, pretibus, meturda caruis, affar arcus, & obsequio interumpit, quae singula modicum potum efficiunt, naturae & a quibus maris aditu in a-

liuaria prebet. De portans habet summa, quibus res omnes, etiam ad hominum vitam, necessitates, etiam ad delicias ac voluptates viles, inuehuntur. Vt quod dicitur mirabile, in qua urbe nihil ferens reperitur, et omnium maxime in incredibilis emebet copia. Quare non immerito a latine, L. Si tuum vultu de verbis obliq; paradisi delicias appellaret. Quid de piscum abundantia, de adificiorum splendore, de feracissimum edium ornamentis, de venerabilium Patrum prudentia, ceteram non in modum in ge non facientur omnes, iam potentem, tam nobilem, tam illustrem, tam opulentam. Remphib. Deorum immortalium non fundorum, eorumq; prudentia in hosterum vobis diem moderata re. Quae etiam ad tantum maritima fortunae cultores euecta fuit, vt Dominicae Reginae maris, ab omnibus semper habita, & ab illa & olim Ioanne Austriaco Caesaris Caroli V. iuniorum omnium Imperatorum filii, & Philippo Carolico, ac Maximi Regis fratres, de filupia eo tempore, quo anno superiore M.D.L.X.XII die VII. Octob. Augustini Barbari Patrij Veneti prudentissimi illustrius obillis, inuicem abilem Turcarum extremum fudit, vniuersam fere classem cepit, ac tandem de immenso acceffu hoste, in Episcopo, ad Echinas triumphauit. Innumera hic in aetalia, variis ex orbis partibus coepuerunt vario cultu, modumulo negotiatur. Civitas tota triplici ordo populi consistit, Patrij sunt, Cines, & plebs artificum. Imperij ac Belgandhoras apud Patris conuili, qui cum ipsam urbem, et in civitate oppidat de dimouit Venetiae moderatur. Vbi in regionibus dimissa tenas proinde Serrana vocant. Plebanitas conreceptionis habet L.X.XII. Cenobii XL. Quoru decem & septem continent monachorum sunt, quatuor & X.Y. virginum. Fora conuicta etia. In capite, quod litus spectat, columnae perieptre binae cernuntur, quarum vna D. Marci, leonem in alano signum altera D. Theodori ita amittunt. In ipso intercolumnio, in publica de condensatione fuerunt. Exornatur foras in templum in aere mirabile templo D. Marci, & nobis admodum precioso in modum, non in honore artificio quam sumptu conditum, cuius magnificentia, maxima & stupendi precii hereditas, hoc lecti propter aequum expensam potest. Intra D. Marci corpore exornatur. Vicos qui diuisum, ac tantum vniuersum, contingit, vel litigios, vel lapideis, quorum in vniuersam, tam publici, quam privati, CCCC. existunt. Nonnulli in vniuersis, cuiuslibet civitas peragratur, VIII. millium amplius esse putant. Et in vniuersa vbi ambitu tanale, locis quibus vniuersa, validi diuisus, & cum opportunis ad custodiendos turribus, quon Arsenale rostrant, in quo perperu CCCC. occupantur homines, tricenis, litu, rebus, quae ad navigationem requiruntur, conficienda inuolunt, quorum stipendia M.C.C. in hebdomadam sarcocum summum sunt. In ipso nana li, nauium longarum, quae in portibus ad omnem occasione parata perperuunt, numeru, ad CC. est, praeter alia nauia minoru, vnde vires, opes, & amplitudo rei Venetiae, quae profecto ad Italici nominis gloria, decusque sola est, facile possunt intelligi. Praeterea hanc urbem, eiusque distinetas regiona, Centurione, atq; Tribuno, ad annum Chetit. Septuagesimum in gubernantur, deinde Ducis adlocitare adu in istram caput. Quae tam subilem ratione eligunt, nullus vt ambrosius, vanus gloria cupidus, in tantum te dignitatem intrudere queat.

UVA.BHSC

GENOA.

GENOA Ligurum in Italia caput, Lignifico adiacet mari potens, superba, atque antiquissima originis ciuitas, vel à Iano Italix Rege, ac deinde à Iano Teioianorum Rege aucta, vel à Iano Genio Pisco, vel à Genuino Aegyptio, vel à Genuo Saturni filio, primum adificata, vel deniq. à Iano, curuante genu respondente, denominata perhibetur. Sim tali est: Frore meridiam spectat, amplissimè circa litus confurgens, dorso Septentrioni obuerso, lemire in planitiem, veluti ad quietendam descendens, montium innixa radicibus, quoràm à tergo contra facuorum Septentrionam afflatum vallo munitur, non tota montosa, nec vicissim toea plana. Insigni portu, fortissima mole, securae itationis causa premonito, mercatorū amplissimo nobilis est. Semper autem sin negotiando industrius, & ad res summas, tam terra, quàm mari gerendas, summos homines genuit. Qui sapus infideles Christianorum hostes armis suppresserunt, le-

pè debelauerunt Pisanos, sæpè item à Venetis, alijsq. potentissimis populis, & Regibus spectabiles etale runt victorias, vt plurimas ciuitates & insulas ditiosis suæ fecerint. Vnderant incrementis, tum populi ac adificiorum, tum opam creuit hæc ciuitas, vt nomen adeptæ sit Genææ superba. Variam Reipublicæ formam diuersis temporibus habuit, nunc Hispaniarum Regem agnoscit dominum, & à Duce, annali electione designato, gubernatur ac regitur.

FLORENTIA.

FLORENTIA Etrurix Metropolis, vrbs omnium florentissima, iace ad Arnun, quo medio secatur, & quatuor eximjis conuincitur pontibus, ab Oriente ac Septentrione collibus amoenissimis, & vndique fructiferis arboribus vetim cincta, medij hæretis instar, Occidit à latere pulchram in planitiem incedens, Appennini aliquos brachijs contra vim externam & incurfiones est munita, videturq. ferè vmbellicum Italix tenere. Nobilitate frequens perpetuo fuit, & huiusmodi familias honestas, hinc tanquam è fontinario in alias vrbes Italix profectas cognoscere libebit, commentationes in Danrem Chastilophori Landini adeat, is enim operis eius initio multis hæc de re tractauit. Florentiam duplices habuisse muros, eosdemq. i Phœulianis & Barbaris esse desectos, ac ciues deserta vrbe in vicina oppida concessisse, auctor est idem Landinus. Desolatam ita vrbe ad aneum post Christum natum DCCCII iacuisse, quo Carolus Magnus Roma, v-

bitam Imperator Cæsar Augustus appellans eam, in Galliam tendens, hæc dies aliquot contulit, captus que loci condidit, moenium nouorum fundamenta, longe prioribus ampliora iussit inchoari, proprio etiam edicto, vt pallim dispersi ciues, ad instaurandam vrbe redirent. Hoc itaq. tempore nobis muris cincta fuit. Adeo splendida, magnificiq. adificijs, sumptuosissima structura ornata, tam ditino cultu, quam ciuium vti summa cum voluptate spectantiam ornaris Florentia nitet, vt quæ ad modum Venetiæ diues, Mediolanum magnam, Genoa superba, Bononia fertilis, Rauenna antiqua, Neapolis nobilis, ac Roma sancta, ita Florentia tanquam flos ac pulchritudo Italix, Florentia bella sit nominata. Nobilissima vrbs fana, in primis admirabile illud D. Mariæ Floridæ, rotum ex marmore crassatum, cum he misphærio stupendi operis, iuxta tantis illat eximia tintinabulorum, tota item mammoera, modicoque post intervallo veterem Martis templum, forma rotunda, magno ingenio constructum, & nunc D. Ioanni Baptistæ sacrum. Valvas habet ex ære, fusili opere, tam raro artificio factas, eas presertim que contra sanam D. Mariæ Floridæ sunt, vt omnes ornato, quibus ingenij vis est vlla, reliqua in Europa tota similes esse nusquam arbitrentur. Reliquas misericordiarum ædes, vt Xenodochia, Hospitiorum brophothrophium, ceteraq. loca pietatis ergo conflata pretereo, qualia tricens septena esse dicuntur. Aedes crescentur Plebanicæ XLIII. Prioratus XII. Conuentus virorum mulierumque sacri LXXVI. Collegia pueroꝝum IX. quas fraternitates vocant, virorum localitates maximo numero.

UVA.BHSC

ROMA.

ROMA Domina & Regina urbium, totiusq; mundi caput, quem ferè vniuersam fortissimoedum vicorum rebus præstantissimè gèbit, suo imperio subegerat. De primis eius conditoribus tam multè & varè sententià, quàm diversi scriptores inueniuntur. Sunt, qui existimant Euandrum ex Arcadia fugientem ea occupasse loca, vbi nunc Roma conspicitur, ibidemq; oppidulum inuenisse aliquid, Valentianam dictum, quod ab ipso amplificatum, Romæ nomen deinde sit consecutum. Alij tradunt, Remum & Romulum Aeneis filios vrbis huius conditores fuisse, quos tamen alij Aeneæ nepotes ex filia dicunt. Verùm Dionysius Halicarnassæus ante Troianorum & Aeneæ in Italiam aduentum Romam extitisse, ex antiquo scriptore Antiocho Syracusano docens, hac eius vrbis recenset. Postea quàm Italus confensuisset, Morges pro illo regnauit, ad quem vir quidam nomine Scylax Roma profugus venit. Hac oratione satis indicauit, Romam aliam excidio Troiano superiorem extitisse. Communior ferè omnium sententià est, Romam à Romulo dici. Quippe cum is Romam viribus & robore inueniam affatim à se muniam cerneret, haud minoris momenti elegerit, quos ob honorem, Patres, ob statum Senatores appellauit, portas designauerit, tribus diuiserit, prædarios conuocauerit, tribusq; ceteram creatis, & nomam deniq; Reipub. formam insinuerit. Ita vt Romulus inlece huius vrbis augustissimum foelicissimumq; principium collocasse videatur. Quæ temporum deinde successa, tot Senatores eximios, tot clarissimos fortissimoq; Duces, tot egregios Imperatores vniuersi prope modum orbis domitores tulit, vniure, Mandi caput, & à Cicero oratione pro Sylla, Arx regum & nationum exterarum, lumen gentium, & Imperiidomacillum sit appellata. Eius ambitus Plinius ex traditione Augusti scribit milia passus viginti, Flavius Vopiscus Anrellum Imperatorem ambitum vrbis ad triginta milia passuum auxisse refert. Totâ deinde eius arca, ad tantam amplitudinem deuenit, vt in circuitu collegisse dicantur viginti milia passuum, quæ quinque ferè miliaria Germanica efficiunt. Regionibus XIIII. quondam diuidebatur. Portas suburbiorum & vrbis in vniuersam numero XXIIII. fuisse, refert Plinius. Lianus autem ponit XXXVII. Turres Imperio florente circum urbem erant DCCCXXIIII. In quibus cum ita res foret, prædicia collocabantur. Nunc turres solummodo CCLXXV. Portæ XX. supersunt. Nec quæ nunc erant turres, item quæ muri, veteram operum fundamentis insunt, neque materia eadem constant. Sed quia frequētissimis Barbarorum incursionibus vrbis planè vastata atque subuersa fuit, omnia mutata sunt, ac conuersa, reparatoeum pro tempore arbitrio. Septem Roma continet montes, rupes, siue colles, de quorum diuersa appellatione varijs scriptorum referre sententiã, nimis tedious ac longum foret. Magnificentissimæ etiam tam Deorum, nam Christi & Sanctorum, summorumq; hominum aedès, quæ his montibus continentur, abq; tediousa verbositate recenseri nequeunt, quemadmodum nec reliquæ vrbis templa, præstantissimæ Sanctorum reliquæ, pontes, arcus triumphales, thermae, theatra, antiquitatis monumenta. De quibus peculiare variorum conscripti libelli erant. Fecit de Constantino Imperatore, quod is Campum Martium, cum admiratione inspicens, sepulchrum Augusti Caesaris, tot arcibus, atque marmoribus simulachris ornatum, forum Romanum, Iouis, sepulchrum Augusti, thermas, porticus in provincia modum auclat, amphitheatrum, Pantheon mira altitudine ipsociosis molibus formatum, templum pacis, Pompei theatrum, circum maximam, tot arcus triumphales, tot aquæ ductus, tot statuas per urbem ad ornatum positas, obstupuisse ac tandem dixisse: Naturam omnes vires in vnam urbem effudisse. Etenim insanes superbissimorum ædificiorum ruina, præcisa vrbis magnificentiam, non obcurat demonstrant. Tyberis fluuius, à Septentrione urbem ingreditur, & ex latere meridionali, Hostiam versus, effluit. Sed quid plura de tanta, tamq; magnifica vrbis commemorem? In qua legitimus & ordinarius D. Petri successor, Maximus Ecclesiæ Catholica Pontifex, residet, veneranda S. Apostolorum, & Martyrum cernuntur reliquæ, vbi ius Christiano orbi præcibatur. In qua denique sanctissima Massæ, vniuersam Græciam deserentes, sedem ac domicilium inueniunt. Vt verissimè Cicero lib. 3. de natura Deorum tradat. Quemadmodum nihil in vniuersa resti natura munda, sic in terris nihil Roma melius, nihil præstantius inueniri. Amplissima etiam vniuersitate inest quàm plurima ornamenta, vrbis Romana nitet, de qua D. Iacobus Middendorpous, in suo de vniuersitatibus libro, copiosè disserit.

VVA.BHSC

A N C O N A

ANCONAM, prius Picensam vocabulo Hetrusco, simul & Aborigenum dictam, perhibet Cato. At Strabo, Græcam urbem, & à Syracusanis, qui ob Dionysii tyrannidem, Sicilia profugerant, conditam, Plinio, Solinoque probè, scribit Iuonialis, eam originis esse Doricæ, vel sic videtur, cum ait: Antedonum Veneris, quam Dorica Iustinæ Ancon. Putat Leander, hanc Antedonum varietatem conciliari posse, ut Doricos Græcos urbem à fundamētis primam incepisse, posteaque Syracusanos, aut Siculos, eam auulisse: Vel, Anconitanam portum, Doriorum esse opus, dicere liceat, ut inuicere Iuonialis videtur, oppidum verò ipsum, Siculorum. Qujdam, ut Papias, Catullique historici, scripserunt, Anconem Dolopes Hetruscis populis, Alit, Ancon Martium, Regem Romanorum, edificasse prodiderunt. Ancona

igitur, in ea Italiae parte ciuitas, quæ quondam Picensam, iam verò, Marchio Anconitana vocatur, sub promontorio, quæ se ad Adriaticum torquet mare, iacet. Ab ore huius fluminis, cubiti formam, ut Plinius Melior testatur, efficiente, denominata, nam is *opis* Græcis dicitur. Oppidum hoc præsum Italorum & Gallorum discrimen est habitum. Etenim, ut Mela tradit, Italia hic finis erat, incipiebantque Galli Seno nales, cum Gallia togata. Tam præstanti, opportuno, atque capaci est portu ornata, ut in vastera Italia, nullus conspiciatur amplior, tam loci naturâ, quàm arte, & industria hominum, ab omni insulis hostium nullius, ut non inuicito trium veritate habeatur proserbiuim. Vnicus Petrus Romæ, unica hæræ Cremonæ, vnicus poëus Anconæ. Hinc Traianus Imperat. Aug. maximo, cum gradibus, per quos commodissime naues onerantur, & exinanuntur, adiecit etiam arcem, magnæ, ac præclari operis, cui inscriptionibus hæc inscripta Imperat. Traiano Cæsari diu Neruæ F. Neruo optimo Auguli. Germanie, Dariois Pont. Max. Tr. Pot. XIX. Imp. XI. Cos. VILP. P. Prouidentissimo Principi S. P. Q. R. Quod ad ædem Iuliam, hoc etiam addito ex pecunia sua, portum ratione nauigantium reddiderit. Et in dextero ipsius arcis latere: PLOTINAE Aug. Coniugi Aug. In lauo DIVAE Marcianæ Aug. Sorori Aug. Anconam, vitore antiquissimum urbem, seniores multi, præter hæcenas citatos, memorare, nihilum Sempronis, Procopius, Cæsar, Tacitus, Antoninus, Iocanis, cum inquit. Illic Dalmaticis obno via fladibus Ancon. Silias ita: Stat ficare colus, nec Sidone vilior Ancon. Itemque liber Coloniarum, his verbis: Ager Anconitanus, in limitibus Græcanicis, in centuriis est assignatus. Maxime, quam ex historis colligere possimus, sub Imperio Romano floruit, vsque ad Gothorum in Italiam aduentum, à quibus ob sessa fuit, multisque oppugnata præliis, tam foetiter tamen oppidanis, & Connoe, prædiorum Iustiniani Imperat. Aug. præsidio, eam defendente, ut quancquam deictis ab hostibus, tanquam capti potuerit, quemadmodum à Procopio Blondo traditur. Quiescit alibi relictum, apud Anconem Legatus Narsetis classem Gothicam vicisse nauium XLVII. è quibus, X. tantum euasere cladem, cæteris omnibus aut captis, aut submersis, cum Romana classis, nauium XXX. folium fuisset. Post tempora Cochorum, Anconem Longobardus tenuit, sedemque ac domicilium fecit Marchionatus, ex propter Anconitani appellati. Longobardis deletis, profugatisque cum cæteris Italiae ciuitatibus, hæc etiam, ad imperatorum Cæsares Germaniam ditionem peruenit. A Saracenis deinde, regnante Lothario, circa Sergium Pontific. Roma direpta, incensamque, Blondus auctor est. Post hæc, à ciuibus, qui ex ea clade superuolante paratim instaurata, refecta que, simulque mox opibus, ac populo antea, confessione ciuium aucta suo iure vti, ac in sua potestate esse cepit, vsque ad annum à C. N. M. D. X. X. XII. Ea autem libertate num Bernaridini Barba Cæsaliensis Episcopi, ac Ludonici Gonzage, Clementis VII. Pontific. legationum Prefecti arribus, est exuta. Castellum illi edificarunt, tanquam urbis, aduersus Turcarum, itemque piratarum incursionibus, propugnaculo ac præsidio futurum, hoc opere tam ita perfecto, ut habitationi aptum videretur, ac lic prætidia nullum, tormentariaque machinas introduci essent, urbem ipsam occupauit. Quod cum ciuium Magistratus intelligerent, quia resisti iam nulla ratione poterat, in suas quisque prietas ades confluit, deserta curia, quam mox Barba, valido præsidio militum, & tormentorum occupat, fraude, ac lic prætidia nullum, tormentariaque machinas introduci essent, urbem ipsam occupauit. Quod cum ciuium Magistratus intelligerent, quia resisti iam nulla ratione poterat, in suas quisque prietas ades confluit, deserta curia, quam mox Barba, valido præsidio militum, & tormentorum occupat, fraude, ac lic prætidia nullum, tormentariaque machinas introduci essent, urbem ipsam occupauit. Quod cum ciuium Magistratus intelligerent, quia resisti iam nulla ratione poterat, in suas quisque prietas ades confluit, deserta curia, quam mox Barba, valido præsidio militum, & tormentorum occupat, fraude, ac lic prætidia nullum, tormentariaque machinas introduci essent, urbem ipsam occupauit.

*Alia nota sunt sunt abstrusa, et non
descripta, quae in hac parte ofiuntur, quae
non sicut in hanc partem, sed in hanc partem
Nemo habet a sua, quae non sicut in hanc partem
In hanc partem ofiuntur, in hanc partem ofiuntur
in hanc partem ofiuntur, in hanc partem ofiuntur
in hanc partem ofiuntur, in hanc partem ofiuntur*

VVA.BHSC

NEAPOLIS

102

EA POLIS, in Italia, Campaniae civitas, à Campani condita, & Parthenope quondam dicta fuit. Quae cum ob singulari loci amenitatem, plurimum frequentaretur, Cumani veritas, be Camoz nomine deleverunt, Parthenopen, habito concilio, subvertentes, quo factis, mox insani pestilentia recari, oraculoque moniti, ut urbem restituerent, insularum proximam, in eam urbem novam discrete Neapolim, spatium completitum magnum, inter mare, amenissimosq; colles edificata, munitibus firmissimis iussu Caroli V. Imperatoris, munita placidissimum aciem, in cunctissimum agrum, delicatissimos fructus, saluberrimas aquas, Batis & Patrolis erantemptes, habet. Extra civitatem autem, omne fumentis genus, summamque vini abundantiam, agri esse fundant & pinguis Plinius vitium huius loci vberitatem pro miraculo celebravit. Tanta hoc

loci, et coelitus veritas, venerationis, ac propeque commoditas, hominum eleganti, & deliciis, ut in istorum praesentia, sepimentorum, rescalatorumque parietum, omni florum, fructuumque genere restitutum palchritudo, ut huius paginae angustia, ea omnia recensere prohibeat. Et haec quidem commoditates, Romano omnium in hanc urbem pellesere, qui fundiarum & arate confecta quietis, otioque curi, delictiarum etiam voluptasque gratia, Neapolim petiere. Itaque hic vitam degisse reperimus P. Virgilium Poetatum omnium principem, quem Servius Georgia hic conscripisse asserit. T. I. in iam Patavinum, Boratium, Claudianum, Franciscum Petrarcham, Antonium Beccasellum cognomem Panoniam, oratorem eximium, Laurentium Vallam Romanum, lingua Latinae reproborem, Porcellum Romanum Poetam elegantissimum, Blondium Frofolientem totius antiquitatis studiosum indagatorem, & alios quoque eximios Theologos Quinetium Principum Ducum, Marchionum, Comites, Equitum, Baronum, ac nobilitatis hominum, adeo plena haec civitas est, ut nobilitatis athenae quasi lucebi vendicet. Quorum frequentia factum, ut quid plurimis Regum, ac Principum palatis, fortissimisque adificis, In delubro fragum montis Olivarii, Ferrandi prima, & alterius Alfonso Regum effigies conspicitur, opere singulari, ut vivere videatur, perfectae. Sepulchris ibidem est Alexander ab Alexandris, hinc consularis, qui multiplicis emendationis votum, Gemalium dierum, conscripser. Multa etiam alia non minus celebria sunt templa, in quibus perelegantia Principum & magnorum virorum ex candido marmore, continentur sepulchra. Sanctorum etiam hominum reliquiae, in diversis passim templis asserantur, hic civitatem commendant. Gymnasium etiam omnium disciplinarum habet, à Friderico II. Imperatore fundatum. Aedes per cetera amplissima, sunt Ducis Graventinis, quae nequam nondum perfecta, aliisq; nullis totius Italiae celsiora sunt Salernitani Principis. Via civitatis perelegantes, directae, Curiae quaternae, quas Sedes appellant, Capuana, Nidensis, Mozzana, Divi Gregorii, quo Principes, Duces, Marchiones, omnesque ceteri ordines ad consulendam conveniunt, ac de rebus publicis conveniunt. Arces fortissimae sunt haec, Castellum novum, firmissimum Europae totius propugnaculis merito aemulandum, Capuanum, Castellum ovi, modico extra urbem spatio, in scopulo cinctum mari, Santeremense in raper mensibus urbis imminente, superioribus annis à Carolo V. Imper. mirifice communitum. Extra muros australi parte, moles in mari conspicitur, ad portus tutelam, nauibus ex omnibus orbis partibus perceptu pleni. Post Ferrandi Regis Neapolitani obitum, Sicilia, Neapolis, Arragoniae, caeteraque Hispaniae regna, ad Carolum Philippum filium, Imperatoris Maximiliani Augusti nepotem, devoluta sunt, per Isabellam, matrem Ferrandi, quae Isabella Hispaniae Regina filia fuit, Anno post C. N.

M. D. XVI.

Cette ville de Venise, qui est la capitale de la République de Venise, est située sur une île de la mer Adriatique, au nord-est de l'Italie. Elle est entourée de l'eau de toutes parts, et est défendue par de nombreuses forteresses. Elle est célèbre pour ses canaux, ses églises et ses palais. Elle a été fondée par des réfugiés de la Grèce et de l'Asie Mineure, qui se sont installés dans cette île au IXe siècle. Elle a ensuite été conquise par les Normands, les Français, les Hongrois, les Turcs et les Vénitiens. Elle est devenue une république indépendante en 1268, et a prospéré pendant plusieurs siècles. Elle a été conquise par Napoléon Bonaparte en 1797, et est devenue une partie de l'Empire français. Elle a été restituée à l'Autriche en 1805, et est devenue une partie de l'Autriche-Hongrie. Elle est revenue à l'Italie en 1848, et est devenue une partie de l'Italie unifiée en 1866. Elle est aujourd'hui une ville importante de l'Italie, et est connue pour ses canaux et ses églises.

VVA.BHSC

UVA.BHSC

P A R M A.

Peruenta ciuitas Parma à Thufis, qui Lombardiam diu possederunt, condita, & à principibus coloniarum, sicuti cenfer Annus, denominata, in Lombardia Aemilia via sibi est plano, quibus ab Appennino P. M. libus riuibus, quæ ad oceanum conuersa sunt, ab ipsa ciuitate hauriunt Parma diuisa, & cum transitibus pontis lateritio inguntur. Aedificia splendida cum primis iseth, iocolar venusti, nobiles animosi, ingenioque non solum ad Respub. moderatissime, sed etiam à d. literas, & rem utilitatem aptissimo. Rebus ad vitam mortalium in primis abundat. Agrum habet optimum, americanisumq; ac fecundum, tritici, fabæ, cæterarum que frugum, necnon nobilium fructuum & vini omnigeni, dulcis, aceti, albi, vermiculi, ferulense. Nec caret medicis aquis à d. multa fabribus: vndique campè circa longè lateque Ærenuntur pasentis farlissimis foelices, summa opportunitate pecuarie rei, vnde in tantum mirabili abundantia lac, castro figurando percipitur, vt copia fidem excedat, ni videtis, obinetis, sumum tota Italia commendationis gradum castens Parmensa cum Placentino ac Laudense. Præterea quoque greges ouallis amplissimi hæc aluntur, nobilitate vellerum in primis laudati, de quibus Martialis Tondet & innumeris Gallica Parma greges. Iliodoos Clarus Episcopus cum Placentino, secundo orationum volumine commendans D. Joannem Parmensem, qui primus eiusdem vrbs Cænobio S. Joannis præfuit, Inter cætera, inquit, Parmam clarissimam esse Romanorum coloniam, & quod pleriq; ibidem familie ab Romanis originem duerint, Tum, quod Parma ingens excellat, sit soli vberitate læta, & hielementa salubris, & sibi incunda, quam neque hycus, neque zilas affligat.

S E N A.

SE N A, nobilis Hetruria ciuitas, Polybio teste, à Gallis Senonenibus edificata, & veteranis militibus, quò vitam ibidem quietè finirent, adscripta fuit. Iacet in colle præcellens incho credibilibus topiis, frequenta nobilium adificiorum nitens. E quibus Aedes maxima D. Virgini Marti sacra, splendidis ac sumptuosis, quæ tota Europa sunt, finis æmulationis, sine pretiis maris, es quo tota constat, sine excellentiam opere ac artificio, quo sicla, species. Præterea sunt aedes amplissima quadrato lapide structæ, P. II. Pont. opus, aliq; multa penobilia adificia. Est item amplissima domus hospitalis, miserorum insignis & pernicandum refugium, sparsim ornatumque forum. Fòs insignis Branda semper nitentibus aquis copiosus. Est hæc denique omnium disciplinarum Vniuersitas, quam obrem excellentes viri hic plurimi exiit, qui non modo patriam, sed vniuersam Italianam illustrant.

P A N H O R M V S.

Panormus, vulgò Palermo, Siciliæ Metropolis, vt celebris, ita etiam vetustissima vrbs, dista à namim applicatione, quæ vndiq; illuc conueniunt ipsaq; erant portum, seu nauium stationem sonat. Facit in portens vrbs, omniumq; maxima Siciliensium in æmna ac incunda valle sita, ad Septentrionem spectat, pelagoque abluit. Tyrreno, maris septè perquam alta, quod opus est Frederici Regis, Tres antiquæ ciuitatis portæ, & veteres muri muris cum turribus lapide quadrato constructi, & nunc manent, vbi lapides literis inscripti insentiunt, quibus Nœ tempore fuisse Panhormum planè constat. In palatio Scællum est marmoreum adificium totius, D. Petro dedicatum, pulcherrimè & religiosum, miraq; opere crustatum, Templum quoque est ingens, cuius exteriores parietes pulcherrimè à Garalhero Archiepiscopo, Vilielmi Regis adificæ, dedicatum, opus sanè cunctis spectabile, vbi Siciliæ Reges se pulsi iacere: Propè est ad Orientem fermè celebèr Hospitalis. Altera es parte locus est, vbi veterè consuetudine aureas coronas Reges accipere consueuerunt. Insignis erat Panhormi Regia, nunc in mercium horreum m. a. tata, vbi portitores ad Regis vestigalia exigenda disponantur. Curia item est prætoria pulchra, & postquam verus, vbi virgines plures Deo perpetuo dicunt. Hæc Cl. Marius Aretius in Siciliæ Chorographia, apud quem plura.

D R E P A N V M.

Drepanum, vrbs est Siciliæ trans Lilybeum promontorium, non procul ab Erice monte. De qua hanc in modum Cl. Marius in Siciliæ Chorographia scribit. Sub Erice monte Drepanum exiit, quam ab Lilybeo promontorio, decem circiter & octo millia iæposio, Acinthus amnis diuidit, quæ ex duobus in loco Marcanza nomine, vbi possit, vnus fit. Nomen non à Saturni sacro deducitur, quod falsosum est, sed à curio litore, veluti Rhium promontorium in Peloponneso, quia curuatum, Drepanum vocatur. Medio loco inter vtrunque Caput S. Theodori, antiquitus Epirhæris promontorium in Sardo pelago protenditur. Prolemæus nomen quoque dicitur fuisse air. Igitur in sacro portu litore, quo portus efficitur vastus, pulchra vrbs ac diues, etiam spectat ad Occidentem, insule in prospectu, quæ veluti munitiones ad portus augmentum serio factæ maxime surgunt, quarum sunt, parua vna atq; propinquior, Columbaria vocata, vbi inexpugnabilis ars. Reliquæ Probatia, Egafa, & Sacra, hodie Fuzigana, Meretima, & Leuafum vocatæ: Ea & portus, & salis stagnis, quæ Solis ardoribus desiccata, incredibilem salis emittunt copiam, propè conlecta, expugnata est valde dælicilis.

UVA.BHSC

M E S S A N A .

MESSANA, praefata ac vetusta Sicilia, doctissimis monumentis scriptis illustratae civitas, Thucydidi, Straboni, & alijs, ob incertae loci flexionem, quae falsis representat figuram, prius Zancle vocata fuit. Sicili etenim, ut Polybius, Thucydidesq. scripserunt, facies atque res curvas, Zanclem vocabat. Diodorus Siculus, Zancionum Regem, ibidem regnantem, Messanam de suo nomine, Zancle appellasse, narrat. Quae de re Thucydides lib. 4. Exillimant & sibi lancea alijs ab occulta Saturni falce, vel denique Zantlo gigante, hanc Zancle denominationem fuisse. Pari quoque ratione Messane primoedum, in diversa historici trahunt. Strabo prima civitate, Messenis Achaiae populi tribuit, vnde civitatis incolae primam Messanenses dicit. At vero cum Mamertini posito, quam Messanenses, sunt vocati, nos, ipsi quoque Mamertini posito, quam Messanenses, sunt vocati.

Hinc Martialis: Amphora Nestora, tibi Mamertina fenestra, si denu, &c. Macrobius primam Messanae fundacionem Anaxile, sive Anaxilao, Cresceni filio, Rheginorum tyranno, adscribit. CL. autem Marius Arcetius, in Siciliae Chorographia, Anaxilas, inquit, yrbem diripuit, non tamque erecit, sed suae patriae nomine, Messanam appellavit (Messana vrbis Achaiae) promissa lingua: inter Doricam & Ionicam, frequentem reddens. Messana igitur, civitas hodie saepe prospera, saepeque pollens, ab Iralis finibus Charybdis freato, portuque, non humana industria, sed natura ipsa facta, discernitur. Ad maris litus, quod arcus obtinet formam, Charybdis est, freatum nauibus exitiosem, inter Messanam & Rhegium, quo brevi spacio Sicilia continentem separant. Trinici messen non habet, quia montibus ac pelago clauditur, nemoribus abundat, sed tota prope eius, in montum solis conficit, probatissima enim & Messanis lana ferica, in multas Europae partes, mititur. Quando autem hoc artificium in Siciliam, & primum in Paenormitanam urbem, sit allatum, Munsterus ex Aetio Syracusano refert. Praesantissimis antiquitatis monumentis, illustratur Messana. In ipsa etenim civitate, pars antiquissimi aquaeductus, ante aedem D. Francisci apparet. Fons etiam perennis, atq. saluberrimus, atque iuxta poetas, quem Leonis puteum ipsi vocant. Ac etiam insignis pila, nec aere parum nostrorum memoriae sacra, quod potum equos agens, omnibus, quae in toto fere orbe pulchrior, Effigies lapideae, Scipionis, & Annibalis, antiquitate fere ceteroquin in aedem poeta vivuntur. S. Prophetae templum, Castoris & Pollacis, vti ferunt, antiquissimum est. Extra vero urbem, Veneris ediculam, quae prope portam gentiliam mecenium nominatam, in radicibus montium Sanctae Veneris, religio dicitur Christiana. Ac etiam fama est, Neptuni id fuisse templum, quod Dni Nicolai in lingua Phari nuntius propemodum affectum hodie vocant. Domus fuerat regia, tribus milibus passuum, ab Messana ad mecidium, cuius adhuc extant vestigia. locum regis Castagnini vocant, vrbis. Iam vrbis, quod vergit ad meridiam, amoenis, ac locis plebilis pagis itatur per Valerianam viam, auctore est Strabo, Messana Lilybaeam petebatur. Fuit Messanensis quidam eius homo nobilis, maxime locuples, minimeque avarus, cuius domuserat optima Messana, quam modo vetustate aedem, contra propemodum Anasitis palarium, est videt, & in ea sacrarium petantiquum, in quo signa pulcherrima quatuor, vnum Cupidinis marmoreum, Praxitelis opus. Parte ex albero, Hercules, egregie factus ex aro, quem Myronis esse fama vulgabat. Erant praeterea duo signa aenea, non mariana, verum ex imla venustate virginali habitum, quae manibus subleatis, sacra quaedam reposita in capribus sustinebant, Canephore ipsae vocabantur. Sacrarium, hodie vetus est aedem, Dno Michaele dedicata. Aedes in ea vrbis, ut supra memoravimus, Sanctae Mariae, quae proximis annis pulcherrima codannis, celeberrimo passamento exstructa, insignis Archiepiscopi sedes. Florentissima etiam Vniuersitas, maleo illustriorem Messanam reddit, quam Raphael Volaterranus, magnam Siciliae Scholam vocat. Ex qua, velut ex equo Troiano, complures doctissimi viri prodierunt.

This is a view of the
 city of London, as it
 appeared in the year
 1666, before the
 great fire, and shows
 the city, the harbor,
 and the fortifications.
 The city is bounded
 by the river Thames,
 and the fortifications
 are the Tower of
 London, the Tower of
 Belem, and the
 Tower of St. James.
 The harbor is the
 harbor of London,
 and the fortifications
 are the Tower of
 London, the Tower of
 Belem, and the
 Tower of St. James.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

UVA. BHSC

CALARIS.

SARDINIA, maris Mediterranei Insula, frumenti ferax, vitisque populosa, ciuitates non paucas habet, quarum CALARIS, vulgo Cagliari, sita in monte iuxta mare, Africam respiciens, magnam & pulcherrimam habens portum, in quo semper varia nautica genera inueniuntur vitro citroque in orientem & occidentem voltantia, mercedeque portantia. Diuisum in quatuor partes media, quae fortissimo septa est muro, proprie vocatur Calarorum, verò quae occidentem spectat, nouum oppidum, quae verò meridicam, la Giapola, seu Marina, & quae ad occidentem vergit, Stam pax nominatur. Residet saepe semper in ea Prorex, vni cum Baenonibus, Comitibus, & multis diuitibus. Habet autem ciuitas ipsa suam Reipub. administratorem, iam quam nec Rex Aragoniz, neque Prorex eius se intromittit, sed ea ipsi ciuibus quotannis forte quinque eliguntur consules, qui soli Reipub. administrant, cuiusque reditus, qui multi sunt, dispendant pro ita prudentia, vterentur consilio. Habet in quibusdam casibus legum condendam potestatem, possuntque penam mortis, & mutilationis membrorum statuere. Haec est descriptio Sardiniae Sigisfrandi Aetzeri, apud Mantherum.

MALTA.

MALTA, olim Melita, medio ferè pelago inter Lilybeam Sicilliae promontorium & Cercinam Africae insulam tanquam clauis ponitur, quae in Siciliam & Africam patet introitus. Eiusdem nominis oppidum, & valde munita habet arces, nimirum S. Elmi prope gurgulium, iuxta quod oppidum nouum post Turcicum bellum edificatum est. Burgum S. Anzeli, & S. Michaelis munitionem. Quae modo admodum aetate D. Paulo, facta naufragio, ita & Hierosolymitanis equitibus, capta à Turcis Rhodo, hospitium praeiuit. Qui fortissimos viros potentes Turcarum classis Anno patre salutis M. D. L. X. ab hac Insula fugauerunt. Cotoni, rosarum, cumini, omniumque italiconum fructuum ferax, nunquam glaciem aut niuem vidit. Serpentes non habet, nec Scorpio in ea laedit veneno. Nihil adificiorum indiget splendore, humilioribus contenta calis, ob lignorum inopiam, vnde cardis arefactis, ignem in ea sruunt, & bonum edito stercore arefacto. Plura apud Quinimum Hedoum, qui accuratissimè Mellitensem insulam descripsit, inuenies.

RHODVS.

RHODVS Vrbs diues, munita, & populosa, triplici septa muro, insula nomen dedit. à Phoroone Argionum rege condita, & à rosae capulo illic inuento, appellata perhibetur. Eximio poete, multaque ornamento tanto pere ceteras superauit, vt ei nulla esset sententia Strab. puraretur aequalis. Legum praesentia, & enuicis rei peritria ad eum valuit, vt annis multis maris imperio potiretur, & piratarum atrociam sustineret. Gymnasium etià, & pontifiam oratoria facultate multo tempore claruit, in quo Pufidonius Philosophus Stoicus, & Trafallus Mathematicus, aliique doctissimi viri floruerunt, quos Pompeius Magnus Rhodi Induit, vt ex Tufulaniano quae dicitur, & Tiberius Imperator, quo etiam multi Athenienses iudaeorum gratia confluxerunt. Et M. T. Cicero, filium suum in haec scholam transtulit. Percebeem hanc urbem cum vniuersa insula anno Christi M. D. X. II. Turca inuasit & occupauit.

FAMA VG VSTA.

VRBS Cypri, quae insula latè Mediterraneo mari praetensa inter Ciliciam & Syriam sita est, & nunc Regni titulo, nec non opibus claret, duz, vti praecipue, Nicosia nimirum & Famagusta, nominantur. Verum tamè eto Famagusta praecellit, quod & Regiae potior sedes sit, & Cathedralis Ecclesiae nomen acius obtinet. Eo accedit, potius id quod caput est, ipsam efficere, à quo nobilissimam insulae totius emporium redditur. Porro, ita terra ac mari aetate loci, & à Venetis arte, munita est, vt insulantem hostem, eamque praepotentem sustinere possit. Verum quae Selymus expugnauit, Venetisque eripuit, vna cum reliqua Insula, fracta, ob solam dominantium libidinem, quod idem mortuo Solimano patre sarazat solenni more. Captam enim Nicolia anno Christi M. D. L. X. die verò septimo Kalendas Sextiles, Mustapha belli legatus, tertio decimo Kal. Octobris proximè sequentes Famagustam obsedit. Selymus interim, ne laboranti vrbi Veneti succurrerent, trecentarum nauium Classem, praedandis Hadriatici sinus litoribus, instruxit. Veneti fortissimos tres viros eiusdem praefecerunt, M. Antonium Beagadinum, Adorem Ballionium, & Ludonicum Martinengum. Postquam igitur isti eam menses vndecim, & aliquot dies defendissent, tandem rerum omnium ad duccendum bellum inopia coacti, & ipsemissa espellati auxilio penitus deieci, quarto Nonas Sextiles subsequens anni, ea conditione Mustapha Legato eam dederunt, vt vrbe sibi ac militi, saluos ac liberos, ceterisque discedere liceret, vna cum bonis & armis. Barbarus tamen, vinctos conieci tres illos praefectos milites, cum quinquaginta veteranis, qui ipsos comitari fuerant, dum clauem illius castrae ac tenentium, vrbs tradenda ipsi misissent, praecipit, Beagadino naues & aeres tandem truncavit. Nā vinctos ad insulam referuabat. Vrbs ingressus, vino pellem detrahit, & eam haere adligat, & milliaris signi vice gestari iussit. Laurentium Teopolum, quem Alexandria consulem norat, è sacra laqueo iugulauit, &c. Communi nescio hanc nobis generis, doctrinaeque splendorebus Clarissimus vir, D. Ioannes Marat, Merellus, Sequanus iuris Doctor Consultissimus.

En esta ciudad se cria el vino de Malaga
 que es el mejor que se cria en España
 y se cria en las montañas de Malaga
 que son las montañas de Malaga
 que son las montañas de Malaga
 que son las montañas de Malaga

En esta ciudad se cria el vino de Malaga
 que es el mejor que se cria en España
 y se cria en las montañas de Malaga
 que son las montañas de Malaga
 que son las montañas de Malaga
 que son las montañas de Malaga

En esta ciudad se cria el vino de Malaga
 que es el mejor que se cria en España
 y se cria en las montañas de Malaga
 que son las montañas de Malaga
 que son las montañas de Malaga
 que son las montañas de Malaga

En esta ciudad se cria el vino de Malaga
 que es el mejor que se cria en España
 y se cria en las montañas de Malaga
 que son las montañas de Malaga
 que son las montañas de Malaga
 que son las montañas de Malaga

CONSTANTINOPOLIS

QUONIAM incredibilis huius urbis magnificentia, multo firmitiore, quam vel calamo comprehendere, vel tenui facultate mea dicendi, explicari queat, nec tamē a nobis tamē civitatis celebritas silentio videatur suppressa, id, quod ex veterum monumentis de ea erueri potui, brevitate Laconica referam. Constantinopolim, quae quondam Byzantium, nunc Graeci Stambul, Turci Stambul, hoc est, ampla & regia civitas, dicitur, urbem maximam omnium Thraciae fuisse, Herodotus testatur. Conditam autem, Stephanus atque Eusebius, memoriae prodiderunt. Byzante Coeae, & Nepeani filio, vel ab eo, qui classis Megarensium Coloniam deducens, Dux fuit, nomine Bysae. Quod autem apud Iustinum scriptum est, a Paulina Speria, non Byzantium conditum, ita intelligendum existimo, vixit Syrac, quam hodie Galatram vocant, i Genuenibus fundatam esse affirmant, & Constantinopolim à Constantino, cui aut reedificatam, aut amplificatam, non autem primò edificatam. Fertur promissis fundatoribus, Pythia in Apollinem consecratis, ubi conderent urbem, reddidit oraculam esse, quæ terent terram, cæcæ & feris, ad usum. Ea ambage, Chalcedonem in constituit, quòd petros aduerti illuc, præcisa locorum vitiositate, petros legissent. Est enim tam comodo loco, ut nemo vitros, citrosque traiectiones Asia, Europæque facere possit, insuro Byzantio, cum sit velut poras, ac poras, vrinque orbis. Teibus ex partibus alluitur mari, ex Aquilione, sicut, Corsu nuncupato, quem in Europam insulam Bosporus: Ab oriente, cingitur Bospori extremi faucibus à Meridie, Propontide: Ab occidente, Terra Thracia. Porata eius ab omnibus ferè, triangula dicitur: quoniam tam ob laceratissimas natus, quam in duo extrema cornua arcum efficiunt, vel utriuscorum habebitur. Peninsulam occupat, septem colles complectens. Hinc Scholaris Patriarcha Constantinopolitanus, in enarratione variis, de Turci regni interitu, vrbis hanc, eam nominat. Leonius Chalcondilius, in hystoria quam scripsit de Orthonomis, tradit Constantinopolim circum complexis, ceteram & vndecim stadia. Muri, adeo tenui iunctura erant, ut Herodotus testetur, nemini compolimus opus, sed ex vno, perpetuoque lapide, visum fuisse. Ruinas ipsorum, reliquiasque, Herodiani temporibus, qui videbant, mirabantur eos, vel qui confecti essent, vel qui desolati essent. Ex parte continentis, valde escelsi, maritimi, humiliores erant, sed bene crassi, atque terrati. Omnium rerum, ad hominum usus necessarium, carniam, lignoram, & maxime pisciam, tanta est hic abundantia, ut sine reti, sepe manibus, ex continenti evocantur, atque adeo, cum venio tempore, in portum ascendant densi greges, iacha lapidis, velut anes, ferias: Ex tenebris quoque urbis, calat his, ex coada appressis, mulieres piscantur, hantique piscatores, sine esca, pelamides capiunt tot, & tantas, ut sufficient toti Graecia, & magnæ parti Asia, Europæque. Optimarum olivæ, tantam multitudinem capiunt, ut sufficient toti diurni icianis, quibus Greci, piscibus sanguinis participibus, non vescuntur. Hanc urbem Constantinus, anno ab imperio Augusti trecentesimo, sexagesimo secundo, restituit, nuncuparique novam Romam Constantinopolim, nam, lege sancit, ut quædam modum litere, sub equestri cinctu statur scripte indicabant. Quæ tamen appellatio urbi non mansit: subditi namque, ob linguæ areæ, regæ dominum, ac principem solum obduerantiam, Imperatoris tamen accedente consentu, Constantinopolim, hoc est, Constantiani civitatem, eam vocarant. Porro, cum Constantinus indignas ciues, non eussimares sufficeret magnitudini urbis, iuxta fora spatium edificavit domos, quas Senatoribus habitandas dedit, atque illustribus vici, quos secum duxerat ex vrbe Roma, atque ex aliis gentibus. Fora constituit, alia ad vrbis oratum, alia ad vsum civium. Hippodromon sacris adibus, fontibus, poetibus influxit, & Senatui, quem habere voluit eundem honorem, quem Senatores Romæ habere solebant. Regias ad es condidit, non malis inferioribus Romæ regis adibus. Denique in omni ornatu, similem, æqualemque Romæ effecere studens, in eam magnitudinem perduxit, ut Sossogenus tradat, hominum multitudine, & ditariis, maiorem Constantinopolim esse, quam Romam: vique non immerito Rhodogianus lib. 1. cap. 1. sicur Romam totius orbis epitome, ita Constantinopolim a vrbis vrbis vocet. Fuit & hic Academia, præstantissimis omnium artium professoribus exornata. In qua, summo in honore fuit, Xil. virorum Collegium, qui publicis Imperatorum impensis, ad studiorum consuetudinem, honore sic alebantur. Auctore est Zonaras, lib. 3. Annalium. Plura, de augustissimis templis, & interiore vrbis oratione, desideranti, Petrus Gillius, libris 4. abundè satisfaciunt. Vide etiam Procopium de edificijs Iustiniani, Geographum Cedrenum, Acacem Syluinum, Hugonem Fauolium, caterosque eiusdem classis scriptores. Quam autem amplior Byzantij magnificentia, eò maiore dolore, Christianis, ab immanissimis Mahometi cultoribus, tantam urbem, esse ereptam, recordamur, non sine eximia Reipub. Christianæ calamitate, atque ad eò cum summa Christi fide, rerumque sacrarum ignominia, Anno à C. N. M. CCCC. LIII. Die X. XIX. Maij, Duce Mahomete II. Turcarum Imperatore VIII. Danus hic quoque studiose lectori, veram Ormonanoram designationem, ex clarissimi viçi, Adolphi Vernerij Epitome, de rebus Turcicis, quam non ex alijs scriptorum citulis, sed ex ipsi Turcarum annalibus, studiose collegit vna etiam eundem vultas, quæamodum Venetis accurate incili habentur.

SI

Sancti Petri de Monte Calvarie in Urbino

UVA.BHSC

УВА.ВНС

IEROSOLYMA

MELCHISEDECVM Chananae Regem, & summi Dei Sacerdotem, eo tempore, quo Abrahamus in Chananae peregrinabatur, prima huius urbis fundamenta iecisse, in eadem sui regni sceptrum collocasse, & sanum quoddam ibidem edificasse, à Iosepho & Aegypto, historicis antiquis, memoriam proditam esse, qui & eam Solyma & Ierosolyam nuncupatū asserant. Post Melchisedeci tempora, cum scilicet Iudaei promissionis terram suam in gentem, Iehosai, posteri Iehusij filij Chananae, Ierosolyam tenuere, Iehosai, tamē, Iebum appellauere, Ioseph. 8. Iudicum 19. Hi tantū vrbis Iehoban potentia, vt claudis ac caecis, muris & turres cōmiserent, atq; Dauidi, per contentū nuntiant: Non ingrediers huc, nisi ab Iherusalem exires, & claudos, 2. Sam. 5. Cū autem Dauid in Regem Iuda & Israel eligeretur, opera & auxilio Ornan, Iebusaeprimū inferiorē ciuitatis partem obtinuit, tum, Iebusaeos occidit, et eorum proponens, Iobab, vtiq; Sion inuadit. Dehinc Iebuseli, praeter Ornan, profligatis ac pulis, ciuitatem hanc, totius Iudaeae prouinciae Metropolim fecit, cuiusque deinceps Iuda, Lucae 2. & Hierusalem nominat. 2. Reg. 9. Quam Iudaei, totiusq; vniuersi orbis, velut centrum, in altissimis montibus, constitutam fuisse, non modo Cosmographi, verum etiam antiqui historici, ite adeo diligentissima, Sacrarum literarū monumenta declarant. Haec dicit Dominus Deus, ita est Hierusalem, in medio gentiū posita, & in circumiectis eius terras, Ier. 2. 5. Et Operatus est Dominus Iherusalem, in medio terrae, Psal. 73. De montibus suis, idem conflat. Quam admodum enim, eam in hanc ciuitatem tendebant, Mar. 30. Mat. 20. Luc. 2. ascendere, ita, qui ex ea se quopiam conferebant, descendere dicebant, Luc. 20. Pluribus distincta vallibus, agros fertiles, ac effluuas inuisas in locis limpidas, habebat, trano muro circumdata erat, vbi, qua vallibus inuisis cingebatur, ex ea namq; parte, vnius muri habebat ambitus. Et ipsa quidem inuitio super duos colles, Sionem & Acram erat condita, contrariis frontibus tenet in prospectu, interueniente valle Tyropoet, discretas. Contra Acram tertius collis erat, in tractu dictus) valle Cedrone, ab Acra dicitur, in quo templum, & Antonia fuerat constructa. Foris autem ciuitatis, hic eccles. profundis vallibus cingebatur, & a tribus lateribus, obstantibus vsqueq; riuulis, aditus non poterant. Quin & quartas collis colebatur, cuius nomen est Bezetha, ius quidem ex aduerso fo Templi, atq; Antoniae, in Septentrionali plaga, fossas autē altissimas, separatas. Haec Iosephus lib. 6. de bello, cap. 6. Aedificiorū splendore, populi frequentia, religionis cultu, ceteras non modica Iudaeae, sed & totius vniuersi, ciuitates, superauit, adeo, vt obis, mundi felicitatem ciuitas sancta, Hie. 32. iustitiae, Bliat. Veritate, Zachariae 8. vocetur. Suspendit magnificientia templo celebrato, à Salomone Rege, quinquaginta millium hominū opere, septem annorum tempore aedificato. Quod quidem continebat Sancta Sanctorum, cherubos, arcā, mensam, & candelabra aurea, exhedrae, mare fuisse, lauera decem, columnas aerea omnem ritum, omneq; formam legis veteris, Sacrificia, hostia uicta, hymnos, & omnes deum ceremonias. Erant illic Sacerdotes & leuitae, adyta & vellibula, & altare, & festa, celebratio conuentus, peccet, & audientia. Tota demum Reipub. Iudaeae forma illic consistebat. Illud verò maxime illustre sit vrbem, quod Dominus Iherusalem, in carne, & Evangelicæ doctrinae splendore, in ea apparuerit. At verò, ad Iudaei, & Reges, & Principes, & Sacerdotes, Hiere. 32. Iurpissimas sedentia, ad irasce diam pronocarent Dominum, adeo frequenter in eā prauissime animaduertit, ac in truenentissimos hostium manus, tandem desinare cōtulit. Iosephus de Bello lib. 7. ca. 18. Vbi verò, cō immunitatis venereat, vt iustitia sua die non agnoscerent, sed dominum Iesum Christum, testes, mississimq; Ions, quem admodū ante Prophetas, de se ipse occiderat, Mar. 9. 24. Luc. 22. Ideo, iustissimo iudicio Deus, cuius ita hanc Tuo Rom. Imperator, distriendam, ex eadem iam, fotē, quāquam dany, vadiit. Contigit hanc deualario, post natum Christū, Anno 72. Ac deinde, Anno 120. Iudaei numero cūcti, Bethara, in oppido Hierosolyma vicino, seditionem, contra Romanos concitant. Eam ob causam, Aelij Hadriani Imperatoris iussu, omnes peno, sedibus sub archabatur, et deinde ciuitas illa, ex Imperatoris cognomine, Aelia, dicebatur. Quam ipse muros ambitu reparauit, non tamen in monte Sion, vt ante, sed in monte Caluaris, praecipuo, necesse indico, in introducendi esset Iherusalem, Christianis tantū ciuitate permisit. Vnde magnitudo, et dimitte in peccatores conspici potest. Si enim peculiaris suo populo, & naturā libus tamis non repererit, multo sanē acerbius in alienos scelentibus causa animaduertit.

UVA.BHSC

UVA.BHSC

A D E N

ARABIAM triplicem historiographi statuerunt, Petream, Deserram atque Fellicem. Hæius Metropolis, caput & celeberrimum Emporium est A DEN. De quo Lodouicus Romanus patritius lib. 2. nauigationis suæ Arabice, hunc in modum scribit: Hæc vrbs non memini me vidisse munitionem, in continenti perferentia haud inæqualis fuit, geminum latus septuaginta mœnia, quod superest mœnibus occluditur, inque eius quinque sunt arces, in solo æquali est vrbs, ambita sex mille adium contenta: conuercia in undinis noctua hora secunda obnoctios, qui tenuit interdiu, arbus exercens. Prope vrberem ad lapidis iactum mons est, inque ex arsis sita est. Ad radices autem montis consistunt naues: vrbs profecto elegans est, & ortus Fellicis Arabie vrbiu pulcherrima. Illo, cum ad famigeratum Emporiu, ea vtraque India, Aethiopia, ac Periside euertentes mercimonia, naualis itinere consistunt. Idem agunt, qui ad Mecham frequentes conuertiunt: vrbs simul ac liburnica portum appulerunt, adfuit perfecti vedigalium, percontantes vrbe soluerunt, quidne conuechant merciam, quæ tamque temporis sulcandamaria abstulissent, & item quæ homines singula celoces tulerint. His exploratis condito malum, vela, & scid genus armamenta alportant alio, vt illinc abeundi haud periculosis vedigalibus exempta in occasu appulsis. Hæthenus ille, Dominus huius vrbs Sultrius, non nisi in Iunio, Julio, & Augusto hic residere solet, huius mensibus mercatorum adueniunt naues, quarum omnino nulla, quin ex montium summitatibus conspiciantur transcurrere possunt. Est rara huic vrbi pluuia, & dacti delibuitur aqua, quam ex continenti allatam, cisternis ad quotidianos vsus conferunt. Quæritum est siu ciuitatis conicere possunt, inquit Munsterus, hæc ipsa est, quam in Arabia Felice Prolemæus appellat Arabiam, aut Occidim.

M O M B A Z A

MOMBAZA, Prolemæo, Tonica, insulare oppidum, elegans ac nitidum in finibus Africae. Quod Christiani anno reparatae salutis 1505. vi occuparunt: cum enim Franciscus Dalmaida nauigaturus in Indiam, tributum ab oppidanis, Regis Lusitanie nomine exigeret, Afris vrbe armata manu tributum per solutionem recusarent, idcirco Christiani oppidum deuastantes, eorum euaserunt. Rex triginta stipatis viris, fuga sibi consuluit, reliquis omnibus interemptis. Oppidum nunc ab Afris restitutum, & acerrimos Christianorum hostes habere dicitur.

Q V I L O A

QVILOA, Prolemæo, Rapea, pulchra est in Africa ciuitas, in eiusdem nominis regno & insula posita, continenti vicina, Mahumeticæ sectæ regaliam semper habuit, summum Christianorum inimicum. Ad hanc vrberem cum Franciscus Dalmaida Anno Domini 1505. cum Lusitanica classe peruenisset, Regem ad se aduertit iussit, quæmoebum simulans ad defensionem sese parauit: itaque septingenti Lusitani, ad ciuitatis oppugnationem armanur, qui ciuitate deserta, regisque in fugam conuerso, aliaque gubernationis administratione inuitura, ciuitatem hanc Poemgaliz regi tributariam fecerunt. E regione insulam S. Laurentij habet.

C E F A L A

CEFALE Africae insula, anno parte salutis 1500. primùm est inuenta, cuius longitudo trium est miliarium, latitudo verò vnius. Pagos habet duos, in quibus domus non paucæ, & aræ: Regi ciuitatis Quiloa quondam parebat, ceterum ab eo deficiens, peculiaris Regis appellatione gaudet. Anno Domini 1505. arcem, quam Lusitani tenebant, vehementi obfisione incole oppugnarunt, ad eò quidem, vt perueniret euadendi spes Lusitanis appareat: qui noctua, prater Afrorum opinioem eorum perites, Regem, multosque proceres in occinatio suo opprimunt, eiusque caput hasta insensum per arcis fenestram exponunt, eaque ratione ingress euadunt periculum, & tandem ab eum Regis Poemgaliz nomine præfectum consistant.

C A L E C V T

CALECVT, quondam Simyla Indicam ciuitatem precipua, in continē-
tūcia, Ollipote maior, Malebarico pelago altitudo, vasa est admodum
abſque maculis, inuis pluribus in loca vacat, domus haud ſunt courigae,
in uicem diſtantes plurimum, lapidibus & calce edificatae ſunt, interiores a-
dium paries ſculptae pro imbrice palmit vntur, illis tegunt ſuas ades. For-
tes praeſtantes habent, miroque artificio fabricatae, has muro incingunt
inſtar pomerij. Ibi viſuntur arbores inmanes, flagna & fontes complu-
canti, nam thagnis libenter immerguntur, locutionibus entae gaudent. Foete
plurimum letantur. In vrbe verò lacus vltimur complures, quibus immen-
ſi gregarii ac proletarii, omniſque ignobilior vulgus, per vel quater interdita
nautur. Rex idolorum laetiae eſt addictus, cui ſacerdotibus ſeruis exhibe-
tur ei ſubēditis. Chimegēditur, carputro veltur, id eſt carnis, quem ſolis viſi ſerues, eam in lapidum gene-
re concederantur. Carpentum ſigant ehoeta, praecōtes huic ſuatores, & idgrus compaſſorū. Patri-
ta vero & enithuatores funditionis omnes ſogaſitae, euis denadans & ſcylpeo teretes gerentes ſig-
taſitiam ac velut praecediunt. Imera expōnentes conſopo, ſi ob ſeruoſo tegunt, obſi incedit. Ad re-
gem propius quis non accedit, quā ad res vel quatao paſſus, cum vero aliquid poterant, ac ſi ſigpe
darent elephanto, ab ipſis ſeruoſis, ſi ſano poterant, quoniam regem tangeret apud eos nefas di-
citur & deſiſſimi & innumeri ſunt. Iae vrbe mercatores, quoniam commercia ſunt aromata omni-
generis vnde quā importata. Ibi ſunt panni ex lino omniſum generum, & aſſo intereſti plurifacim,
ara autem fabricata & diuina vaſa pluſima coſperſes. Ex vltimū ſiam, nihil ibi deſiderant, quod
ad humanum calum pertinet. Hac ex Aloyſij Cadamuti navigatione, apud quem multo plura. Vide
etiam navigationes Ludouici Romanii paritij.

O R M V S

ORMV5, Perſis Armozā Perſia in clyta ciuitas, & eiusdem nominis inſula, ſua elegantiore,
ſue vnioum copia, nulli vrbum eſt ſecunda, ſua eſt in ſancibus mans Perſici, & maxima
vrbes perferenda omatibus abſtā conſtinent ſpacio duodecim mille paſſium, aquonum
potu ſuaſiam, annonaque mira carata, iactantur ſeruoſo omnia quae vltimū cultor ſuis
ſuppeditant. Illinc itinere trium dierum legantur conche, quae paritunt margaritas venu-
ſiores, grandioresque ceteris baccis. Eſpugnatuit hanc vrber Franciſcus Dalboqueric, Anno ſalutis M.
D. VI. inique Luſitaniz Regi ingens pendere tributum annoſam coegit.

C A N O N O R

CANONOR, vrbs Indis ad mare, haud procul Calecut pulcherrimam ſerum perſtan-
tia celeberrima. Ibi Portugalliz Rex magniſſimam habet arcem. Vrbs Rex idola colit cum
ſubſita, hi ſolem, lunam, vaccaſque adorant. Portum vrbs habet, illo cōuehantur equi Per-
ſic, ſed immania ſunt horum veſtigia, nam penduntur pro equo ſingulo ſurorem vnicam
& equina millia. Agnam habent aromatum, maxime verò gingiberis, ſeraciffimum.

Omnes has Indis, Aſia, Africa & Perſia ciuitates ante nunquam celatas vni cum enarrationibus ma-
nu ſcripſis, comūnicauit nobis Magnificus ac nobilis vir D. Conſtantinus Liſkirchius, Amſtēdam
Reſpub. Colonienſis D. C. uſque digniſſimas, vnicas ſtudiorum, & ſudioſorum hominum patronus, ſin-
gulariſque Meccas.

M I N A

MINA, vel S. Georgij oppidum, ad mare poſitum, in Guzer, Aethiopiae regione, perſis, Aſ-
ſia, quod liberis villam, aut diuerſiorum denotat, diuiniſm paritum, quod hic docuum regi
Luſitanicæ ſempit, & Caramanſe, eius tractus, ſedus ſum ſit. Anno ſalutis M. CCCC.
LXXXVI. Deinde Luſitanus propugnaculum eo loci erexit, contra incuſiones hoſtium
ſarſodinas impediendam, & S. Georgij del la Mina, ab eius tureſian Deo, cui locum ſacra-
uit, nomen inpoſuit.

CALCUTTA SEEBERGT:
VVM INDIEN SPORIUM.

DE MVA.

CANONDE.

DE MVA.

C A I R V S

CAIRVS, Et Alcairo à noltris: Mazar aut Mizie Arabicè: Massar Arme-
nicè, Alchabyr Caldaiè: Mesraim Hebraicè: Latini Babylon, Aegypti
maxima ciuitas, Ex libello anonymo, qui Posselli esse putatur, oportuno
loco sita, vbi nimirum Nilus primum leuatur, & ^{per} forma facit, vt vrbs,
tanquam in Nili claustro posita, aditum præbeat, prohibeantq; ad superio-
ra loca nauiganribus. Maxima sunt circa Alcahirum suburbia, quorum a-
lia tria, alia duodecim domorum millia habent. Alcairam autè, quam ho-
die vulgus Alcahirum vocat, ad XXX. millia domorum habere tradunt,
cum burgis. Sunt in ea amplè priuatorum hominum fructurae, sunt & principum ares, & tem-
pla, quæ vocantur Giuma, seu Gerna, id est ecclesie seu congregatione sunt hospitalia, Scholæ,
& balnea, quibus ob præferri pram legis, assidue ad oblationes vrunt, Carcerum domus iudicia-
riæ atrocitatisq; publicæ sunt in immenso numero: Sunt & Turbarum Turbæ, ampla ædifi-
cia, magnitudinis sepulchri consecrata. Solent enim in Alchairo vrari, sic antea èz vræ macu-
las diluere, cum circa sepulchra, insignes prouentur, & ædificia assignant pauperibus, peregrinis,
studensibus, Morabitibus seu Heremitis, & varijs sectis, quibus ea regio abundat: Ita, vt ad 60. mil-
lia aureorum annu prouentur, non pauca loca habeant ea te flamentis, sic vitam æternam inuisi-
tuant Tyranni. Esti Nili aqua, ad singulas vrbes necessitates, semper decurat, postillimum ad pi-
scinas renouandas, ad ablutiones, & Dioryges nilo, & Euripos: excrecente tamen Nilo tanto
cum impetu admittitur, vt tota vrbs sit folijs lambis peruis, & suas vias tunc habent inlar cana-
liam Veneticorū, ita vt sit veluti mare. Scribitur de hac ciuitate, quod Anno Christi 1476. gra-
fante peste in ea ad tres menses, aliquoties mortui fuerint, vno die, viginti hominum millia, ve-
de frangendam in plateis, & ad sopiendum puluerem pauimenti, Itinerarium quoddam Aegy-
pti, sic habet: Alchairo pulchra est ciuitas, quæ Lunetiam Parisiorum magnitudine quinqueq; lu-
perat. In ea aliquot, & ea quidèra pulchra, Christianorum templa inueniuntur. In plateis tanta
est hominum, mulorum, & equorum multitudo (omnes enim tam viri, quàm femine commu-
niter equitant) vt sine impedimento, nemo plateas transire queat, in quibus etiam artifices, ante
ades opificia sua exercent. Pauci necessaria sibi domi parant, sed ea à cocis, qui per vicis, omnia
eis cum ferunt, emunt. Horum autem plures in hac vrbe inueniuntur, quam 30. millia. Quamplu-
rima sunt infidelium fana, valde magna, palatiorum in llar, à quorum ingressu, sub prena capitis,
Christiani arcentur, nisi fidem Christi abneget. Habentur hic quoq; fornaces, in quibus oua ar-
tificiose fountur calore, vt pellos ex se producant, Præmoralia quemadmodum & vini, ex ho-
loferico gemmis, & lapidibus pretiosis confecta, hic induuntur. Earum etiam pluralitas
viris conceditur. Hac tenus itinerarium. Ab Alchairo insulam separat Nilus, Cerbicum dictā,
quam & Mechias, id est mensuram, vocant, vt vult Ioannes Leo Afer, eò quod hodie mensura
aque ibi obseruetur. Hanc autem ratione ad ferreum enim in multis Aegypti locis, olim essent
columnæ, ad obseruationem incrementorū posita, postillimum circa Memphim, vt res in reli-
gionem, & aruficationem veteretor, curarunt Mussulmanni, seu religioni Ismaelis addicti, vt
adacta in terram fossa quadrata, eximie magnitudinis templum, in insula constructum, ad 18. pe-
des in profundum veniat, & per aqueductum subterraneum, aquas admittat: in fossæ medio co-
lumana est totidem pedes alta, in qua dum crescit Nilus, notantur incrementa, & quotidiè quàm
dius reficit, mittuntur in vrbes pueri, peplis croceis capite redimiti, qui quantitatem denunciant,
vt siue deficiat, siue exundet aqua, à modo fertilitatis, hortentur ad penitentiam, si bene ha-
beant ad lertitiam, acceptis à populo munusculis, pro lato nuncio. Inde à columna mensura,
nomen est vrbi, Michias, & Menchas, Zelimus Turcarum Imperator, longè maximam hanc ci-
uitatem expugnauit, arecemq; ingressus est XXV. Ianuarij, Anno salutis 1177. Cepit autem To-
mumbaziam, tunc temporis Sultanum, in palude inter cannas & iuncos latitantem, XI. Aprilis,
iussuque, vt mulo per totam vrbes vectus, affixum collo laqueum gereret, ac tandem in ciuita-
tis porta suspenderetur.

RES DNE OLIV. SIBYR. ANNO. 1600. V. 1600.

...
...
...

...
...
...

VVA.BHSC

TINGIS.

TINGIS, quae Lusitanis Tangiara, ampla & antiqua ciuitas, non procul à freto Herculeo, Septem cepit parere domino ab eo tempore. quo Gothi Granatenfibus imperabant, donec in Mahumetorum poteftate Arcilla peruenit, vrbana femper, nobilis, beneque excolta fuit, fructuque fumptuofiffimis varij generis admantra. Ager non admodum fertilis: nec frugibus ferendis valde accommodatus: ceterum valles habet proximas, quae fontibus affluuis irrigatae, omnium generum fructibus fecundiffimas reddunt. Reperit quoque extra vrbem vites alicuique, verum in folo arenoso. Incolis frequentiffima permansit ad ea usque tempora, quibus à Lusitanis expugnata fuit. Arzillatum enim ciuitas rumore bellico perterrita, collectis rebus omnibus, Fessam profugerant.

SEPTA.

SEPTA, quae Latinis ciuitas, Lusitanis autem Seupta appellata, secundum classici auctores à Romanis in faucibus freti Herculei aedificata, olim totius Mauritaniae metropolis fuit, quare Romanis cum nobilitate, suisque in ea summa vrbantitas, & ciuium frequentia. Delinde à Gothis occupata, principem in ea constituerunt, remansitque apud eos principatus, donec Mahumetani Mauritaniae fines ingressi, hanc quoque vrbem perierunt. frequentia habuit templa, & studiosorum collegia, ciues literatissimos, & quae zancis operibus, singulari artificio fabricatis, ceteros excelleret, cuiusmodi sunt candidebae, pelaeus, calamaris, aliisque id genus ex aere confectis, quae perinde elegantiam habebant, ac si argentea vel aurea fuissent. Habens Itali & in hauiusmodi rebus conficiendis non parum gratiae, verum nihilominus, si haec spectas. Extra ciuitatis moenia, ampliffima sunt cura, eo praesertim loco, qui vitium frequentia confusus, vitetum dicitur, verum ager sterilis & asper est, quare magna semper illis frugum caritas.

TZAFFIN.

TZAFFIN, elegans Africae oppidum, muro ex montibus septem, arcem tribus firmam, aedificia frequentia numero nitidè culta, & mirae altitudinis turrim ostentat. Anno salutis redemptae 1608. septima die Iulij Regis Emanuelis praefectus, Diego Dufambus, oppidum hoc Mauris triquit.

ARZILLA.

ARZILLA, Africae Azella, spatiofa ciuitas Africae ad Oceanum litus extra Herculis columnas à Romanis aedificata, à quibus distat septuaginta plus minus passuum millibus, à Fessa verò circiter centum, & quadraginta. Paucis quondam Septem principi Romano tributario, tum à Gothicis capta fuit, qui per ducentos viginti annos eam tenuerunt, donec ab Anglis felici Marte expugnatae, qui capti vrbem, ferro & igne ita deleuerunt, vt vnus vis saluus efferret, ac triginta fere annis incolis vacua remansit. Postea verò temporibus pontificis Cardona (qui Mauritaniae imperabat) restitum reparari, modisque omnibus augei, ditari, ac munitor reddi cepit, incolae fuerunt locupletes, docti, armataeque exercitatissimi. Ager & frugibus ferendis, & omnis generis leguminibus prodicibus est percommodus, sed cum à montibus decem fere distet millibus, magnam ferunt lignorum penuriam, verum commodas, bas Haride aduectis, vventur. Anno Domini 1471. 29. Augusti, ex improbitate à Lusitanis, & oppugnata & capta est, incolis omnibus in Lusitaniam abductis, inter quos Mahumetes fuit Fessanorum rex, qui tum septem annorum puer, vñ cum sororecula quidam aetatis, pariter captus. Haec Ioannes Leo Africanus.

SALIA.

SALIA, cuius nominis oppidum annis interfecit, vrbem, & novum, quod non ita procul ab Herculeo freto remotum, Septem respicit. Venus, Anno post Christi aduentum M. D. XIII. multatum aedum struclura, & mercaturae commodis, admodum asctum, arcem habet amplam, & eminentiori in loco turrim, Summatasem dictam, quae eo postissimum nomine aedificata Saraceni, vt inde in Granate oram pariter prospexis. Castrum huic ciuitati vicinam conspicitur, in quo magnifica est Regum Fessae sepultura. Haec ita scriptum exemplar suppeditaue.

UVA.BHSC

VVA.BHSC

A N F A

ANFA, ab aliis Anassa, ampliffimum oppidum, à Romanis in Oceani littore extructum, cum omnibus Africæ ciuitatibus situ lociq; amoenitate certare potest. Planities illi (preterquam in Septentrione, nam ex parte mare respicit) patet in longam octuaginta ferè passuum milibus. Tempa quondam habuit mirificæ extructa, officinas complures, palatia insignia: cuius rei facili fidem faciunt, quæ in hunc vsq; diem relicta sunt monumenta. Spatio illi subre hosti, è quibus & magna fructuum copia decerpitur, melonum perfectissimæ, ac citrioli quæ omnia maturitatem medio Apellii aringunt, quare incolæ suos fructus Ieffam deferre solent, quod multo citius manna colligantur, quàm Ieffa. Vestitus illis cultus est atque ornatus, fuitq; summa et fœmper cum Lusitanis, ac cum Anglis conuersatio. Eruditiorum hic copiosus est numerus. Verùm duas ob causas huius loci minam esse visentur. Primò quòd supra modum libertatem ambiebant: secundo, quòd in myra-

parones in portu habebant, quibus Gades, atque Lusitanos mihi indies vexabant in commodis. Quare tandem Portugallie rex classem expeditissimam quinquaginta nauium ad eos misit, quæ incolis tantum terro-
ris inualit, vt illi arreptis fecum quæ poterant bonis, Rabatum nonnulli, alii Selam confugisse dicantur. Hostibus eam vehe-
menter depopulata, ad mare relinquentes. Quj autem à regentis classis duce missus erat, fugi quoniam ignaras, suas copias accuratè instruit. Postea verò quæ gesta erant, à quibusdam intellectis, milites in urbem introdoxit, quam vnius diei spatio sic vastauerunt, domos incendio delectauerunt, atq; muros multis locis solo ex-
quibant, vt in hanc vsq; diem habitatoeibus vacua remanserit. Expagnatum est hoc oppidum Anno salutis M. CCCC. LXVIII.

A Z A A M V R V M

AZ A A M V R V M Ducale oppidum, Afris conditoeibus ad Oceani litus eo ipso loco quo fuit ea Omniazibili intriam habet, extructum: ab Elmada miliaribus ex Meridie plus minus triginta distat. Spatiosum est atque ampliffimum, habitatoribus copiosissimum, familias numerat circiter quinquaginta mille. Hanc perpetuò Lusitani mercatores habitant. Incolas habet ciuiles, habitumq; admodum ornatos. Populus in duas diuisus est partes, & tamen perpetua illis pax est. Frugum atque leguminum maxima illis preuenit copia, est nihil quicquam horum præter ficus producant. Piscium his tanta est affluentia, vt inde singulis annis aureorum aliquando sexies mille, nonnunquam & septies mille pennis redat. Piscandi autem tempus ab Octobri mensis, ad finem vsq; Aprilis est. Solent pisces in faragine cum aliqua olei portione frigere, atque inde tantum pinguedinis colligunt, vt non facile quis credere possit: hanc lychno pensili infundunt, non enim aliud habent huic rei aptum oleum. Huc semel in anno confluunt Lusitani, ac tantam piscium copiam auerunt, vt illi iam dictam enumerent aureorum summam. Hinc factum est, quod Portugallie rex, ipse prædæ allocutus, non semel ad eos classes miserit extructissimas: quarum prior propter ducis impericiam, in ipso gargite disiecta, ac propemodum omnes parte submersa fuit. Post hæc rex ducentarum nauium classem expeditissimam misit, qua conspecta tantum inualit ciuibus terrorem, vt omnes in fugam sint redacti, ita cum portas ingredientium à regni atq; turba, vt in ea ciuium plusquam octuaginta fuerint interfecti. Anno post Christum natum M. D. XIII. die II. Septembris.

D I V

DIV, vetereibus Alambater insula, eiusdemq; nominis pulcherrima & populosa ciuitas ad ostium Indi-
fluminis in mari Malabarico, Regi ciuitatis & dirioni Cambaia quondam parebat. Sita in fronte
sinus Cambaia, Indicum respiciens mare. Quam Christiani nauali perilio, classe 250. nauium, omni
armoeum genere instructissima, non sine maxima difficultate expugnauerunt. Nam oppidanis
rex Cambaia, Adensiam, & ciuitatis Calecut, auxilio fuerunt.

G O A

GO A, vrbs admodum in India potens, in regio Decem prouincie Malabar, in insula maris Malabari-
ci seu Calecutici sita: de qua plura in indice.

C V S C O

HA NOVI orbis pars, quæ meridiana magis respicit, quam Hispania terra, nam firmam apud illam, Bercilium Peninsulamq; comprehendit. Huius Metropolis, & præcipua civitas Culco, ea amplitudine, fortitudine, & magnificentia, ut cum pulcherrimis etiam vel Galliar, vel Hispaniæ urbibus, insula arcis munitione, & hominum, potissimum claro genere natorum frequentia, & adificiorum serie & dispositione, & firmitate, haud immerito contendere queat. Nulla in eam multatudo plebea admittitur, sed nobilium, procerum, & maximorum principum, inclyta & magnificentissima sedes est, qui partim intra urbis moenia, partim in villulis suburbanis, pari magno numero degunt. Inter quæ quædam præcipua sunt palatia procerum, quatuor, qui huius Reipublicæ clauum moderantur, quæ superbissimè, sumptu proprio immenso, utamque ocella quadam, & lapidibus struata, atque depicta videntur. Placet cum omnes sint rectæ, crucis formam præterea in locis efficiunt, nulla autem est, per quam non amoenus delabatur rivulus, canalibus, utrinque lapidibus veluto. Forma civitatis quadrangula, in latere collis, exiliter, atque venuste deprimitur. In clauso & difficilissimo ascensu, admiranda pulchritudo, & spectabilis, atque amoenam hanc urbem reddit, cuius sine pulchritudinem, siue ingentem ædificij molem consideres, perpaucæ similes in vniuersa Europa illius vix, qui terras quàm plurimas perstruunt. Habet ea in summo montis vertice turrim, rotundam operantem, relicto, ex qua longè lateque prospectus panditur, adibus parvis habitationi destinatis abundat, quæ omnes ex lapide viuo nitidissimè sunt ædificatæ. Etenim tam accurata, & planè noua iusticia, quæ omnes ex lapide politos habent lapides, ut non colligantur, sed perpetuum, ac fixum opus videantur. Quinque hominum milia, circa difficultatem, recipiunt. Illud arcis locus quod nullis tormentorum viribus vederari potest, vni tantum muniti ambium habet, vbi verò facilis est in collem ascensus, triplici muro gradatim ex ratione ambitus, ut prioris fastigio sequenti fundamentum respondet, ac pari altitudine deinde ascendat, medio ceteri in teriecto spacio, quod perpolitus continuo ordine domus continet, eaque est latitudine, ut continuè vehicula tria citra offensionem liberè commeari queant. Tam finita hæc moenia censentur, ut nec quæsi tormentorum strepitu, nec occultis terræ cuniculis, cum petrosæ rupi insistant, possint eueri. Peringentes sunt, ac valdè diffusi lapides, ex quibus ea constant, quorum iusticia, immensa, ac rata magnitudo facit, ut humana industria hæc esse credi vix possit. Est in hac arce armamentarium oppidanorum armis referatissimam. Delectantur incolæ rebus depictis. Abundant panis, plumbi, stanniq; fodinis, argenti vim magnam, auri perparum habent.

M E X I C O

MEXICO, siue Temiztita, in Hispania noua Mexicana Prouincia opulenta & celeberrima ciuitas, viginoso & falso in lacu mirabiliter constituta, amplitudine Hispaniam, aut Cœdubam superat, via quæ ad illam hanc urbem deducit, ampla est, & visu spectanda. Vici quoque omnes habent suos exitus, ut ab vno ad alium aqua permeare possint. Habent plurimas plateas, vbi assidue sua habent fora, & commercia ad emendum & vendendum. Quantum vna est duplo maiore foro Salamantica ciuitatis, vndique porticibus circumdata, vbi quotidie ultra sexaginta milia hominum vendentium & ementium, conueniunt. Est in illa platea permagna domus, in modum iudicij, in qua incidentes in foro contentiones dirimuntur. Sunt etiam hic plurimæ Melchitæ, & Idolorum domus, quas religiosi incolunt. Est inter Melchitas vna suprema, cuius vis credibilem magnificentiam Cœlestis copiosè explicat. Idola sua, ex farina & humano sanguine conficiunt, quibus multa hominû corda ex viuientium corporibus extrahit, quotidie offerunt. Est & hic magnifica Regia potentissimi illius domini Mutezuma, cui noui orbis adeo multæ prouinciæ patebant, ut non esse aliam in vniuerso terrarum orbis dominum eius subditi crederet. De rara huius Mutezuma magnificentia, & de alijs cum hanc ciuitatem, nam orbis nuper inuensi histoijs, multa suppediabant illi, quos D. Abrahama Ortelius, celeberimus ille Geographus, in perillustri Theatro suo, folio 2. noui orbis descripserat allegat.

PRIVILEGIUM
REGIS HISPANIARVM.

IN ALLE 1785 bijder gracie Godn, Coenlock van Castilien, van Leon, van Arragon, van Navarra van Naples, van Sicilien, van Sardaynes, vanden Eylanden Indien ende vassen Landen der Zee Occane, Graueheroge van Oostenryck, Herroge van Bourgongne, van Brabant, van Lothwyck, van Bribant, van Limbosch, ende van Flandern, boech van Geldre, ende van Milanes Graue van Habbourg, van Vlaenderen, van Arrhois van Bourgogone, Palgysse, ende van Hongarye, van Hollandt, van Zeelandt, van Niamen, ende van Zutphen, Prince van Zyrtre Marchgraue des Heylighs Ryck, Heere vñ Vrielandt, van Valins, van Mechelen, Vander Stadt, Bieden ende Landen van V Vrecht, Oostryel, ende Groeninge, Ende Dominature in Aflen ende in Aftrykta, vñ ghesen, die delen onsen brief salles sien oft heoren lesin, saluyt. Doen se vsvete, Dat vvy onsen pen hietoes die oemoudige supplicatie van Franciscum Hoogensleghe, Schilder, vvoende binnen der Stadt van Caellen Inhoudende boec d'yt by suppliant tot zynen groten coeke, moeyte, ende arbeit, heeft dom graueren, oft sleten in copere ylad, die figuren vande principaelen leden der Vvacht, die by heeft onsen gerrecoorenen behoudende desius binnen der Stadt van Cuelen, in een volumes doen drucken, metter descriptie vander gelagesheyt ende sinitate van elcker sildt. Ende hebben vvoef Boeck oft volumes nader handt doen vsvyeten. by Heeren ende Moetheren Sebastianum Baer, Plebaen der Kercken van onser Lieue Vrouwe van Antwerpen, Soade deses gheses dom drucken ende vercoopen, by sulcken gelyc vorm drucker ende Boeckvercooper binnen onsen Landen van Brabant pefinen als hem goerd onken of, Maer en soude der tie niet deren noch moegen doen, oflierende onse ordinaatien ter contrarie. Dock vvasende dat yemant anderen den vvoef boeck soude geracken na te drucken oft te conserfyten, vvradersse by van zijnder coeke, moeyte, ende arbeit gesulffrent soude sijn. Ten vsvare dat hem hieroes vvoede vsvetes met onse openblessen van Ottroye Inhoudende clude van lande die voerden tijt van zielebless laeren meslcomende. So esch, dat vvy desulcken vvoef onsen gheren, Genesca vvasende der behou vanden vvoef Franciscum Hoogensleghe suppliant desius behoudende gepundi, gontrooyt, ende geconstituet, Genesca, ontrooyen ende constiteren, vvyt sonderlinges graven by desin onsen briesse, dat hy vvoef boeck oft volumes nader handt doen drucken, soe verre datz enige geschiedt is by sulcken gelyc vorm drucker oft boeck vercooper binnen onsen voef, Lande van Brabant gelien als hem goerd an, vñ ende geliesen sal, sal moegen dom drucken, vercoopen, ende desribbaeren, alomme binnen desulce onsen Lande van Brabant, ende van Oostmar, daer hem postducken ende geliesen sal. Sonder dardonne tegen oes, oft onse ordinaatien, verboden, ende placaten enich onse onse doene. Behoudelic dat de vvoef, suppliant schuldich sal zije hem in deses te Regulieren nader pende der ordinaatien opt sulck vander prime gemaect, ende ten vsvare dat de suppliant van den costen de moeyte by hem alreede gedaen, ende alnoch te doene als gelyc sijn vvoede. So hebben vvy geintendeert ende vanden Intradieren ende verboden, by desin alles anderet van vsvare qualiteyt oft conditioy zyn, den vvoef boeck oft volumes na te drucken oft conserfyten, of dden gelyc ende geconstituet zijnde, te vercoopen binnen onsen voef, Lande van Brabant, ende van Oostmar, godterende den tijt ende termijne van thien jaren oncomende, Ten vsvare by vsveten ende conserfyten constente vanden suppliant, Op pene van telcker Keylinay beuonden zullen vsvorden gaden te habben te contrarie, te verliesen alles desulcken ende boecken, also by ten gedruckte ende geconstituet, ende boef dien drie Carulstulden vvoe elcken boeck, desius pey te applicieren ten dardendeel onken profyte, dander dardendeel an den officier die daer af discussie doen sal, ende het dardendeel tot behoef van den suppliant. Onbeuonden daerom ende besellen onsen zeer lieuen ende getrooven Cancellier, ende den anderen leden van onsen Raede in Brabant, Meyer van Louuene, Anthonis van Brussel, Schouteten van Antwerpen ende vanden Bosche, ende allen ander onsen, ende des insulces Heeren, Rechteren, Justicieren, Officieren ende onderfuten van vvoef Lande van Brabant, ende van Oostmar, vsveten dat aengien sal moegen heere stichhouderen, ende eenen ygeliken van hen, so hem toebehoiren sal, dat zy den vvoef suppliant van desel onse gracie, ontrooye, ende constente, ende van alles den behouden van deses, doen laten, ende gedoogen. Kaffelijck ende vredelijck gemien ende gebrukken, sonder hem dardene te doene oft te laten geschieden eenich hinder, lesin, oft moeyesse, ter contrarie, Procederende ende doende procederen tegen die transgressors ende ouertraders van desin, by den pene hier beuonden geuert, sonder dissimulatie. V Van onse also gelych. Des torcunden hebben vvy onsen Segel hieran doen hangen. Ghesuen in onser Stadt van Brussel, den XXII dach der Maer van Nouember, int laer onse Heeren M. D. LXXIII. van onsen Rijcken Spaigne, Sicilien, &c. XIX. Ende van Napeli &c. XXI.

Vidit, & approbavit D. Sebastianus Baer Delphius, Plebanus & Canonicus Ecclesie Cathedralis B. Marie virginis Antwerpens.

COLONIAE PROSTANT
APVD AVCTORES, ET, ANVERPIÆ
APVD PHILIPPVM GAL-
LAEVM.

BOETIVS LIB. II. CONSOLAT.
PHILOSOPHICAE

QVicumq; solam mente præcipit i petis,
Summumq; credit gloriã,
Latè patentes at heris cernat plagas,
Arcumq; terrarum situm
Breuem repiere non valentis ambitum
Pudebit aucti nominis.
Quid ó superbi colla mortali iugo
Frustra leuare gestiunt?
Licet remotos fama per populos means
Diffusa, linguas explicet,
Et magna titulis fulgeat claris domus,
Mors spernit aliam gloriã,
Inuoluit humile pariter, & celsam caput,
Æquat quæ summis infima.

Vbi nunc fidelis ossa Fabricij iacent?
Quid Brutus, aut rigidus Cato?
Signat superstes fama tenuis pauculis
Inane nomen litteris.
Sed quid decora nouimus vocabula?
Num scire consumptos datur?
Iacetis ergo prorsus ignorabiles,
Nec fama notos efficit.
Quod si putatis longius vitam trahi
Mortalis aura nominis,
Cum sera vobis rapiet hoc etiam dies,
Iam vos secunda mors mauet.
(***)

COLONIAE AGRIPPINÆ,

Apud Godefridum Kempensem, sumptibus Auctorum: Anno
reparatæ salutis humane M. D. XCIII.
Mense Decembri.

UVA.BHSC

UVA.BHSC

CIVITATE
P. 100
P. 100